

ทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่
อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

กิริติ พันทะสาร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการป่าไม้
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
พ.ศ. 2566

ทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่
อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการป่าไม้

สำนักบริหารและพัฒนาระบบราชการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2566

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่
อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

กิริติ พันทะสาร

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการป่าไม้

พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญาพร คำโย)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(อาจารย์ ดร.อิสริย์ ฮาวป็นใจ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษดา พงษ์การณภาส)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ประธานอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนากร ลัทธธีระสุวรรณ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการรับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์ ดร.ญาณิน โอภาสพัฒนกิจ)

รองอธิการบดี

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ชื่อเรื่อง	ทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน
ชื่อผู้เขียน	นางสาวกิริติ พันทะสาร
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการป่าไม้
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญาพร คำโย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับทัศนคติและระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง 315 ราย ซึ่งเป็นประชาชนที่ถือครองที่ดินทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 วิเคราะห์ผลด้วยค่าสถิติ

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพทำไร่/ทำสวน รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท ครอบครองพื้นที่ทำกิน 5.1 - 10 ไร่ มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ในระดับปานกลาง โดยมีช่องทางการรับรู้ข่าวสารมากที่สุดจากกานัน/ผู้ใหญ่บ้าน (1.16) รองลงมาคือจากเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน (1.08) มีระดับทัศนคติของประชาชนต่อกฎหมายป่าไม้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน อยู่ในระดับมาก ในส่วนของระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน อยู่ในระดับปานกลาง พบว่าปัจจัยด้านอายุ ($p < 0.01$) ระดับการศึกษา ($p < 0.01$) อาชีพ ($p < 0.01$) รายได้ต่อเดือน ($p < 0.01$) ขนาดพื้นที่ถือครอง ($p < 0.05$) ลักษณะการทำประโยชน์ในพื้นที่ ($p < 0.01$) ที่แตกต่างกันส่งผลให้มีระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ที่แตกต่างกัน และพบว่าการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายมีความสัมพันธ์ระดับต่ำกับระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ ($r = 0.139$) ($p < 0.05$) และพบว่าการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่สำคัญเกี่ยวกับกฎหมายของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ยังไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร ดังนั้น อุทยานแห่งชาติภูผาม่านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเพิ่มช่องทางสื่อสารในการให้ข้อมูลหรือความรู้ในเรื่องของระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และควรมีการจัดอบรมให้ความรู้และตอบข้อสงสัยสำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันระหว่างคน

กัปปา และลดปัญหาการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติในอนาคตได้

คำสำคัญ : ทักษะคิด, การรับรู้, กฎหมายป่าไม้, การใช้ประโยชน์ที่ดิน, อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

Title	PEOPLE’S ATTITUDE AND PERCEPTION OF FOREST LAWS REGARDING LAND USE POLICY IN PHU PHA MAN NATIONAL PARK
Author	Miss Keerhati Panthasarn
Degree	Master of Science in Forest Management
Advisory Committee Chairperson	Assistant Professor Dr. PUNCHAPORN KAMYO

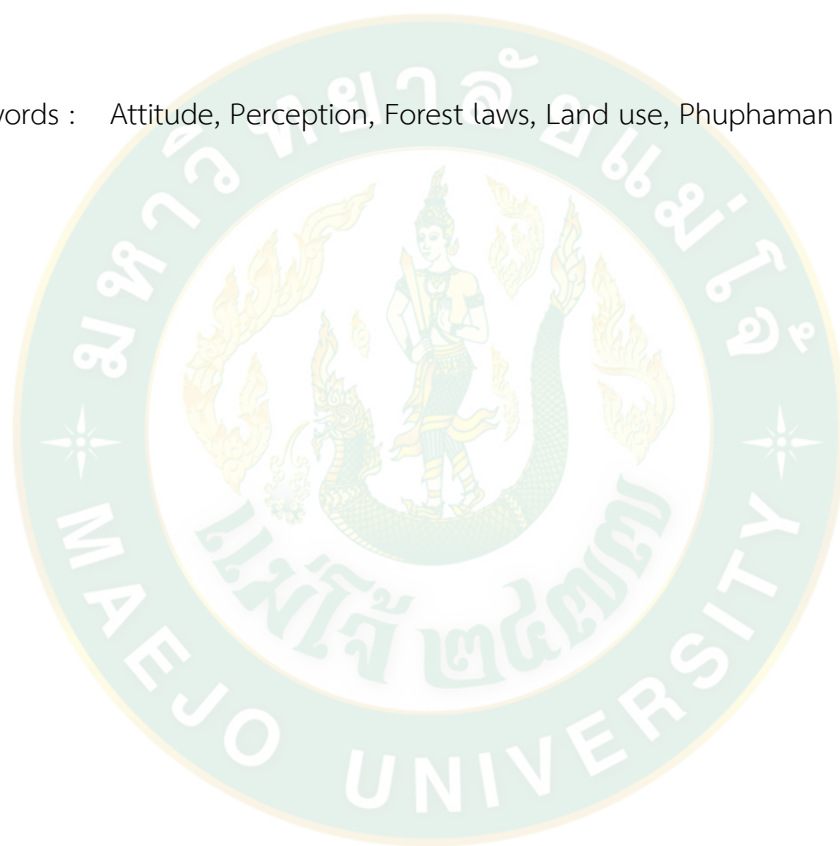
ABSTRACT

This research aimed to determine the levels of attitude and perception on forest laws regarding land use policy in Phu Pha Man National Park as well as to investigate the factors affecting attitudes and perceptions on forest laws of people who had land use rights in Phu Pha Man National Park. An interview form was used as an instrument for collecting data from the sample group consisting of 315 people who have land ownership in Phu Pha Man National Park, Khon Kean Province under section 64, National Park Act B.E. 2562 (2019). The obtained data were analyzed by using descriptive statistics.

The results showed that most of the respondents were male, aged 41-50 years old, finished the primary level education, and made their livelihoods as gardeners. Each household earned less than 10,000 baht per month, with land ownership of 5.1-10 rai. Their perception of forest laws information was at a moderate level, with most the acknowledgment from a Subdistrict headman/Village headman (1.16) and secondary from a forest ranger (1.08). Their attitudes towards forest laws were at a high level whereas their perception of forest laws was at a moderate level. The study also revealed that age ($p < 0.01$), education level ($p < 0.01$), main occupation ($p < 0.01$), monthly income ($p < 0.01$), land ownership ($p < 0.05$), and land use pattern ($p < 0.01$) were factors that affected different levels of people’s perception of forest laws. Moreover, it was found that people’s perception of forest laws information had a significant correlation ($r = 0.139$) ($p < 0.05$) with a level of people’s perception of forest laws. In addition, an important public relations,

advertisement about Forest Laws were not as thorough as it should have been. Therefore, the Phu Pha Man National Park or the relevant agencies should have more communication channels for providing information about Forest Laws in Conservation forest areas as well as training and answering questions to achieve an understanding of land use policy in National Park. This will help them to aware of between humans and the forest, moreover; reduce the problem of encroachment into National Park in the future.

Keywords : Attitude, Perception, Forest laws, Land use, Phuphaman National Park

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญาพร คำโย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษดา พงษ์การัณยภาส และอาจารย์ ดร.อิสริย์ ฮาวปิ่นใจ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องของงานวิจัยต่างๆ จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ขอกราบขอบพระคุณจากใจเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พสุธา สุนทรห้าว ผู้ทรงคุณวุฒิประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ซึ่งได้ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ที่อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลภาคสนาม และประชาชนที่ถือครองที่ดินทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ทั้ง 315 ราย ที่กรุณาให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงสุดแต่บิดา มารดา และอาจารย์ ผู้ให้ชีวิตการศึกษา ขอขอบคุณ กัลยาณมิตรทุกท่าน รวมทั้งนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการป่าไม้ รุ่นที่ 3 ที่ให้กำลังใจและสนับสนุนข้อมูลต่าง ๆ ตลอดการศึกษา

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจศึกษาต่อไป

กิริติ พันทะสาร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ซ
ตารางที่.....	ญ
ภาพที่.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
ขอบเขตของงานวิจัย.....	4
บทที่ 2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
1. แนวคิดการจัดการทรัพยากรป่าไม้.....	5
2. นโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของรัฐ	20
3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับทัศนคติ	28
4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการรับรู้.....	30
5. อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน	34
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	37
บทที่ 3 อุปกรณ์และวิธีการวิจัย.....	39
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	39
3.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย	41

3.3 เครื่องมือในการวิจัย	41
3.4 เกณฑ์ในการวัด	42
3.5 การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ	44
3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล	45
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล	45
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล	47
ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนที่ทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน	47
ตอนที่ 2 ข้อมูลการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ของประชาชน	54
ตอนที่ 3 ข้อมูลทัศนคติของประชาชนต่อกฎหมายป่าไม้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน	55
ตอนที่ 4 ข้อมูลการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน	58
ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน	62
บทที่ 5 สรุปผลและข้อเสนอแนะ	71
5.1 สรุปผล	71
5.2 ปัญหาที่พบจากการศึกษา	72
5.3 ข้อเสนอแนะ (สำหรับการวิจัย)	73
5.4 ข้อเสนอแนะ (สำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป)	73
บรรณานุกรม	74
ภาคผนวก	78
ประวัติผู้วิจัย	95

ตารางที่

หน้า

ตารางที่ 1 จำนวนสัดส่วนประชาชนที่ถือครองที่ดินและกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา จำแนกเป็นรายหมู่บ้านประชากร (ราย) จำนวนตัวอย่าง (ราย).....	41
ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ	47
ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามช่วงอายุ (ปี)	48
ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพ	48
ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน	49
ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด	49
ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน	50
ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการประกอบอาชีพ	50
ตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของทั้งครัวเรือน	51
ตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดพื้นที่ถือครองในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน.....	51
ตารางที่ 11 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะการทำประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน	52
ตารางที่ 12 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเข้าร่วมกิจกรรมของอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน.....	52
ตารางที่ 13 ระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ของประชาชน	54
ตารางที่ 14 ทศนคติของประชาชนต่อกฎหมายป่าไม้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน.....	56
ตารางที่ 15 ระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน.....	59

ตารางที่ 16 การวิเคราะห์ระดับการรับรู้.....	62
ตารางที่ 17 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ กับทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้	62
ตารางที่ 18 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ จำแนกตามอายุ.....	63
ตารางที่ 19 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ จำแนกตามสถานภาพ.....	63
ตารางที่ 20 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ จำแนกตามระดับการศึกษา	64
ตารางที่ 21 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ จำแนกตามอาชีพ.....	64
ตารางที่ 22 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	65
ตารางที่ 23 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ จำแนกตามขนาดพื้นที่ถือครอง	65
ตารางที่ 24 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ จำแนกตามลักษณะการทำประโยชน์ในพื้นที่	66
ตารางที่ 25 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลด้านการเข้าร่วมในกิจกรรมของอุทยานแห่งชาติกับทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้	66
ตารางที่ 26 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับระเบียบกฎหมาย กับทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้	67
ตารางที่ 27 การวิเคราะห์ตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลกับตัวแปรทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้	68
ตารางที่ 28 การวิเคราะห์ตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลกับตัวแปรการรับรู้กฎหมายป่าไม้	69

ภาพที่

	หน้า
ภาพที่ 1 แผนผังแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินของราษฎรในเขตป่าอนุรักษ์.....	23
ภาพที่ 2 พื้นที่รับผิดชอบอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน.....	35
ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย	38
ภาพที่ 4 ข้อมูลการสำรวจการครอบครองที่ดินตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ภายในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน.....	39

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ในปี พ.ศ. 2543 องค์การสหประชาชาติ ได้จัดการประชุมที่สหรัฐอเมริกา โดยมีประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวม 189 ประเทศ ได้มีมติเห็นชอบในการตั้งเป้าหมายการพัฒนาในระดับชาติและระดับสากล ที่ทุกประเทศจะต้องดำเนินการร่วมกันภายในปี พ.ศ. 2558 เรียกเป้าหมายดังกล่าวว่า “เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ” หรือ “Millennium Development Goals” (MDGs) องค์การสหประชาชาติ ได้กำหนดเป้าหมายโดยอาศัยกรอบแนวคิดที่มองการพัฒนาเป็นมิติ (Dimensions) ของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้มีความเชื่อมโยงกัน เรียกว่าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Sustainable Development Goals (SDGs) ครอบคลุมระยะเวลา 15 ปี ตั้งแต่กันยายน 2558 ถึงสิงหาคม 2573 ซึ่งประกอบไปด้วย 17 เป้าหมาย (United Nations, 2000) โดย 17 เป้าหมายสามารถจำแนกออกได้ เป็น 5 กลุ่ม ดังนี้ 1) People ที่ว่าด้วยเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้คน 2) Prosperity ที่ว่าด้วยเรื่องความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนและครอบคลุม 3) Planet ที่ว่าด้วยเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) Peace ที่ว่าด้วยเรื่องสันติภาพ สถาบันที่เข้มแข็ง และความยุติธรรม 5) Partnership ที่ว่าด้วยเรื่อง การเป็นหุ้นส่วนเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ประเทศไทยได้กำหนดแนวทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนบนพื้นฐานของหลักการแนวคิดที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิด Resilience เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (SDGs) และโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) เพื่อมุ่งสู่วัตถุประสงค์หลักของแผนพัฒนา คือการ “พลิกโฉมประเทศไทยสู่ สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” เป็นการเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืน โดยปรับปรุงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในการผลิตและบริการให้มีประสิทธิภาพ แก้ไขปัญหามลพิษสำคัญด้วยวิธีการที่ยั่งยืน และลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เพื่อมุ่งสู่การปล่อยคาร์บอนเป็นศูนย์ในระยะยาว และมุ่งเน้นให้เกิดการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งและเกิดการมีส่วนร่วมในระดับฐานราก (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

จากแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนส่งผลให้ประเทศไทยเล็งเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้เกิดความยั่งยืนจึงได้มีการประกาศนโยบายป่าไม้แห่งชาติ เมื่อปี 2562 เพื่อให้ส่วนราชการและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องได้มีความเข้าใจร่วมกันและถือเป็นแนวทางปฏิบัติ อันจะทำให้การพัฒนาป่าไม้เป็นไปอย่างราบรื่น และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อให้เกิดการประสาน

การใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติชนิดอื่น ๆ รวมทั้งก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐกับภาคเอกชนและประชาชนในท้องถิ่น รัฐต้องให้ความรู้ให้ทักษะ และสร้างทัศนคติแก่ประชาชน เพื่อเป็นการปลูกฝังให้ประชาชนรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด ให้ทราบถึงประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ ความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้ต่อส่วนรวม และผลเสียจากการตัดไม้ทำลายป่า เป็นต้น (คณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ , 2563)

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้สรุปรายงานการกระทำผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ของหน่วยงานในสังกัด พบว่ามีคดีบุกรุกพื้นที่ป่า ในปี พ.ศ. 2560 จำนวน 2,068 คดี พ.ศ. 2561 จำนวน 1,544 คดี และ พ.ศ. 2562 จำนวน 1,074 คดี (สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า , 2564) สาเหตุของการบุกรุกพื้นที่ป่าเกิดจากความต้องการใช้ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้นจนเกินขีดความสามารถ และความต้องการเปลี่ยนผู้ถือครอง ส่งผลให้จำนวนพื้นที่ป่าไม้ลดลง (สำนักงานศาลปกครอง , 2556) ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ปัญหาการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงได้ยกร่างพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เนื่องจากพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ซึ่งกฎหมายฉบับที่บังคับใช้มาเป็นเวลานานทำให้บทบัญญัติบางประการไม่มีความเหมาะสมและไม่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเป้าหมายที่ยั่งยืน

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ได้มีบทบัญญัติที่ใช้ในการแก้ไขปัญหการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ คือ มาตรา 64 วรรคหนึ่ง ซึ่งได้วางหลักไว้ว่า “ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชสำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติให้แล้วเสร็จภายใน 240 วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัติบังคับใช้” นับเป็นกฎหมายป่าไม้ฉบับแรกที่ได้กล่าวถึงการช่วยเหลือประชาชนที่ไม่มีที่ทำกินให้ได้อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติที่มีการประกาศมาก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ การสำรวจที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยในอุทยานแห่งชาติ ได้สิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2563 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือบุคคลที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติ ภายใต้กรอบเวลาตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 หรือตามคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 66/2557 โดยให้มีระยะเวลาการบังคับใช้ชั่วคราวไม่เกิน 20 ปี (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช , 2562)

อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ได้สำรวจการครอบครองตามมติ ครม. 30 มิ.ย. 2541 พบว่ามีหมู่บ้านในเขตอุทยาน 8 หมู่บ้าน มีพื้นที่ทำกินและที่อยู่ในอาศัยของประชาชนในเขตอุทยานแห่งชาติกว่า 12,121 ไร่ แต่ปัญหาการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากจำนวนประชากรในชุมชนที่อาศัยในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่านเพิ่มมากขึ้น ทำให้ความต้องการของการใช้ทรัพยากรเพิ่มตามไปด้วย ซึ่งในปัจจุบันมีพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชนในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน กว่า

20,875 ไร่ (อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน , 2562) แต่การดำเนินการตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ประกอบด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอยู่อาศัยหรือทำกิน ที่อาจจะสร้างความสับสนให้กับประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติได้ ดังนั้นเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ที่เน้นการอยู่ร่วมกันของ “คนกับป่า” ภายใต้แนวคิด “ป่าอยู่ได้ คนอยู่ได้” โดยให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และนโยบายป่าไม้แห่งชาติ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน และส่วนงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ความรู้และความเข้าใจกฎหมายป่าไม้แก่ประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน
2. เพื่อศึกษาระดับทัศนคติของประชาชนต่อกฎหมายป่าไม้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน
3. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้อุทยานแห่งชาติภูผาม่านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และสามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางการดำเนินงาน หรือวางแผนในการปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง อันจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานและประชาชนที่ใช้ประโยชน์ในพื้นที่
2. เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประเด็นการบังคับใช้กฎหมายกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ทั่วประเทศ เนื่องจากงานวิจัยในประเด็นดังกล่าวยังไม่มีการศึกษาอย่างแพร่หลาย

ขอบเขตของงานวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคมข้อมูลทั่วไป ทักษะคิดต่อ ภูมิหายป่าไม้ ระดับการรับรู้ภูมิหายป่าไม้ และปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและการรับรู้ภูมิหายป่าไม้ ของประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ซึ่งเป็นการศึกษาจากประชาชนที่ ถือครองที่ดินทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติอุทยาน แห่งชาติ พ.ศ. 2562 จำนวน 1,488 ราย จากทั้งหมด 8 หมู่บ้าน

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 เพศที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติและการรับรู้ภูมิหายป่าไม้ของประชาชน ต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

สมมติฐานที่ 2 อายุที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติและการรับรู้ภูมิหายป่าไม้ของประชาชน ต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

สมมติฐานที่ 3 สถานภาพที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติและการรับรู้ภูมิหายป่าไม้ของ ประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

สมมติฐานที่ 4 ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติและการรับรู้ภูมิหายป่าไม้ของ ประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

สมมติฐานที่ 5 อาชีพที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติและการรับรู้ภูมิหายป่าไม้ของประชาชน ต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

สมมติฐานที่ 6 รายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติและการรับรู้ภูมิหายป่าไม้ของ ประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

สมมติฐานที่ 7 ขนาดพื้นที่ถือครองที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติและการรับรู้ภูมิหายป่าไม้ ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

สมมติฐานที่ 8 ลักษณะการทำประโยชน์ในพื้นที่ที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติและการรับรู้ ภูมิหายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

สมมติฐานที่ 9 การเข้าร่วมกิจกรรมของอุทยานที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติและการรับรู้ ภูมิหายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

สมมติฐานที่ 10 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับภูมิหายมีความสัมพันธ์กับทัศนคติและการรับรู้ ภูมิหายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง ทศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดการจัดการทรัพยากรป่าไม้
2. นโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของรัฐ
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทศนคติ
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้
5. อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดการจัดการทรัพยากรป่าไม้

1.1 แนวคิดการจัดการทรัพยากร

ปัญญาพร (2559) ได้อธิบายว่า การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ คือ การดำเนินงานต่อทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการจัดหา เก็บรักษา การซ่อมแซม การใช้อย่างประหยัดและการสงวนรักษา เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นสามารถเอื้ออำนวยประโยชน์แก่มวลมนุษย์ได้ใช้ตลอดไปอย่างไม่ขาดแคลนหรือมีปัญหาใด ๆ หรืออาจจะหมายถึงกระบวนการจัดการ แผนงานหรือกิจกรรมในการจัดสรรและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อสนองความต้องการในระดับต่าง ๆ ของมนุษย์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาคือเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักการอนุรักษ์ด้วยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฉลาด ประหยัดและก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมอย่างน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

แนวคิดในการจัดการทรัพยากร 3 รูปแบบ คือ การจัดการทรัพยากรโดยรัฐ การจัดการทรัพยากรโดยชุมชน และการจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การจัดการทรัพยากรโดยรัฐ

ศยามล (2538) ได้อธิบายการจัดการทรัพยากรโดยรัฐ ซึ่งได้เริ่มมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยและพัฒนาเรื่อยมาถึงปัจจุบัน ซึ่งในอดีตรัฐให้ชุมชนเป็นผู้จัดการใช้ประโยชน์และรักษาทรัพยากรเอง โดยการเบิกป่าเพื่อนำที่ดินมาทำกินซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับทรัพยากรที่ว่างเปล่า โดยรัฐจะเข้าดำเนินการ 2 ทาง คือ (1) เก็บภาษีอากรจากการทำกิน ค่าอากรนา สวน ฯลฯ (2) การบังคับเวนคืนหารัฐต้องการนำที่ดินมาเป็นที่สาธารณประโยชน์ เช่น ขุดคลองส่งน้ำ

แนวคิดการจัดการทรัพยากรโดยรัฐ เป็นการที่รัฐพยายามควบคุมประชาชน โดยการกำหนดขอบเขตรอบพื้นที่ โดยการกีดกันคนบางจำพวกออกจากพื้นที่นั้น ตลอดจนอนุญาตให้ทำกิจกรรมได้เพียงในเขตที่วงไว้เท่านั้น หรืออาจจะเรียกว่า “การครอบครองพื้นที่ (Territorialisation)” หรือ “การสร้างอำนาจรัฐเหนืออาณาบริเวณ” ซึ่งมองว่ารัฐพยายามที่จะเข้าควบคุมพื้นที่ป่า (Territorial Approach) โดยรัฐได้นิยามป่าขึ้นใหม่ “ป่า หมายถึง ที่ดินที่ยังไม่มีผู้ใดได้มาตามประมวลกฎหมายที่ดิน” ซึ่งรัฐได้ออกกฎหมายกำหนดพื้นที่ป่าอนุรักษ์และป่าสงวนหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ฯลฯ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารัฐมีความประสงค์ที่จะลิดรอนสิทธิเหนือทรัพยากรทั้งหมดมาเป็นของรัฐ และเริ่มปฏิเสชาำนาจการจัดการทรัพยากรโดยชุมชนท้องถิ่นซึ่งมีพื้นฐานอยู่บนกรอบจารีต ประเพณีที่สืบต่อกันมาแต่โบราณ (Vandergreest , 2003)

รัฐได้แบ่งประเภทป่าขึ้นใหม่ตามหลักเกณฑ์ทางนิเวศวิทยา โดยการออกกฎหมายเพื่อสร้างแนวทางในการจัดการป่า การกำหนดเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์เพื่อปกป้องคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งทำให้เกิดป่าอนุรักษ์ประเภทต่าง ๆ เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เป็นต้น ซึ่งแนวคิดการจัดการทรัพยากรโดยรัฐ มองว่าคนที่อยู่ในป่าคือตัวการที่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรในพื้นที่ป่า เป็นตัวการสำคัญของการทำลายสภาพแวดล้อมและนิเวศวิทยาลุ่มน้ำ โดยไม่ได้มองถึงมิติสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรมและการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ จึงมุ่งเน้นการแยกคนออกจากป่า ซึ่งเป็นแนวคิดที่นำมาใช้ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ดิน และน้ำของประเทศ (อานนท์ , 2543)

แนวทางการจัดการทรัพยากรโดยรัฐที่ผ่านมา ยังเป็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในเชิงเดี่ยว ที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าในเชิงการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งการอนุรักษ์ที่ใช้องค์ความรู้ทางนิเวศวิทยาเป็นหลัก ซึ่งปฏิเสชาำนาจและการจัดการทรัพยากรของชุมชน (ปัญจพร , 2559)

2. การจัดการทรัพยากรโดยชุมชน

อานันท์ (2544) ได้อธิบายการจัดการทรัพยากรโดยชุมชนไว้ว่าเป็นวิถีวัฒนธรรมชุมชนที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในเรื่องอำนาจ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างคน ชุมชน และทรัพยากรธรรมชาติ กล่าวคือ ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในป่าทำให้ชาวบ้านเคารพและนำไปสู่การใช้ประโยชน์อย่างอ่อนน้อมและยำเกรง เช่น ความเชื่อเรื่องผีน้ำ ผีป่า ความเชื่อเหล่านี้ได้ตกผลึกและพัฒนาเป็นพื้นฐานทางศีลธรรมเกี่ยวกับการจัดการและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรซึ่งเชื่อมโยงโดยตรงกับรูปแบบการผลิตในภาคการเกษตร ระบบศีลธรรมเป็นพื้นฐานของอำนาจในการออกกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมการใช้และอนุรักษ์ป่า โดยอนุญาตให้เฉพาะสมาชิกของชุมชนมีกรรมสิทธิ์เหนือทรัพยากรโดยเด็ดขาด

นักสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาเริ่มให้ความสำคัญในการศึกษาในแง่ของสิทธิในการจัดการและการควบคุม (Right of Management and Control) หรือสิทธิการเข้าถึง (Right of Access) แทนที่การเน้นถึงสิทธิในการเป็นเจ้าของอย่างเดียว เพราะจะช่วยให้มีทางเลือกและความยืดหยุ่นมากขึ้นในการจัดความสัมพันธ์เชิงอำนาจใหม่เพื่อการจัดการทรัพยากรของส่วนรวม เพราะหลักการของสิทธิในความเป็นเจ้าของนั้นมักจะแสดงโดยนัยของสิทธิผูกขาด (Exclusive Right) ที่ทำให้เกิดการกีดกันกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งถือว่าเป็นการจัดการเชิงเดี่ยวในพื้นที่หนึ่ง ๆ นั่นคือ ผู้ถือครองที่ดินจะมีสิทธิเบ็ดเสร็จเด็ดขาดแต่เพียงผู้เดียวในการใช้ประโยชน์

ปัญญพร (2559) ได้กล่าวถึงแนวคิดการจัดการทรัพยากรไม้ ไม่ว่าจะจะเป็นแนวคิดของรัฐหรือแนวคิดของชุมชน ปัญหาที่พบคือ การอ้างสิทธิความเป็นเจ้าของและการจัดการโดยใช้องค์ความรู้เชิงเดี่ยวของตนเอง ทำให้เห็นความขัดแย้งและการแย่งชิงทรัพยากรระหว่างรัฐและชุมชนในพื้นที่มากขึ้น ดังนั้นแนวทางที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมที่สามารถประสานแนวคิดทั้งสองนี้อย่างเข้ากันได้ นั่นคือ “แนวคิดการจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วม” เพราะสิทธิในการจัดการทรัพยากรนั้นในความเป็นจริงแล้วสามารถซ้อนทับกันได้ เช่น ในพื้นที่ป่าของรัฐ อาจเปิดให้ชุมชนท้องถิ่นที่เคยใช้ป่านั้นอยู่แล้วตามประเพณีเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการป่าได้ด้วยการเปิดให้มีสิทธิในการเข้าถึงและจัดการในรูปแบบของการจัดการร่วมกับรัฐ (Co-management) ซึ่งถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการเชิงซ้อนในพื้นที่เดียวกันของหลาย ๆ ฝ่ายด้วยการใช้หลักการของสิทธิหลาย ๆ รูปแบบทั้งสิทธิในความเป็นเจ้าของของรัฐ และสิทธิในการจัดการร่วมของชุมชนในรูปแบบป่าชุมชน

3. การจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วม

ปัญญาพร (2559) ได้สรุปไว้ว่า การจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วมนั้นมีมานานแล้ว ซึ่งมีหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบจะมีแนวคิดและคำที่ใช้แตกต่างกันออกไป เช่น

การจัดการร่วม (Co-management) หมายถึง การอ้างอิงสิทธิทางการเมืองของคนในท้องถิ่นเกี่ยวกับการแบ่งปันอำนาจในการจัดการทรัพยากรและความรับผิดชอบร่วมกับรัฐ

ความร่วมมือ (Collaboration) หมายถึง การรวมกันของทรัพยากรที่จับต้องได้ เช่น ข้อมูลแรงงาน ของผู้มีส่วนได้เสียทั้งสองกลุ่มหรือมากกว่า สำหรับการแก้ไขปัญหาและที่ไม่สามารถแก้ไขได้โดยรายปัจเจก

การจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วม (Co-management of Protected Areas) หมายถึง การแบ่งหน้าที่หรืออำนาจในการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างเป็นรูปธรรมระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและชุมชน

การจัดการร่วมเพื่อการอนุรักษ์ (Collaborative Management for Conservation) หมายถึง ความเป็นหุ้นส่วนอันเกิดจากการเจรจาของหน่วยงานภาครัฐ ชุมชนท้องถิ่น ผู้ใช้ทรัพยากรองค์กรพัฒนาเอกชนและผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ ภายใต้บริบทของแต่ละพื้นที่ที่เหมาะสม รวมถึงอำนาจและหน้าที่ในการจัดการพื้นที่เฉพาะแห่งใดแห่งหนึ่ง

การจัดการป่าร่วม (Joint Forest Management) หมายถึง ความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ระหว่างหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมายในพื้นที่ป่าของรัฐกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในหรือรอบ ๆ ป่า

การจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วม (Co-management of Natural Resource) หมายถึง กลุ่มทางสังคม (Social Actors) ที่เกี่ยวข้องกันสองกลุ่มหรือมากกว่านั้นมีการเจรจา ตกลง รับรอง และปฏิบัติร่วมกันของการจัดการในหุ้นส่วนที่เป็นธรรมในหน้าที่ ผลประโยชน์และความรับผิดชอบสำหรับทรัพยากรธรรมชาติในเขตแดนพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง

ณัฐวุฒิ (2551) ได้สรุปการจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วม มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประเด็นคือ

1. มีองค์ภาคีที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมในกระบวนการจัดการ
2. มีประเด็นร่วม ซึ่งถือเป็นการจัดปรับความคิดของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง โดยผ่านกลไกการเจรจาต่อรองเพื่อหาข้อตกลงหรือประเด็นร่วมกัน

3. การมีส่วนร่วมจากองค์กรภาคีทุกภาคส่วน ในประเด็นการมีส่วนร่วมนี้ต้องมีกลไกและเงื่อนไขที่เหมาะสมสามารถเชื่อมทุกภาคส่วนได้อย่างเสมอภาคและมีประสิทธิผล เพราะศักยภาพและอำนาจที่มีอยู่ของแต่ละองค์กรนั้นไม่เท่ากัน บางพื้นที่อาจจะต้องมีคนกลางเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

4. มีการปฏิบัติการร่วมกันตามข้อตกลงที่ทุกฝ่ายเห็นพ้องร่วมกันแล้วปฏิบัติการร่วม จะช่วยตอบโจทย์หรือประเด็นร่วมที่ทุกฝ่ายต้องการค้นหาพร้อมกันได้

ปัญจพร (2559) ได้มีข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนจากการสนทนากลุ่ม จำนวน 6 ข้อ ดังนี้

1. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าชุมชน
2. เสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนและการพัฒนาเครือข่าย
3. สร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากร พื้นฟู อนุรักษ์
4. พัฒนาคณะเพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์และวางแผนทรัพยากรที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน
5. บริหารจัดการทรัพยากรอย่างเป็นระบบโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน
6. ถ่ายทอดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการและความเข้าใจกฎระเบียบและมีแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรป่าชุมชนให้ประสบผลสำเร็จและเกิดความยั่งยืน

1.2 ทรัพยากรป่าไม้

ความสำคัญของป่าไม้

นิวัติ (2537) กล่าวว่า ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่จัดอยู่ในประเภทที่สามารถเกิดขึ้นทดแทนใหม่ได้ (renewable resource) ประเทศไทยแบ่งเป็น 2 ประเภทป่า คือ ป่าผลัดใบ (deciduous forest) และป่าไม่ผลัดใบ (evergreen forest) ตั้งแต่ป่าดิบเขาบนยอดดอยอินทนนท์ที่สูงที่สุดในประเทศไทย ลงไปถึงป่าเบญจพรรณบริเวณที่ราบเชิงเขา เรื่อยลงไปถึงป่าชายหาดและป่าชายเลนตามริมชายฝั่งทะเลทางภาคใต้และภาคตะวันออก ระบบนิเวศป่าไม้มีความหลากหลายทั้งชนิดพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ ถือได้ว่าป่าไม้เป็นระบบธรรมชาติที่สำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมวลมนุษยชาติ

ประโยชน์ของป่าไม้

เทียม (2514) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของป่าไม้ในประเทศไทย ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนี้

ประโยชน์ทางตรง (Direct Benefits)

1. ไม้ เป็นผลผลิตจากป่าที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย เพราะโดยปกติไม้มักมีราคาถูก มีน้ำหนักเบา และตัดแปดตกแต่งได้ง่ายกว่าวัสดุอื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีวัสดุสวยงามและไม่ดูดความร้อน นิยมใช้กันมากในการก่อสร้างบ้านเรือน ทำเครื่องเรือน และการก่อสร้างอื่น ๆ เช่น ทำสะพาน ทำเรือ ทำไม้ค้ำอุโมงค์ในเหมืองแร่ เป็นต้น
2. เชื้อเพลิง เชื้อเพลิงที่ได้จากป่าไม้ที่สำคัญคือฟืนและถ่าน ซึ่งใช้ในการหุงต้ม ทำความอบอุ่นในฤดูหนาว และใช้เป็นเชื้อเพลิงในโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น
3. วัตถุเคมี วัตถุเคมีที่สำคัญที่ได้จากป่าไม้มี cellulose ใช้กันมากในการทำกระดาษ ไหมเทียม (rayon) วัตถุระเบิด น้ำตาลหรือทำเป็นอาหารสัตว์ วัตถุเคมีลิกนินใช้กันมากในการทำน้ำหอมหรือเครื่องสำอางต่าง ๆ สารกันบูดไม้ให้อาหารบูดเน่า และยารักษาโรคผิวหนัง
4. อาหาร มนุษย์ได้อาหารหลายอย่างจากป่า เช่น ดอก ผล ใบ เมล็ดของพันธุ์ไม้ต่าง ๆ หน่อไม้ เห็ด เป็นต้น
5. ยารักษาโรค ยารักษาโรคที่ได้จากป่าไม้ที่สำคัญ สมุนไพรต่าง ๆ ยาแก้โรคเรื้อนจากน้ำมันของผลกระเบา
6. ชัน น้ำมันไม้ และยางไม้
 ชัน (resin) ชนิดที่สำคัญคือ ชันตะเคียนชันตาแมวและชันกะบากใช้ทำน้ำมันชักเงา ยางรักใช้ในการทำเครื่องเงิน กำยานใช้ในการทำเครื่องหอม และยางสนใช้ในการทำยา น้ำมันผสมสี กระดาษ สบู่ และยาขัดรองเท้า เป็นต้น
 น้ำมันไม้ (Wood oil) ได้จากน้ำมันของต้นยางเหียง ยางกราด ใช้ในการทำยาเรือ และทาบ้านเรือน
 ยางไม้ (Gum) เช่น ยางเยลูดง ใช้ในการทำหมากฝรั่ง ยางขนุนนกใช้หุ้มसानเคเบิลใต้น้ำ
7. ฝาดฟอกหนังและสี พรรณไม้ในป่าหลายชนิดที่นำเปลือก แก่นหรือผลมาใช้ในการทำฝาดฟอกหนัง (Tannin) ได้ดี เช่น ต้นก่อ ต้นโก้งกาง ต้นโปลง ต้นคุณ ต้นพระอินพิมาน ต้นแก่น สีเสียด ผลสมอไทย และต้นสมอพิเภก
8. อาหารสัตว์ มนุษย์ใช้พื้นที่ป่าไม้เป็นพื้นที่เลี้ยงสัตว์มาเป็นระยะเวลายาวนาน เพราะในป่ามีพืชพรรณที่สัตว์กินได้หลายชนิด ในประเทศไทยการเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่โล่งยังไม่แพร่หลายเหมือนในประเทศอื่น ๆ ซึ่งในประเทศไทยมักจะพบในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในช่วงนอกฤดูการเก็บเกี่ยว

ประโยชน์ทางอ้อม (Indirect Benefits)

ประโยชน์ทางอ้อมที่ป่าไม้ให้แก่มนุษย์นั้น โดยมากมักมองไม่เห็น และคำนวณออกมาเป็นมูลค่าได้ยาก แต่ก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าประโยชน์ทางตรง เช่น ทำให้มนุษย์ได้มีน้ำกินสำหรับอุปโภคบริโภคโดยสม่ำเสมอและช่วยบรรเทาความรุนแรงของดินฟ้าอากาศ ดังนี้

1. ทำให้ฝนตกเพิ่มขึ้นและมีความชุ่มชื้นในอากาศสม่ำเสมอ ในพื้นที่ที่มีป่าไม้จะมีความชุ่มชื้นและเย็นกว่าในพื้นที่ที่ไม่มีป่าไม้ เมื่อเมฆฝนลอยตัวมากระทบความชื้นและความเย็นเหนือป่าไม้ ในบางกรณีอาจทำให้มีฝนตกเพิ่มมากขึ้นกว่าในพื้นที่ที่ไม่มีป่าไม้ร้อยละ 1-2

2. ทำให้อากาศมีร้อนจัดและหนาวจัด จากการทดลองวัดอุณหภูมิในป่าที่โล่งแจ้งอยู่ใกล้เคียงกันในทวีปยุโรปและอเมริกาเหนือ ปรากฏว่าในฤดูร้อน อุณหภูมิในป่าจะต่ำกว่าภายนอกป่าประมาณ 5°F และในฤดูหนาวจะสูงกว่า 2°-3°F แต่ทั้งนี้ย่อมแตกต่างกันไปแล้วแต่ท้องถิ่นและฤดูกาลรวมทั้งชนิดและลักษณะของป่า

3. บรรเทาความรุนแรงของลมพายุ ลมพายุที่พัดมาถึงพื้นที่ที่มีป่าไม้เป็นฉากกำบังอยู่ จะลดกำลังความเร็วลงอย่างรวดเร็วกว่าที่โล่งแจ้ง ประมาณร้อยละ 20 - 60 การปลูกต้นไม้ไว้เป็นฉากกำบังลมหรือแนวป้องกัน (Shelterbelts) เมื่อลมพายุมาถึงจะลดกำลังลงเหลือเพียงร้อยละ 20 ที่สูงจากพื้นดิน 2 ฟุต และแนวต้นไม้มีผลป้องกันลมได้เป็นระยะทางเท่ากับ 25 เท่าของความสูงต้นไม้ในด้านใต้ลม และ 3 เท่าในด้านเหนือลม

4. ป้องกันการกัดเซาะดิน (Soil erosion) เมื่อฝนตกลงมา น้ำฝนจะถูกเรื้อนยอดของต้นไม้สกัดกั้นไว้ ซึ่งบางส่วนจะระเหยกลับคืนไปสู่อากาศ บางส่วนหยดจากใบลงสู่เบื้องล่าง และบางส่วนจะไหลลงสู่พื้นดินตามลำต้นไม้ เพราะพื้นป่ามีไม้พื้นล่าง หญ้าและใบไม้ปกคลุมอยู่ทั่วไป ฝนที่ตกลงมาถึงไม่มีกำลังแรงที่พอจะเซาะเอาดินไปได้ น้ำจะซึมลงสู่ผิวดินและค่อยๆ ไหลลงสู่ระดับต่ำอย่างช้า ๆ ไม่รุนแรง เนื่องจากบนพื้นป่ามีพันธุ์ไม้ใหญ่น้อย หญ้า รากไม้และใบไม้ที่อยู่เหนือผิวดินกีดขวางอยู่ทั่วไป มิให้น้ำไหลไปโดยแรงและกัดเซาะเอาผิวดินไปด้วย

5. ป้องกันอุทกภัย การทำลายป่า นอกจากจะทำให้เกิดการกัดเซาะหน้าดินแล้ว ย่อมทำให้มีปริมาณของน้ำที่ไหลสู่แม่น้ำลำธารเพิ่มขึ้นในช่วงระยะเวลาอันสั้น น้ำที่ไหลลงมาย่อมชุ่มชื้นเพราะเต็มไปด้วยกรวดทรายและดินตะกอนต่าง ๆ เมื่อไหลไปถึงลำน้ำทำให้น้ำในลำน้ำสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว หากล้นตลิ่งก็จะกลายเป็นอุทกภัย หินกรวดทรายที่มากับน้ำจะกัดเซาะตลิ่งพัง และยังทำให้น้ำในลำน้ำตื้นเขินขึ้นโดยเร็ว เมื่อลำน้ำตื้นเขิน ความจุก็ย่อมลดลง เมื่อมีฝนตกลงมาและน้ำไหลบ่าเล็กน้อยก็ทำให้เกิดอุทกภัยขึ้นได้

6. ทำให้มีน้ำไหลอยู่สม่ำเสมอตลอดปี ทำให้มนุษย์สามารถดำรงชีพและประกอบกิจกรรม อุตสาหกรรมอยู่ได้ด้วยดี เนื่องจากฝนที่ตกลงมาในพื้นที่ป่าไม้ ไม่ได้ไหลลงลำธารทั้งหมดอย่างรวดเร็ว ดินในป่าช่วยดูดซับน้ำและเก็บกักน้ำไว้ใต้ดิน น้ำฝนที่ไหลซึมลงไปดินบางส่วนจะไหลขนานไปกับพื้นดิน และไปผุดออกตามตาน้ำและตามห้วยธารต่าง ๆ ทำให้ห้วยธารนั้น ๆ มีน้ำไหลอยู่ตลอดปี ส่วนน้ำที่ไหลลงใต้ดิน ก็ยังขังอยู่ในแหล่งน้ำใต้ดิน ซึ่งมนุษย์สามารถเจาะสูบขึ้นมาใช้เป็นน้ำบาดาลได้ตลอดปี

7. เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ เมื่อมนุษย์เจริญขึ้นและประชาชนพลเมืองเข้ามาอยู่ในเมืองมากขึ้น ความเคร่งเครียดในการใช้ชีวิตประจำวันรวมทั้งการอยู่อาศัยร่วมกันอย่างแออัดในเมือง ย่อมทำให้มนุษย์มีความต้องการเปลี่ยนสถานที่ท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ ออกสู่ที่ที่มีความสงบร่มเย็น และมีธรรมชาติงดงามอยู่บ่อย ๆ จึงทำให้มนุษย์เป็นจำนวนมากสนใจไปหาที่พักผ่อนในป่ามากขึ้น ในประเทศไทยได้มีการกำหนดพื้นที่ที่มีทิวทัศน์สวยงามไว้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจให้แก่ประชาชนพลเมือง เช่น อุทยานแห่งชาติ (National Park) วนอุทยาน (Forest Park) เป็นต้น

1.3 การจัดการทรัพยากรป่าไม้

เกษม และคณะ (2538) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้เพื่อให้เกิดผลผลิตที่ยั่งยืน (Sustained yield) โดยวิธีการอนุรักษ์นั้นมีหลายวิธีการ สำหรับการเลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่งนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและการใช้ประโยชน์ในพื้นที่นั้น ๆ มากกว่า คือ

1. การใช้ หมายถึง การใช้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการบริโภคโดยตรง การมองเห็น การได้ยิน การได้สัมผัส การให้ความสะดวกสบายและความปลอดภัย
2. การกักเก็บ หมายถึง การรวบรวมและการเก็บรักษาทรัพยากรที่มีแนวโน้มที่จะขาดแคลน หรือคาดว่าจะวิกฤตในอนาคต หรืออาจจะเก็บกักเอาไว้เพื่อใช้ในปริมาณที่ควบคุมได้
3. การรักษาซ่อมแซม หมายถึง การทำให้ทรัพยากรที่ขาดหายไป หรือเป็นปัญหา หรือเสื่อมโทรมเป็นจุดพื้นที่เล็ก ๆ สามารถทำให้ฟื้นฟูคืนสภาพเดิมได้ อาจใช้เทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างขึ้นเข้าช่วยให้ดีเหมือนเดิมจนสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้
4. การฟื้นฟู หมายถึง การดำเนินการใดใดต่อทรัพยากรหรือสิ่งที่เสื่อมโทรมให้เป็นปกติ ซึ่งการฟื้นฟูต้องใช้ระยะเวลาและเทคโนโลยีควบคู่กันไป
5. การพัฒนา หมายถึง การทำสิ่งที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้น การที่ต้องพัฒนาเพราะต้องเร่งหรือเพิ่มประสิทธิภาพให้เกิดผลผลิตที่ดีขึ้น การพัฒนาที่ถูกต่อนั้นต้องใช้ทั้งความรู้ทางเทคโนโลยีและการวางแผนที่ดี

6. การป้องกัน หมายถึง การป้องกันสิ่งที่เกิดขึ้นมิให้ลุกลามไปมากกว่านี้ รวมไปถึง การป้องกันสิ่งที่ไม่เคยเกิดขึ้นด้วย การป้องกันต้องใช้เทคโนโลยีการวางแผนเช่นเดียวกันกับวิธีการอนุรักษ์อื่น ๆ

7. การสงวน หมายถึง การเก็บรักษาไว้โดยไม่ให้แตะต้อง หรือนำไปใช้ด้วยวิธีการใด ๆ หรือการสงวนอาจกำหนดเวลาที่เก็บไว้โดยไม่ให้มีการแตะต้องตามเวลาที่กำหนดไว้

8. การแบ่งเขต หมายถึง การแบ่งกลุ่มประเภทตามคุณสมบัติของทรัพยากร อาจจะทำดำเนินการโดยใช้ระเบียบกฎหมายหรือความรู้ที่นำมาใช้ในการแบ่งเขต เพื่อให้การอนุรักษ์ได้ผลที่ชัดเจน เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ซึ่งในการแบ่งเขตนั้นต้องมีมาตรการในการกำกับดูแลด้วย

ดังนั้น จึงเสนอให้มีแนวทางในการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืนโดยการแบ่งการจัดการทรัพยากรป่าไม้ออกเป็น 3 พื้นที่ ได้แก่ 1) การจัดการทรัพยากรป่าไม้เขตป่าเพื่อการอนุรักษ์ 2) การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าเพื่อเศรษฐกิจ 3) การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การจัดการทรัพยากรป่าไม้เขตป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Protected Areas Management)

IUCN (1994) ได้แบ่งประเภทพื้นที่อนุรักษ์ตามหลักสากล ออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

พื้นที่อนุรักษ์ประเภทที่ 1 : Strict Nature Reserve / Wilderness Area หรือพื้นที่สงวนทางธรรมชาติอย่างเข้มงวด/พื้นที่ดั้งเดิมที่รักษาความเป็นป่าไว้ แบ่งเป็น

พื้นที่อนุรักษ์ประเภท 1A : Strict Nature Reserve (แหล่งสงวนธรรมชาติเข้มงวด) หมายถึง พื้นที่ทางบกหรือทางทะเลที่มีระบบนิเวศหรือลักษณะทางธรณีวิทยาหรือลักษณะทางกายภาพหรือชนิดพันธุ์ที่โดดเด่นหรือสามารถเป็นตัวแทน เพื่อการศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์ หรือการตรวจสอบติดตามผลด้านสภาวะแวดล้อม

พื้นที่อนุรักษ์ประเภท 1B : Wilderness Area (พื้นที่ธรรมชาติสันโดษ) หมายถึง พื้นที่ทางบกหรือทางทะเลที่ไม่เคยถูกเปลี่ยนแปลงหรือมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมากและยังคงความเป็นธรรมชาติและอิทธิพลของธรรมชาติโดยปราศจากการอยู่อาศัยของมนุษย์อย่างถาวรเพื่อคุ้มครองและจัดการให้คงสภาพความเป็นธรรมชาติตลอดไป

พื้นที่อนุรักษ์ประเภทที่ 2 : National Park (อุทยานแห่งชาติ) หมายถึง พื้นที่ธรรมชาติทางบกหรือทางทะเล จัดตั้งขึ้นเพื่อ ก) คุ้มครองรักษาระบบนิเวศที่ปรากฏในพื้นที่เพื่อประชาชนรุ่นปัจจุบันและอนาคต ข) ไม่ให้มีการใช้ประโยชน์หรืออนุญาตเข้าครอบครองที่เป็นอันตราย

ต่อระบบนิเวศ และ ค)เปิดโอกาสให้มีการใช้ประโยชน์ด้านวิจัย ศึกษาหาความรู้ และนันทนาการที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น

พื้นที่อนุรักษ์ประเภทที่ 3 : Natural Monument (อนุสาวรีย์ธรรมชาติ) หมายถึง พื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะทางธรรมชาติหรือวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นหรือมีความเป็นเอกลักษณ์เพราะหายาก หรือมีความสวยงาม หรือมีความสำคัญทางวัฒนธรรม

พื้นที่อนุรักษ์ประเภทที่ 4 : Habitat / Species Management Area (พื้นที่สำหรับการจัดการที่อยู่อาศัยและชนิดพันธุ์) หมายถึง พื้นที่ทางบกหรือทางทะเล ที่ประกาศจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการเพื่อคงไว้ซึ่งถิ่นที่อยู่อาศัยหรือชนิดพันธุ์

พื้นที่อนุรักษ์ประเภทที่ 5 Protected Landscape / Seascape (พื้นที่ภูมิทัศน์คุ้มครอง/ทะเลทัศน์คุ้มครอง) หมายถึง พื้นที่ทางบกหรือพื้นที่ชายฝั่งรวมทะเล ที่ซึ่งมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับธรรมชาติมาเป็นเวลานานจนก่อให้เกิดลักษณะเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์พร้อมคุณค่าด้านความงามด้านนิเวศวิทยาหรือด้านวัฒนธรรม ดังนั้น การควบคุมรักษาลักษณะการปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการคุ้มครอง การดำรงไว้และวิวัฒนาการของพื้นที่

พื้นที่อนุรักษ์ประเภทที่ 6 : Managed Resource Protected Area (พื้นที่คุ้มครองแบบมีการจัดการทรัพยากร) หมายถึง พื้นที่ที่มีระบบธรรมชาติโดดเด่นไม่ถูกเปลี่ยนแปลงสภาพเพื่อการคุ้มครองและบำรุงรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ และในขณะเดียวกันเพื่อให้เกิดผลผลิตทางธรรมชาติและการบริการสนองความต้องการของชุมชนอย่างยั่งยืน

สามัคคี (2535) กล่าวถึงการอนุรักษ์ในประเทศไทย โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 11 ประเภทตามหลักของ IUCN คือ พื้นที่อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า วนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า พื้นที่มรดกโลก พื้นที่สงวนชีวลัย สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ พื้นที่ลุ่มน้ำชั้น1 พื้นที่ป่าชายเลนและพื้นที่อนุรักษ์ธรรมชาติ ซึ่งแต่ละประเภทจะมีการจัดการพื้นที่ที่แตกต่างกันไป และได้กล่าวถึงการจัดการพื้นที่เขตป่าเพื่อการอนุรักษ์ที่จะอยู่ในสภาพป่าที่สมบูรณ์จะเน้นการป้องกันรักษาป่าไม่ให้เกิดการบุกรุกทำลายป่าให้เกิดความเสียหายจากการกระทำของมนุษย์ และสัตว์เลี้ยง ส่วนเขตป่าเพื่อการอนุรักษ์ที่มีสภาพป่าถูกทำลายจะต้องดำเนินการปลูกป่าซ่อมแซม หรือฟื้นฟูป่าให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์และสามารถเอื้ออำนวยประโยชน์ให้กับสิ่งแวดล้อมต่อไปได้ การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าเพื่อการอนุรักษ์จะเน้นการจัดการแบบเอนกประสงค์ทางนิเวศวิทยา เช่น ให้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ แหล่งต้นน้ำลำธาร เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า แหล่งศึกษาวิจัยและแหล่งยังชีพของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ

2. การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Economics Forest Management)

เริงชัย (2535) กล่าวถึงการจัดการป่าเพื่อเศรษฐกิจ ควรคำนึงถึงการใช้ประโยชน์ไม้เป็นหลัก แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ผลิตไม้เพื่อใช้เป็นไม้ซุง ไม้แปรรูป เพื่อการก่อสร้างบ้านเรือน เช่น ไม้สัก ไม้ประดู่ ไม้แดง ไม้ยาง เป็นต้น ซึ่งเป็นไม้โตช้า มีรอบตัดฟัน (rotation) 40-60 ปี
2. ผลิตไม้เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมไม้บางประเภท เช่น ไม้ซ้อ ไม้เสี้ยน ไม้สนเขา เป็นต้น ซึ่งเจริญเติบโตเร็วปานกลาง มีรอบตัดฟันประมาณ 10-15 ปี
3. ผลิตไม้สำหรับทำเสาเข็ม ฟืน ถ่าน และเยื่อกระดาษ เช่น ไม้ยูคาลิปตัส กระถินณรงค์ และสนทะเล เป็นต้น ซึ่งเป็นไม้โตเร็วมากมีรอบตัดฟัน 3-7 ปี

สามัคคี (2538) กล่าวถึงการจัดการป่าไม้เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ จะเน้นการจัดการป่าไม้ เพื่อให้ได้ผลผลิตอย่างยั่งยืน (sustained) โดยการตัดไม้มาใช้ได้เท่ากับส่วนที่เพิ่มพูนขึ้น (increment) และควรใช้หลักการจัดการป่าเอนกประสงค์ โดยเน้นคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น เป็นป่าชุมชน สวนป่าระบบวนเกษตร เป็นต้น การจัดการทรัพยากรเขตพื้นที่ป่าเศรษฐกิจควรคำนึงถึงการใช้ประโยชน์ทางตรงจากไม้เป็นหลักและจะเน้นการจัดการป่าไม้ให้ได้ผลผลิตยั่งยืน คือมีไม้ไว้ใช้สอยอย่างพอเพียงสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดไปโดยให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้วย

3. การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร

การจัดการป่าที่ถูกทำลายโดยทั่วไปมักจะเน้นการฟื้นฟูป่าด้วยการปล่อยให้ต้นไม้สืบพันธุ์ตามธรรมชาติจากไม้ดั้งเดิมแต่อาจใช้เวลาเกินกว่า 100 ปี ในการทำให้ป่าไม้ที่ถูกทำลายลงกลับมาเป็นป่าที่สมบูรณ์ (normal forest) ที่มีการกระจายของไม้ชั้นอายุต่าง ๆ กันอย่างสม่ำเสมอ (normal increment) และมีปริมาณไม้ยืนต้นสม่ำเสมอ (normal growing stock) ถ้าต้องการให้เร็วขึ้นอาจใช้การปลูกสร้างสวนป่า หรือเน้นทั้งการฟื้นฟูป่าและการปลูกสร้างสวนป่าควบคู่กันไป ส่วนพื้นที่ป่าที่ดินยังเหมาะสมต่อการเกษตรอาจให้ สปก. ดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรโดยการแบ่งพื้นที่ให้ราษฎรทำกินครอบครัวละไม่เกิน 15 ไร่ และให้ปลูกไม้ป่าผสมกับพืชเกษตรตามความเหมาะสม (สามัคคี , 2538)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการแบ่งการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าไม้ออกเป็น 3 ประเภท ตามศักยภาพของป่านั้น ๆ กล่าวคือ หากพื้นที่ป่าใดมีความลาดชันมาก อยู่บนพื้นที่สูงชัน จัดเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญ มีสภาพป่าสมบูรณ์ มีความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งชนิดพันธุ์สัตว์และชนิดพันธุ์พืช มีสัตว์และพืชชนิดที่หายาก สภาพป่าสวยงามมีจุดเด่นเฉพาะตัว

(unique) หน้าที่ใดเสมอเหมือนมิได้ พื้นที่ป่ามีลักษณะดังกล่าวก็ควรจัดการใช้ประโยชน์เพื่อเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ แต่ถ้าพื้นที่ป่านั้นอยู่ในที่ราบเชิงเขา มาได้เป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญ ไม่มีจุดเด่นอะไรเป็นพิเศษ ไม่ได้เป็นแหล่งพันธุกรรมของพืชและสัตว์ป่าที่หายาก ประกอบกับมีไม้ที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ เช่น ไม้สัก ไม้แดง ไม้ประดู่ ขึ้นอยู่มากมาย สมควรที่จะนำไม้มีค่าเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ พื้นที่ป่าดังกล่าวก็ควรนำมาใช้ประโยชน์ให้ทำหน้าที่ผลิตไม้และของป่า ที่เรียกว่า ป่าเศรษฐกิจ และในพื้นที่ป่าที่ถูกทำลาย แต่มีสภาพดินที่เหมาะสมต่อการทำการเกษตร อาจมีการจัดสรรให้ประชาชนที่อยู่แนวรอบพื้นที่ป่านั้น ๆ เข้าครอบครองและทำกิน โดยมีเงื่อนไขในการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อฟื้นฟูสภาพป่าในคราวเดียวกัน

1.4 การจัดการอุทยานแห่งชาติ

ภูมิหลังอุทยานแห่งชาติ

พ.ศ. 2502 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการคุ้มครองรักษาธรรมชาติ โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว จึงได้ให้กระทรวงเกษตรและกระทรวงมหาดไทยร่วมมือกันเพื่อกำหนดหรือจัดตั้งอุทยานแห่งชาติขึ้นในประเทศไทย ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติจากการประชุมเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2502 ให้กำหนดป่าเขาใหญ่ จังหวัดนครนายก จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดสระบุรี และป่าอื่น ๆ ในท้องที่จังหวัดต่าง ๆ รวม 14 ป่า เป็นอุทยานแห่งชาติ จากนั้นกรมป่าไม้ได้เริ่มเตรียมการและวางแผนการกำหนดอุทยานแห่งชาติขึ้น โดยได้รับความร่วมมือและการช่วยเหลือจาก นายแพทย์บุญส่ง เลขะกุล และ Dr.George C. Ruhle ผู้เชี่ยวชาญด้านอุทยานแห่งชาติของสหภาพสากลว่าด้วยการอนุรักษ์ธรรมชาติ (International Union for Conservation of Nature หรือ IUCN) จากประเทศสหรัฐอเมริกา

ต่อมา ในปี พ.ศ. 2504 สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ผ่านความเห็นชอบให้มีการประกาศใช้ “พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504” ตามที่รัฐบาลสมัยนั้นนำเสนอเข้าพิจารณา ซึ่งถือว่าเป็นฐานรากทางกฎหมาย ประการแรกที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดในการประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ และใช้เป็นกรอบในการบริหารจัดการแก่งหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ซึ่งในปีถัดไปพื้นที่ป่าด้านทิศตะวันตกของเทือกเขาตงพญาเย็น จึงได้รับการประกาศกำหนดเป็นอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และเป็นอุทยานแห่งชาติแห่งแรกของประเทศ ครอบคลุมเนื้อที่ประมาณ 2,168.75 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,355,468.75 ไร่ ในวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2505 โดยรัฐบาล ได้มอบหมายให้กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้ทำหน้าที่บริหารจัดการ รวมทั้งรับผิดชอบในการสำรวจเตรียมการแหล่งธรรมชาติอื่น ๆ ที่มีศักยภาพเพื่อเสนอให้มีการประกาศกำหนดเป็นอุทยานแห่งชาติ เพิ่มเติมในโอกาสต่อไปด้วย

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2562 ได้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ให้มีความทันสมัยทั้งในเชิงการบริหารจัดการ การอนุรักษ์ และการประยุกต์ใช้ข้อมูลตามหลักวิชาการ เพื่อการตัดสินใจ รวมทั้งการแก้ไขปัญหาค่าความขัดแย้งเกี่ยวกับที่ทำกินและการใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติประเภทเกิดใหม่ทดแทนได้ของประชาชนท้องถิ่นในเขตอุทยานแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ผ่านความเห็นชอบให้ประกาศใช้ “พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562” โดยยังคงไว้ซึ่งเจตนารมณ์พื้นฐานดังที่ปรากฏใน พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 กล่าวคือ การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ การคุ้มครอง บำรุง ดูแล และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ ระบบนิเวศ สัตว์ป่า พืชป่าประจำถิ่นที่หายากหรือใกล้สูญพันธุ์ ความโดดเด่นด้านธรณีวิทยา และมรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่ที่อยู่ในการครอบครองของรัฐ โดยมีกฎหมาย ระบบการบริหารจัดการ และมาตรการต่าง ๆ ที่สามารถคุ้มครองรักษาความเป็นธรรมชาติเดิมและ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการและการศึกษาเรียนรู้ได้ แต่ต้องไม่สร้างความเสื่อมโทรมหรือความเสียหายต่อสภาพธรรมชาติและทรัพยากรที่เป็นเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ ของพื้นที่ (สำนักอุทยานแห่งชาติ , 2564)

การแบ่งเขตการจัดการอุทยานแห่งชาติ

เขตการจัดการ (Management Zone) จัดแบ่งขึ้นเพื่อแสดงถึงขอบเขตของพื้นที่ที่มี ศักยภาพและขีดจำกัดในการใช้พื้นที่ที่แตกต่างกัน ดังนี้

1. เขตธรรมชาติหวงห้าม (Strict Nature Reserve zone) เขตพื้นที่ธรรมชาติเปราะบาง และมีทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญเป็นพิเศษ เป็นที่อาศัยของสัตว์ป่าชนิดที่สำคัญและหายาก เป็นแหล่งสังคมพืชที่สำคัญ ควรอนุรักษ์ไว้ด้วยความเข้มงวด มิให้มีกิจกรรมของมนุษย์เข้ามาเกี่ยวข้อง ในเขตนี้
2. เขตรักษาสภาพธรรมชาติดั้งเดิม (Primitive zone) บริเวณที่มีสภาพธรรมชาติอุดม สมบูรณ์ ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้เพื่อการบริหารทางนิเวศ และรักษากระบวนการทางธรรมชาติไว้ เช่น พื้นที่ต้นน้ำลำธาร ที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า
3. เขตนันทนาการกลางแจ้ง (Outdoor Recreation zone) เป็นบริเวณที่มีจุดเด่นและสิ่งที่น่าสนใจตามธรรมชาติของพื้นที่ มีวิวทัศนสวยงาม สามารถพัฒนาเป็นแหล่งนันทนาการหรือแหล่งท่องเที่ยวได้ แต่ไม่สนับสนุนกิจกรรมนันทนาการที่รองรับคนหมู่มาก การพัฒนาเส้นทางเข้าถึงในรูปแบบที่ไม่ทำลายธรรมชาติ ความปลอดภัยและความคงทนทางด้านนิเวศวิทยาของพื้นที่

4. เขตบริการ (Service zone) เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการใช้ประโยชน์อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานและการพักอาศัยของเจ้าหน้าที่ เป็นเขตที่มีการใช้ประโยชน์อย่างหนาแน่น เป็นพื้นที่ที่มีความคงทนทางนิเวศสูงถึงปานกลาง ไม่เป็นแหล่งที่อาศัยของพืชและสัตว์ที่หายาก พื้นที่เป็นที่ราบ ทรัพยากรในพื้นที่มีความสามารถในการรองรับสูง มีผลกระทบต่อทรัพยากรชนิดอื่นน้อย มีความสะดวกสบายในการเดินทางเข้าถึงเขตบริการ ยอมให้มีการพัฒนาได้แต่ต้องกลมกลืนกับธรรมชาติ ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมและสามารถควบคุมผลกระทบจากการพัฒนาได้

5. เขตฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ (Recovery zone) เป็นบริเวณที่ต้องการการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมให้กลับคืนสู่สภาพธรรมชาติ เป็นบริเวณที่เคยถูกรบกวนหรือบุกรุกทำลายอย่างหนัก หากปล่อยไว้จะทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง หรือเป็นบริเวณที่เคยมีพืชต่างถิ่น (exotic species) ต้องพิจารณาปลูกพืชท้องถิ่นขึ้นทดแทนใหม่ หลังจากการฟื้นฟูตามธรรมชาติแล้ว

6. เขตกิจกรรมพิเศษ (Special use zone) เป็นเขตที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ครอบคลุมบริเวณที่มีการใช้ประโยชน์อื่น ๆ นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ของการจัดการอุทยานแห่งชาติ แบ่งเป็น 3 เขตย่อย ดังนี้

- 1) พื้นที่ที่อนุญาตให้มีการอยู่อาศัยและทำกินตามปกติระยะ ตามมาตรา 64
  - 1ก ในแหล่งต้นน้ำชั้น 1 และชั้น 2 ที่ต้องมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำเป็นพิเศษ
  - 1ข นอกแหล่งต้นน้ำชั้น 1 และชั้น 2
- 2) พื้นที่ที่มีการอนุญาตให้มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีการทดแทนเกิดใหม่ได้ ตามมาตรา 65 เป็นเขตที่มีการจัดการในรูปแบบโครงการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในพื้นที่ที่เคยมีการใช้ประโยชน์เดิมอยู่แล้ว
- 3) พื้นที่อนุญาตให้หน่วยงานเข้าใช้ประโยชน์

7. เขตกันชน (Buffer zone) เป็นเขตที่กำหนดให้ครอบคลุมพื้นที่โดยรอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติ เพื่อเป็นแนวกันชนระหว่างพื้นที่อุทยานแห่งชาติกับผลกระทบต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบอุทยานแห่งชาติ พิจารณากำหนดจากแนวเขตหมู่บ้านที่ตั้งประชิดแนวเขตอุทยานแห่งชาติ ซึ่งมีแนวโน้มกิจกรรมที่อาจมีผลต่ออุทยานแห่งชาติและโอกาสในการกระตุ้นกิจกรรมความร่วมมือด้านการอนุรักษ์

8. เขตการอนุรักษ์ทั่วไป (General Conservation zone) เป็นเขตเฉพาะสำหรับอุทยานแห่งชาติทางทะเล กำหนดไว้ครอบคลุมพื้นน้ำทะเลที่ใช้เป็นเส้นทางเดินเรือ ท่าเรือ ศูนย์บริการลอยน้ำ และที่จอดเรือขนาดใหญ่ (คณะวนศาสตร์ , 2563)

1.5 ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ในประเทศไทย

สำนักงานศาลปกครอง (2556) ได้ประมวลสาเหตุของปัญหาในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในประเทศไทยที่ผ่านมา ดังนี้

1) นโยบายและกฎหมายมักเกิดจากเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายเดียวที่ให้ความสำคัญในเรื่องการทำไม้และสงวนพื้นที่ป่าเท่านั้น โดยมองข้ามบทบาทของภาคประชาชนทำให้ขาดแนวร่วมในระดับท้องถิ่นที่จะช่วยป้องกันพิทักษ์รักษาป่าไม้ นอกจากนี้ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เช่น พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 หรือพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ซึ่งต่างเป็นกฎหมายที่มีการบังคับใช้มานาน จึงสมควรที่จะมีการพิจารณาแก้ไขกฎหมายขึ้นใหม่ให้เหมาะสมกับลักษณะความผิด และการหาวิธีการฟื้นฟูเยียวยาความเสียหายในทรัพยากรที่ถูกทำลายไป

2) ประโยชน์จากการทำไม้ส่วนใหญ่ตกอยู่กับผู้มีอำนาจ โดยประโยชน์ไม่ได้เกิดขึ้นกับคนในชนบท

3) ระเบียบและกฎเกณฑ์ในการทำไม้ไม่ได้ถูกนำไปปฏิบัติ ผู้ทำไม้มองข้ามความสำคัญของระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ สิ่งแวดล้อม ทำการเปิดพื้นที่ป่ามากเกินไป ตัดไม้เกินกำลังการผลิต ตัดไม้ตามริมห้วยและสันเขา และที่สำคัญไม่สามารถรักษาการทดแทนของสังคมพืชไว้ได้

4) พื้นที่โครงการสัมปทานทำไม้กว้างใหญ่ จนไม่สามารถควบคุมการบุกรุกเข้าตามเส้นทางทำไม้ และการลักลอบเข้าไปตัดไม้นอกแปลงสัมปทานมีผลทำให้ป่าเสื่อมโทรมลง องค์กรใด ประเทศไทยได้มีการยกเลิกการสัมปทานป่าไม้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 ซึ่งสามารถลดอัตราการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ลงได้ แต่กลับเกิดปัญหาการเสื่อมโทรมของสภาพพื้นที่ป่าไม้ที่ยังเหลืออยู่ โดยชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าไม้ไม่ได้ใช้พื้นที่สำหรับการปลูกป่า แต่กลับใช้พื้นที่ในการปลูกพืชไร่ เพื่อประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ จึงไม่ได้รับการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้แต่อย่างใด

Donovan (2002) ได้กล่าวถึงมุมมองทางเศรษฐกิจและสังคมของการพัฒนาอุตสาหกรรมป่าไม้ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ว่ายังมีความล้มเหลว เนื่องจากรัฐได้เปิดสัมปทานให้บริษัทเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่า ซึ่งมีการนำเครื่องมือและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้าทำไม้ในพื้นที่ แทนการจ้างงานของคนในท้องถิ่น และคนในท้องถิ่นไม่สามารถเข้าถึงการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ไม้ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย เนื่องจากรัฐเพิกเฉยต่อความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น ทำให้ผู้คนในท้องถิ่นลักลอบเข้าตัดไม้ในพื้นที่ป่า หันมาทำไร่เลื่อนลอย และถูกประณามว่าเป็นภัยคุกคามต่อทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งเป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐและชุมชนท้องถิ่นเรื่อยมา สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวเชิงนโยบายของรัฐในการกำหนดทิศทางในการบริหารจัดการป่าไม้

ปี พ.ศ.2540 ได้เกิดกระแสอนุรักษ์ที่ส่งอิทธิพลต่อการจัดการป่าไม้ให้มีคุณภาพระหว่างการใช้ประโยชน์กับการสงวนรักษาพื้นที่ป่า โดยการยกเลิกสัมปทานการทำไม้ และมีการปฏิรูประบบราชการ โดยได้แบ่งกรมป่าไม้ออกเป็น 3 กรม ได้แก่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมป่าไม้ และกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานของรัฐกับประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ป่า จึงเป็นที่มาของมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 กำหนดเขตผ่อนปรนที่ประชาชนสามารถทำกินในพื้นที่ได้ แต่ก็ยังปรากฏการกระทำผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้เกิดขึ้นอีกจำนวนมาก เช่น ในปี พ.ศ. 2552 จำนวน 5,177 คดี เฉลี่ยเดือนละ 482 คดี หรือ 18 คดีต่อวัน สาเหตุที่ทำให้การจัดการทรัพยากรป่าไม้ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ส่วนหนึ่งอาจเกิดจากความต้องการใช้ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้นจนเกินขีดความสามารถ การที่ไม่สามารถหยุดการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ และการเปลี่ยนลักษณะของผู้ถือครอง ส่งผลให้จำนวนพื้นที่ป่าไม้ลดลง ส่วนพื้นที่ป่าไม้ที่ยังคงเหลืออยู่ก็เสื่อมสภาพจนไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ (สำนักงานศาลปกครอง , 2556)

2. นโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของรัฐ

2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติ สิทธิ และเสรีภาพของชนชาวไทย และนโยบายพื้นที่แห่งรัฐ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ ดังนี้

มาตรา 43 ได้บัญญัติสิทธิในการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณีไว้ว่า “บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

- (1) อนุรักษ์ ฟื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ
- (2) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ
- (3) เข้าชื่อกันเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน
- (4) จัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน สิทธิของบุคคลและชุมชนตามวรรคหนึ่ง หมายความว่ารวมถึงสิทธิที่จะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการดังกล่าวด้วย”

มาตรา 57 รัฐต้อง

- (1) อนุรักษ์ ป่าไม้ และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย
- (2) อนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ป่าไม้ บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามกฎหมายที่บัญญัติ

มาตรา 58 การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามกฎหมายบัญญัติ

บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐ ก่อนการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง

ในการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและโดยไม่ชักช้า (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย , 2560)

2.2 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 บังคับใช้มาเป็นเวลานาน ทำให้บทบัญญัติบางประการไม่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันในการสงวน อนุรักษ์ คุ้มครอง และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เช่น พันธุ์ไม้ สัตว์ป่า ตลอดจนทิวทัศน์ ป่า และภูเขา ให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมมิให้ถูกทำลาย ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศในการเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ทางธรรมชาติหรือ

นั้นหนาของการประชาชน และเพื่อให้การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพในอุทยานแห่งชาติเป็นไปอย่างสมดุลและยั่งยืนและสอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศตามพันธกรณีที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน

มาตรา 64 ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนินการถือครองที่ดินของประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติให้แล้วเสร็จภายใน สองร้อยสี่สิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัติบังคับใช้

เมื่อพ้นระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง และรัฐบาลมีแผนงานหรือนโยบายในการช่วยเหลือประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติที่มีการประกาศกำหนดมาก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ โดยมีได้สิทธิในที่ดินนั้น เสนอคณะกรรมการเพื่อให้ความเห็นชอบ โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

พระราชกฤษฎีกาตามวรรคสองต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือบุคคลที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติภายใต้กรอบเวลาตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 เรื่อง การแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ หรือตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 66/2557 เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสถานการณ์ปัจจุบัน ลงวันที่ 17 มิถุนายน พุทธศักราช 2557 โดยต้องจัดให้มีแผนที่แสดงแนวเขตโครงการที่จะดำเนินการซึ่งจัดทำด้วยระบบภูมิสารสนเทศหรือระบบอื่นซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกันแนบท้ายพระราชกฤษฎีกา และมีระยะเวลาการบังคับใช้คราวละไม่เกิน ยี่สิบปี และอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การพิจารณาและคุณสมบัติของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการที่จะดำเนินการ หน้าที่ของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชน ในการอนุรักษ์ ป่าไม้ ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ ภายในเขตพื้นที่ดำเนินโครงการ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอยู่อาศัยหรือทำกิน และการสิ้นสุดการอยู่อาศัยหรือทำกิน และมาตรการในการกำกับดูแล การติดตาม และการประเมินผลการดำเนินโครงการ

ในกรณีบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินได้ครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้เสื่อมสภาพหรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ไปจากเดิม เก็บหา นำออกไป กระทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งไม้ ดิน หิน กรวด ทราย แร่ ปิโตรเลียม หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือกระทำการอื่นใดอันส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ หรือทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือนำหรือปล่อยสัตว์ ในเขตพื้นที่โครงการตาม

พระราชกฤษฎีกาที่ตราขึ้นตามมาตรา นี้ หากการกระทำดังกล่าวเป็นไปเพื่อการดำรงชีพอย่างเป็นปกติ
 ฐานะ และได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแล้ว
 ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ (พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ , 2562)

ภาพที่ 1 แผนผังแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินของราษฎรในเขตป่าอนุรักษ์

**หลักเกณฑ์การอยู่อาศัยหรือทำกินในโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ
ภายในอุทยานแห่งชาติ ตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562**

1. บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการต้องเป็นผู้ที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติ ตามที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ทำการสำรวจการถือครองที่ดินของประชาชน ภายใต้กรอบเวลาดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 เรื่อง การแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ หรือตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 66/2557 เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และนโยบายการปฏิบัติเป็นการชั่วคราวในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ลงวันที่ 17 มิถุนายน 2557

เมื่อได้ดำเนินการสำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติเสร็จแล้ว ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จัดทำรายชื่อบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาตินั้น พร้อมด้วยจำนวนที่ดินและแผนผังแปลงที่ดินไว้เป็นหลักฐาน โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ไม่เกินกรอบคร่าวละ 20 ไร่ โดยมีได้มีสิทธิในที่ดินนั้น เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อความเห็นชอบ และมีระยะเวลาในการบังคับใช้คร่าวละไม่เกิน 20 ปี

2. บุคคลที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินภายใต้โครงการต้องเป็นบุคคลธรรมดา ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้

- มีสัญชาติไทย
- มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่โครงการดังกล่าวหรือได้ครอบครองที่ดินรวมทั้งทำประโยชน์มาโดยต่อเนื่องและไม่มีที่ดินทำกินอื่น
- ต้องเป็นผู้ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ออกจากที่ดินที่ครอบครองนั้นมาก่อน

3. บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการ มีหน้าที่ในการอนุรักษ์ ปันฟู ป้องกัน และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ ดังต่อไปนี้

- ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่โครงการและโดยรอบโครงการ รวมทั้งร่วมฟื้นฟูสภาพพื้นที่ให้คงความสมบูรณ์ตามธรรมชาติ ร่วมกับอุทยานแห่งชาติและคณะกรรมการที่ปรึกษาอุทยานแห่งชาติ เพื่อจัดทำแนวทางและหลักเกณฑ์การบริหารจัดการพื้นที่ร่วมกัน
- ทำการเกษตรในลักษณะเกษตรแบบผสมผสาน โดยมีการปลูกไม้ยืนต้นประจำถิ่นเพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศในพื้นที่อยู่อาศัยหรือทำกินในรูปแบบวนเกษตร

4. บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการ ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอยู่อาศัยหรือทำกิน ดังต่อไปนี้

- ครอบครองและใช้ประโยชน์ด้วยตนเอง ทั้งนี้ จะให้บุคคลอื่นที่มีใช้บุคคลในครอบครัวเข้าครอบครองและทำประโยชน์แทนมิได้ และต้องไม่ละทิ้งการทำประโยชน์หรือไม่อยู่อาศัยติดต่อกันเกินหนึ่งปีโดยไม่มีเหตุอันควร

- กรณีการจัดที่ดินในลักษณะแปลงรวมของชุมชน ให้บุคคลดังกล่าวใช้ประโยชน์โดยการบริหารจัดการของราษฎรในชุมชน ทั้งนี้ ตามระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการอยู่อาศัยหรือทำกิน ตามโครงการอนุรักษ์และดูแลทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ เพื่อการดำรงชีพอย่างปกติสุข

- ห้ามซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน ให้เช่า ให้เช่าซื้อ ให้ยืม โอนสิทธิการครอบครองให้บุคคลอื่นเว้นแต่เป็นการครอบครองโดยการตกทอดแก่ทายาททางมรดกตามกฎหมาย

- ห้ามบุกรุก แผ้วถาง ขยายพื้นที่เพิ่มเติม และสอดส่องมิให้มีการบุกรุก ยึดถือ หรือครอบครองพื้นที่ในบริเวณติดต่อกันใกล้เคียง และต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่โดยเร็วเมื่อพบเห็นการกระทำดังกล่าว

- ห้ามเคลื่อนย้าย หรือทำลายหลักเขต ป้ายแนวเขต หรือเครื่องหมายแสดงแนวเขตโครงการ ในกรณีป้ายแนวเขตหรือเครื่องหมายแสดงแนวเขตชำรุดหรือสูญหาย ให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่โดยเร็ว

- ดำเนินการตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการอยู่อาศัยหรือทำกิน ตามโครงการอนุรักษ์และดูแลทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ เพื่อการดำรงชีพอย่างปกติสุข

5. ในกรณีที่บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการฯ ถึงแก่ความตาย หากทายาทของบุคคลดังกล่าวประสงค์จะอยู่อาศัยหรือทำกินในที่ดินนั้นต่อไป ให้อยู่อาศัยหรือทำกินได้เพียงเท่าระยะเวลาที่เหลืออยู่ของโครงการ

6. ในกรณีที่บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการฯ ไม่ประสงค์จะอยู่อาศัยหรือทำกินต่อไป หรือไม่ปฏิบัติตาม ข้อ 3 หรือ ข้อ 4 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รายงานต่ออธิบดีเพื่อพิจารณา

หากอธิบดีเห็นว่าไม่อาจให้บุคคลดังกล่าวอยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการต่อไป ได้ ให้อธิบดีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ เพิกถอนรายชื่อบุคคลนั้น และแจ้งให้ทราบเป็นหนังสือ พร้อมทั้งปิดประกาศ ณ ที่ทำการผู้นำชุมชน ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ที่ทำการกำนัน และที่ทำการอุทยานแห่งชาติ และให้นำที่ดินนั้นมาฟื้นฟูสภาพหรือดำเนินการด้านการอนุรักษ์ให้คงความสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่อไป (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช , 2562)

2.3 นโยบายป่าไม้แห่งชาติ

นโยบายการป่าไม้แห่งชาติ เป็นแผนในระดับที่ 3 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาป่าไม้ของประเทศไทยให้เกิดเอกภาพและดุลยภาพในการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์ และการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจ และสังคม นโยบายการป่าไม้แห่งชาติได้รับความเห็นชอบโดยที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของนโยบายป่าไม้แห่งชาติ จำนวน 4 ประการ ได้แก่

- 1) เพื่อให้ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าที่เหมาะสมกับความสมดุลของระบบนิเวศและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
- 2) เพื่อหยุดยั้งและป้องกันการทำลายทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าของชาติอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) เพื่อให้มีการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่าและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างเหมาะสม ยั่งยืน เป็นธรรม และเป็นฐานการพัฒนาประเทศและคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยคำนึงถึงดุลยภาพทางสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม
- 4) เพื่อให้ระบบบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานองค์ความรู้และนวัตกรรม รวมทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (กรมป่าไม้ , 2562)

บทบัญญัตินโยบายป่าไม้แห่งชาติ จำนวน 24 ข้อ ที่ครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านการจัดการป่าไม้ เกี่ยวข้องกับการกำหนดการทำงานของภาครัฐที่เชื่อมโยงกันทุกระดับอย่างมีเอกภาพและการประเมินความร่วมมือกับภาคส่วนอื่น ๆ การกำหนดให้มีพื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศ อย่างน้อยในอัตราร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ การจำแนกพื้นที่ป่าไม้เพื่อการบริหารจัดการในภาพรวม การปรับปรุงแนวเขตที่ดินป่าไม้ การพัฒนาระบบสารสนเทศ การส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วม การหยุดยั้งและป้องกันการทำลายทรัพยากรป่าไม้ในที่ดินป่าไม้ของรัฐ การบริหารจัดการป่าอนุรักษ์เพื่อการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ การจัดระเบียบเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และการพัฒนากลไกทางเศรษฐศาสตร์และการตลาดเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ รวมทั้งการฟื้นฟูป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ให้มีความสมบูรณ์ การจัดการป่าชุมชนและการพัฒนาการจัดการสัตว์ป่าทั้งระบบ
- 2) ด้านการใช้ประโยชน์ผลผลิตและการบริการจากป่าไม้และอุตสาหกรรมป่าไม้ ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจทั้งในที่ดินของรัฐที่ได้รับอนุญาตและในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์ การส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมที่ใช้ผลผลิตจากป่าไม้ครบวงจรในทุกระดับ การ

พัฒนาและส่งเสริมการ รักรองป่าไม้ตามมาตรฐาน การส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ประโยชน์การ บริการจากป่าไม้อย่างสมดุล ยั่งยืน และเกื้อกูลต่อระบบนิเวศ

3) ด้านการพัฒนาาระบบบริหารและองค์กรเกี่ยวกับการป่าไม้ ให้ความสำคัญกับการ ปรับปรุงโครงสร้างองค์กรให้สามารถบริหารจัดการป่าไม้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาศักยภาพ หน่วยงาน ภาครัฐ การส่งเสริมธรรมาภิบาล การพัฒนาบุคลากร การกำหนดให้มียุทธศาสตร์หรือแผน งานวิจัยภาคป่าไม้ การปรับปรุงและพัฒนากฎหมายป่าไม้ การจัดให้มีคณะกรรมการนโยบายป่าไม้ แห่งชาติแบบถาวรและชอบด้วยกฎหมาย (สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , 2562)

2.4 การแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์

คณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติชุดแรก ได้กำหนดนโยบายป่าไม้แห่งชาติ เพื่อให้มีป่า อนุรักษ์และป่าเศรษฐกิจร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศไทย โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของกรอบที่จะทำให้ป่า อนุรักษ์ขยายเพิ่มขึ้นเข้าไปในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ให้ได้ร้อยละ 25 ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 เพื่อให้ มีผลทางกฎหมายที่จะป้องกันไม่ให้นุชชยเข้าไปทำลายหรือรบกวน เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนการ กำหนดเขตอนุรักษ์จากร้อยละ 15 เป็นร้อยละ 25 เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้ได้ร้อยละ 25 ทำให้เกิด การอพยพที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของชาวบ้านที่อยู่มาก่อนประกาศป่าอนุรักษ์ มาไว้ในเขตกันชนรอบ พื้นที่ป่าอนุรักษ์หรือในเขตอื่นที่เหมาะสม (รัฐชย , 2559) อันเป็นการละเมิดสิทธิที่ทำกินและที่อยู่อาศัย อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษยชาติ ซึ่งทำให้เห็นถึงสภาพความจริงของปัญหา โดยเฉพาะคนที่อาศัย อยู่ในป่า การอยู่รอดทางเศรษฐกิจของชาวบ้าน และสาเหตุของปัญหาที่มาจากนโยบายของรัฐ และ กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยสำคัญให้มีการทำลายป่าและทำอย่างไรให้ระบบนิเวศนดำรงอยู่ซึ่งเป็นการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ แต่พิจารณาจากตัวไม้เป็นหลัก (ศยามล , 2538) หลักเกณฑ์ในการ ประกาศเขตป่าไม้ได้พิจารณาจากสภาพความเป็นจริงของชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานและรักษาป่ามาเป็น เวลานาน ซึ่งในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติไม่ได้เป็นไปตามนโยบายที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วม แต่ เป็นการรวมอำนาจการจัดการโดยรัฐ

การแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยการใช้มาตรการตรวจสอบพิสูจน์การครอบครอง ที่ดินของเอกชนตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 โดยการผ่อนปรนให้เอกชนที่มีที่ดิน ทำกินในเขตป่าไม้แจ้งการครอบครองที่ดิน และทางราชการจะผ่อนผันให้ถือครองที่ดินได้ โดยมีเงื่อนไข จนกว่าจะดำเนินการตรวจสอบพิสูจน์การครอบครองแล้วเสร็จ ประกอบกับมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2550 เรื่อง การแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ โดยสรุปเป็นการเห็นชอบโครงการและให้ใช้ ภาพถ่ายทางอากาศออร์โธรีสปี ปี 2545 และ 2546 เพื่อดำเนินการตรวจสอบการถือครองที่ดินตามมติ คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 (รัฐชย , 2559) สำหรับบรรทัดฐานในการตรวจสอบพื้นที่ป่า

ไม้ที่ถ่ายพื้นที่นั้นไว้เป็นครั้งแรกหลังสงวนหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายครั้งแรก โดยมีเงื่อนไขการครอบครองที่ดินภายในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ของเอกชนที่ได้รับการตรวจสอบพิสูจน์การครอบครองที่ดินแล้ว ห้ามมิให้ทำการบุกรุกพื้นที่ป่าใหม่ หรือขยายพื้นที่เพิ่มเติม หรือกระทำการทำลายหรือกระทบกระเทือนต่อการรักษาป่าและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนห้ามซื้อขายที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย หรือห้ามเปลี่ยนแปลงประเภทการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ที่ครอบครอง (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช , 2562)

รัฐชัย (2559) มองว่าคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติที่ 66/2557 กำหนดขึ้นเพื่อผ่อนปรนการดำเนินการอันกระทบต่อประชาชนผู้ยากไร้ ผู้ที่มีรายได้น้อย และผู้ที่ไร้ที่ดินทำกิน ซึ่งได้อาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมนั้น ซึ่งพบว่าเป็นลักษณะเป็นการผ่อนปรนบทบัญญัติของกฎหมายแต่ก็ยังคงไม่สามารถยับยั้งปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า อันเกิดจากการถางป่าเพื่อทำกิน การซื้อขายพื้นที่ป่า การเปลี่ยนมือเข้าครอบครองพื้นที่ป่า หรือการขยายการครอบครองพื้นที่ของกลุ่มคนเพื่อทำธุรกิจโรงแรม รีสอร์ท และทำการเกษตรแปลงใหญ่

เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เน้นการอยู่ร่วมกันของ “คนกับป่า” ภายใต้แนวคิด “ป่าอยู่ได้ คนอยู่ได้” เป็นกฎหมายป่าไม้ฉบับแรกที่ได้กล่าวถึงการช่วยเหลือประชาชนที่ไม่มีที่ทำกินให้ได้อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติที่มีการประกาศมาก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือบุคคลที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติ ภายใต้กรอบเวลาตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 หรือตามคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 66/2557 มีระยะเวลาการบังคับใช้ชั่วคราวไม่เกิน 20 ปี และอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการพิจารณาและคุณสมบัติของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชน ภายใต้โครงการที่จะดำเนินการ หน้าที่ของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนในการอนุรักษ์ ปันฟู ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพภายในเขตพื้นที่ดำเนินการ (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช , 2562)

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับทัศนคติ

ความหมายของทัศนคติ

ทัศนคติเป็นสิ่งที่มืออยู่ภายใน เป็นเรื่องของระเบียบความนึกคิดที่เกิดขึ้นภายในของแต่ละคน โดยมีความหมายหรือคำนิยามไว้น่าสนใจ ดังนี้

Stanton (1987) ได้ให้คำจำกัดความของทัศนคติว่า เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อ ในขณะที่ความเชื่อก็มีอิทธิพลต่อทัศนคติ การเกิดทัศนคตินั้นเกิดจากข้อมูลที่แต่ละคนได้รับ กล่าวคือเกิดจากประสบการณ์ที่เรียนรู้ในอดีต หรือความนึกคิดของบุคคล และเกิดจากความสัมพันธ์ที่มีต่อกลุ่มอ้างอิง เช่น พ่อ แม่ เพื่อน บุคคลชั้นนำในสังคม เป็นต้น

Kotler (1997) ให้คำจำกัดความของทัศนคติว่า การประเมินความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจของบุคคล ความรู้สึกด้านอารมณ์ และแนวโน้มการปฏิบัติที่มีผลต่อความคิดหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหมายถึงความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ชาติชาย (2544) ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวอาจจะเกี่ยวกับบุคคล สิ่งของ สภาพการณ์ เหตุการณ์ เป็นต้น เมื่อเกิดความรู้สึก บุคคลนั้นจะมีการเตรียมพร้อมเพื่อมีปฏิกิริยาตอบโต้ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งตามความรู้สึกของตนเอง

องค์ประกอบของทัศนคติ

1) องค์ประกอบด้านความรู้ (The Cognitive Component) คือส่วนที่เป็นความเชื่อของบุคคล ที่เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ทั่วไปทั้งที่ชอบและไม่ชอบ หากบุคคลมีความรู้ หรือคิดว่าสิ่งใดดี มักจะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่หากมีความรู้มาก่อนว่าสิ่งใดไม่ดี ก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

2) องค์ประกอบด้านความรู้สึก (The Affective Component) คือส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีผลแตกต่างกันไปตามบุคลิกภาพของคนนั้น เป็นลักษณะที่เป็นค่านิยมของแต่ละบุคคล

3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (The Behavioral Component) คือการแสดงออกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากองค์ประกอบด้านความรู้ ความคิด และความรู้สึก นอกจากนี้ทัศนคดียังถือได้ว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการแสดงออกของบุคคล จนกระทั่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนทัศนคติ (นิภาวัลย์ , 2545)

ณัฐพันธ์ (2551) ให้ความหมายเกี่ยวกับทัศนคติ (Attitudes) หมายถึงความโน้มเอียงในทางบวกหรือลบที่บุคคลจะตอบสนองต่อเป้าหมายบุคคลหรือเหตุการณ์ ทัศนคติจะสะท้อนความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและอยู่รอบตัวเขา เช่น ตนเอง ครอบครัว เพื่อนร่วมงาน และสังคม เป็นต้น โดยที่บุคคลอาจจะแสดงออกด้วยความตั้งใจ หรือไม่เคยชิน ทัศนคติจึงมีลักษณะเป็นระดับความรู้สึกทางจิตวิทยาที่เรามีต่อสิ่งต่าง ๆ และจะเห็นได้จากปฏิกิริยาโต้ตอบว่าชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งเป็นระดับทางจิตวิทยาของแต่ละบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

1) ระดับความชอบ (Affection) เป็นทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสภาพแวดล้อมและบุคคลอื่นซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ โดยมีได้คำนึงถึงเหตุผลเป็นหลักไม่สามารถบอกเหตุผลได้ซึ่งอาจเกิดจากทัศนคติบางประการก็ได้

2) ระดับที่มีการพิจารณา (Cognition) เป็นทัศนคติที่เกิดจากการประมวลข้อมูลและเหตุผลประกอบการใช้ภูมิปัญญาและวิจารณญาณของบุคคล ซึ่งบุคคลสามารถอธิบายสาเหตุของการแสดงทัศนคติของเขาได้และสามารถใช้เหตุผลได้ว่าทำไมจึงมีความรู้สึกเช่นนั้น

3) ระดับปฏิบัติ (Action) เป็นทัศนคติที่แสดงออกโดยการกระทำของบุคคล ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยแวดล้อม โดยมีผลทำให้เขาทำการตอบสนองต่ออย่างเป็นรูปธรรม

ทัศนคติของบุคคลจะมีบทบาทสำคัญ และเป็นเครื่องมือกำหนดพฤติกรรมของสมาชิกในองค์กร เช่น การมีส่วนร่วมกับองค์กร (Organizations Commitment) การขาดงาน (Absenteeism) การหมุนเวียนงาน (Turnover) ตลอดจนปริมาณและคุณภาพของงาน เป็นต้น ซึ่งเราสามารถสังเกตจากการแสดงออกง่ายๆ เช่น พนักงานชอบบอกว่าเขาชอบงานของเขา หรือต้องใช้ความชำนาญในการสังเกต ทัศนคติจะมีความคล้ายคลึงกับค่านิยม ซึ่งบุคคลจะสามารถรับการถ่ายทอดและเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมในสังคม แต่ทัศนคติจะมีรากฐานและความมั่นคงที่น้อยกว่าทำให้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่าค่านิยม โดยเฉพาะเมื่อมีข้อมูลใหม่หรือระยะเวลาเปลี่ยนแปลงไป ความจริง ทัศนคติมีพื้นฐานมาจากความเชื่อและค่านิยมของบุคคล จะก่อให้เกิดทัศนคติซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการแสดงออกของบุคคล ถึงแม้ค่านิยมจะมีความมั่นคงและเปลี่ยนแปลงยากแต่ความเชื่อของบุคคลอาจเปลี่ยนแปลงตามข้อมูลที่เขาได้รับ ซึ่งจะมีผลต่อทัศนคติและการแสดงออกของเขา

4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการรับรู้

ความหมายของการรับรู้

รัจรี (2533) การรับรู้ (Perception) คือ กระบวนการตระหนักรู้เหตุการณ์ หรือคุณสมบัติความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว ด้วยอวัยวะรับความรู้สึก ทั้งนี้โดยมีการเรียนรู้ประสบการณ์แรงจูงใจ อารมณ์ ฯลฯ ที่ได้สะสมอยู่ในตัวบุคคลผู้นั้นนับตั้งแต่เกิดเข้ามามีอิทธิพลร่วมอยู่ด้วย

พีร์ และคณะ (2560) ได้กล่าวถึง การรับรู้เป็นการเปิดโอกาสสู่การเรียนรู้ โดยจะนำไปสู่ทัศนคติความเชื่อ ซึ่งจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า การรับรู้ คือการแสดงออกถึงความรู้ ความเห็นซึ่งเกิดจากการตีความ การสัมผัสของร่างกายกับสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นสิ่งเร้า

องค์ประกอบของการรับรู้

ศิริโสภาคย์ (2528) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการรับรู้ของมนุษย์จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใด ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังนี้

1) อาการสัมผัส หมายถึง อวัยวะรับสัมผัสต่าง ๆ ได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าแล้วจะแปลความหมายโดยอาศัยประสบการณ์

2) การแปลความหมายจากการสัมผัส การแปลความหมายของสิ่งเร้าที่รับเข้ามาจะถูกต้องเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 คือ ปัจจัยทางด้านสรีระ (Physiological Factor) เป็นขีดความจำกัดความสามารถของอวัยวะรับสัมผัสที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้า เช่น ขนาดของสิ่งเร้า ความลึกหลอของอวัยวะรับสัมผัส

ประการที่ 2 คือ ปัจจัยด้านจิตวิทยา (Psychological Factor) เนื่องจากสิ่งเร้าที่มากระทบกับอวัยวะรับสัมผัสมีมาก มนุษย์จะเลือกรับรู้เฉพาะสิ่งเร้าที่มีความหมาย แต่การรับรู้ดังกล่าวจะเกิดขึ้นหรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านจิตวิทยา เช่น

- ความตั้งใจ โดยมีสาเหตุหลายประการ เช่น ความเปลี่ยนแปลง ความแปลกใหม่ ขนาดและความเข้ม การกระทำซ้ำ เคลื่อนไหว เป็นต้น
- สติปัญญา ทำให้บุคคลเข้าใจถึงเหตุการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ได้ช้าหรือเร็วต่างกัน
- ความระมัดระวัง เป็นความคล่องแคล่วหรือไวต่อการรับรู้สิ่งเร้าต่าง ๆ
- คุณภาพของจิตใจ ความเหนื่อยล้า หรือความแจ่มใสของจิตใจย่อมมีผลต่อความเข้าใจสิ่งเร้าต่าง ๆ ได้
- บุคลิกภาพ ผู้ที่มีบุคลิกภาพเปิดเผยชอบเข้าสังคมกับผู้ที่มีบุคลิกภาพเก็บตัว มักจะระดับการรับรู้ที่แตกต่างกัน

ประการที่ 3 คือ ประสบการณ์เดิม บุคคลจะรับรู้สิ่งต่าง ๆ ด้ายการคาดคะเน หรือตั้งสมมติฐานไว้ก่อน เมื่อได้รับสิ่งเร้าที่เกิดขึ้นแล้วประสบการณ์เดิมที่เคยมีมาก่อนจะช่วยให้สามารถยืนยันการคาดคะเนได้ หรือทำการแก้ไขการคาดคะเนเสียใหม่

อิทธิพลของสิ่งเร้าต่อการรับรู้

1) สิ่งเร้าภายนอก คุณสมบัติของสิ่งเร้าภายนอกจะมีอิทธิพลต่อการรับรู้มากขึ้นเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับคุณลักษณะดังนี้

(1) ความเปลี่ยนแปลงของสิ่งเร้า การเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอย่อมดึงดูดความสนใจ และเอาใจใส่ต่อสิ่งเร้า นั้น

(2) การเคลื่อนไหวของสิ่งเร้า การเคลื่อนไหวจะช่วยกระตุ้นเรตินาในนัยน์ตา ทำให้เกิดพลังงานประสาทสมอง

(3) ขนาดของสิ่งเร้า วัตถุที่มีขนาดผิดปกติ เช่น ใหญ่มาก หรือเล็กมาก ย่อมได้รับความสนใจมากกว่าวัตถุที่มีขนาดปกติ

(4) การเกิดซ้ำซากของสิ่งเร้า การเกิดซ้ำซาก หมายถึง การตอกย้ำด้วยความเข้มข้นหรือจังหวะที่แตกต่างกัน มิฉะนั้นแล้วเกิดจากการซ้ำซากบ่อยครั้งจะทำให้ขาดความเอาใจใส่ต่อสิ่งเร้า นั้นได้เหมือนกัน

(5) ความเข้มข้นหรือความหนักเบาของสิ่งเร้า สิ่งเร้าที่มีความเข้มข้นสูงกว่าปกติย่อมดึงดูดความสนใจได้ดีกว่าสิ่งเร้าปกติธรรมดา

(6) องค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ เช่น สี ความแปลกใหม่ เป็นต้น

2) สิ่งเร้าภายใน

(1) ความต้องการ เมื่อมนุษย์เกิดความต้องการอะไรสักอย่างจะเอาใจใส่ต่อสิ่งนั้น ๆ อยู่เสมอและกลายเป็นจุดเน้นของการรับรู้

(2) คุณค่าและความสนใจ บุคคลจะสนใจกับสิ่งเร้าหรือเหตุการณ์ที่มีคุณค่าและมีความหมายต่อตนเอง บางครั้งก่อให้เกิดความต้องการและความหวังที่จะรับรู้ในสิ่งนั้น ๆ ด้วยความตั้งใจและสนใจ

อาจสรุปได้ว่า การที่จะเกิดการเรียนรู้ได้นั้นต้องอาศัยการรับรู้ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อันเป็นผลมาจากการได้รับประสบการณ์ การรับรู้มีขอบเขตที่ทำให้เกิดการรับรู้โดยการนำความรู้เข้าสู่สมองด้วยอวัยวะสัมผัส และเก็บรวบรวมจดจำไว้สำหรับเป็นส่วนประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดมโนภาพและทัศนคติ ดังนั้นการมีสิ่งเร้าที่ดีและมีองค์ประกอบของการรับรู้ที่สมบูรณ์ถูกต้อง ก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีด้วย ซึ่งการรับรู้เป็นส่วนสำคัญยิ่งต่อการรับรู้ (พีร์ และคณะฯ , 2560)

การรับรู้กฎหมาย

การรับรู้กฎหมาย (Legal consciousness) หมายถึง การรับรู้ การคิด การตระหนัก การเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวกับข้อบังคับ ข้อโต้แย้ง ทฤษฎี ข้อตกลงต่าง ๆ ภาพลักษณ์ของกฎหมาย กระบวนการทางกฎหมาย และสถาบันทางกฎหมาย ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง (ดาริน , 2552)

Dancan (1980) กล่าวถึงการรับรู้กฎหมาย คือรูปแบบของการรับรู้และตระหนักเกี่ยวกับกฎหมายในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งประกอบไปด้วยกฎ ข้อโต้แย้ง และทฤษฎีต่าง ๆ รวมทั้งกระบวนการทางกฎหมายในขณะนั้น หากกฎหมายมีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน และประชาชนมีความรับรู้กฎหมายแล้ว พวกเขาเหล่านั้นมีวิธีการในการแสดงออกซึ่งสิทธิของตนเองอย่างไร เมื่อเกิดปัญหาหรือข้อพิพาทต่าง ๆ เกิดขึ้น จะมีวิธีการในการเรียกร้องหรือแก้ไขข้อพิพาทจะปรากฏในรูปแบบใดด้วยวิธีการที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ และมีปัจจัยอะไรที่สนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคในการเลือกใช้กฎหมายหรือเลือกใช้วิธีการที่เป็นทางการเพื่อเรียกร้องหรือแก้ไขข้อพิพาท กล่าวคือ แม้ประชาชนจะมีการรับรู้กฎหมาย แต่วิธีการในการแสดงออกหรือการเรียกร้องสิทธิของตนเองอาจไม่จำเป็นต้องปรากฏในรูปแบบที่เป็นทางการ หรือจะต้องใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการเรียกร้องเสมอไป ซึ่งจำเป็นต้องค้นหาคำว่า เพราะเหตุใดประชาชนจึงไม่ใช้กฎหมายในการเรียกร้องสิทธิของตนเอง อันเป็นเป้าหมายหนึ่งของการศึกษาเรื่องการเรียนรู้กฎหมาย

Roger (1992) กล่าวถึงการศึกษาเรื่องการเรียนรู้กฎหมายสมัยใหม่ ในการวิจัยด้านกฎหมายกับสังคมมีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาในประเด็นที่ว่ากฎหมายคือภาพสะท้อนของวัฒนธรรม กฎหมายมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอย่างไรใกล้เคียงมาเป็นเวลายาวนานและเป็นความสัมพันธ์ระหว่างมานุษยวิทยา กฎหมายกับสังคมวิทยา กฎหมาย ในการศึกษาเรื่องการเรียนรู้กฎหมายนั้น นอกจากจะต้องศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนกับกฎหมายเลย ยังควรต้องศึกษาถึงความแตกต่างของชุมชน ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน และสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำรงชีวิตของคนในชุมชนนั้นอีกด้วย

David (2005) กล่าวถึงการศึกษาเรื่องการเรียนรู้กฎหมายในปัจจุบันมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการศึกษาวัฒนธรรมทางกฎหมาย การรับรู้กฎหมายอาจมีความหมายได้ 2 ประการ คือ (1) การรับรู้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรู้ในเรื่องกฎหมาย (2) การรับรู้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังในตัวกฎหมาย ในบางครั้งการศึกษาการเรียนรู้กฎหมายนั้นก็สัมพันธ์กับชีวิตในอดีตและในหลายทศวรรษของการวิจัยกฎหมายกับสังคมนั้น นักวิจัยส่วนมากก็ยังคงเน้นการศึกษากฎหมายที่เป็นทางการอย่างเดียวเท่านั้น

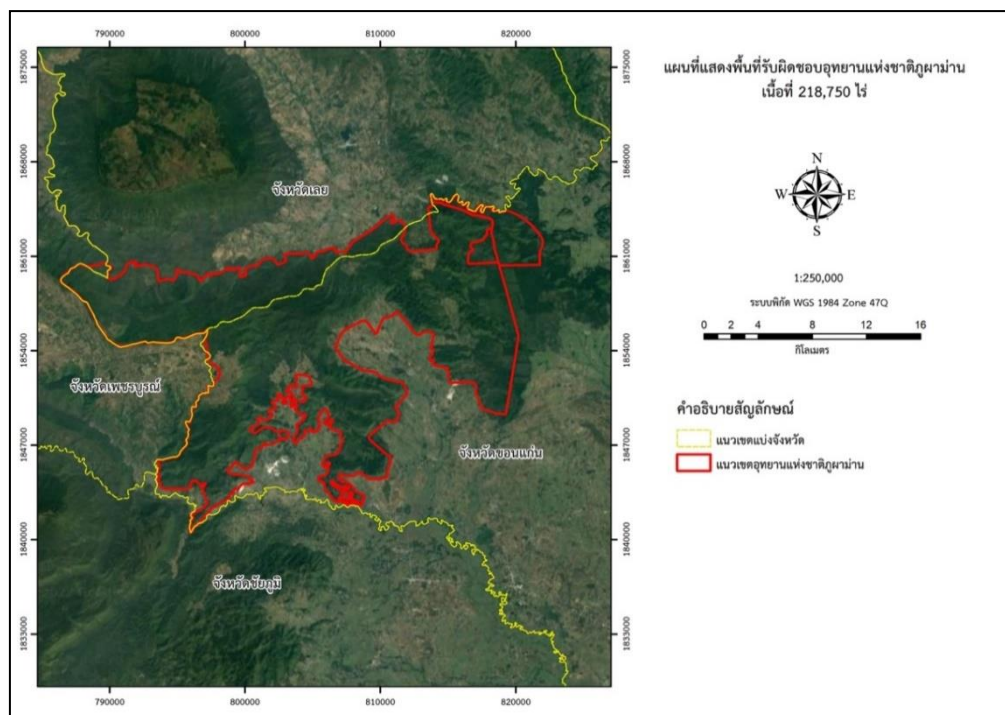
มงคล (2551) การรับรู้กฎหมาย เป็นทฤษฎีหรือแนวคิดที่มุ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายที่มีอยู่ในสังคมหนึ่งว่ามีความเกี่ยวข้อง หรือเชื่อมโยงอย่างไรกับบุคคลที่มีอยู่ในสังคมที่มีกฎหมายนั้นๆ อยู่ โดยศึกษาว่าประชาชนเหล่านั้นมีการรับรู้ มีความรู้สึก ความคิดอย่างไรเกี่ยวกับกฎหมาย การประพฤติปฏิบัติตนในความเป็นจริงมีความสอดคล้องกับกฎหมาย หรือกฎหมายได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรือในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันหรือไม่อย่างไร รวมถึงมุมมองในการมองกฎหมายว่ามีอยู่อย่างไร

5. อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

ประวัติและความเป็นมา

อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน มีเนื้อที่ประมาณ 350 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 218,750 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของป่าสงวนแห่งชาติป่าดงลาน ท้องที่ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ ตำบลห้วยม่วง ตำบลวังสาว ตำบลนาฝาย ตำบลภูผาม่าน อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น และพื้นที่บางส่วนของป่าสงวนแห่งชาติป่าภูเป้อยู่ ท้องที่ตำบลภูกระดึง และตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย ประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติตามพระราชกฤษฎีกาในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษเล่ม 108 ตอนที่ 215 ลงวันที่ 8 ธันวาคม 2534 เป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 72 ของประเทศไทย เนื่องจากบริเวณพื้นที่ดังกล่าวประกอบด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญและมีคุณค่า เช่น พรรณไม้ ของป่า สัตว์ป่านานาชนิด และมีทิวทัศน์ธรรมชาติอันสวยงามยิ่ง และเป็นต้นน้ำลำธาร เพื่อสงวนไว้ให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมมิให้ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลง เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาและรื่นรมย์ของประชาชน และเพื่ออำนวยประโยชน์อื่นแก่รัฐและประชาชน

กรมป่าไม้ได้รับหนังสือจากจังหวัดขอนแก่น ที่ ขก 009/1314 ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2529 ขอให้กรมป่าไม้กำหนดพื้นที่ป่าดงลาน อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เป็นอุทยานแห่งชาติ และจังหวัดเลย ได้มีหนังสือ ที่ ลย 0009/12167 ลงวันที่ 7 กันยายน 2530 ขอให้กรมป่าไม้ปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติป่าภูเป้อยู่ อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย เป็นอุทยานแห่งชาติ รวมทั้งในการประชุมคณะกรรมการการป้องกันการบุกรุกทำลายป่าตามโครงการนำพระทัยจากในหลวงเพื่อพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามพระราชดำริ (โครงการอีสานเขียว) ครั้งที่ 1/2531 เมื่อวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2531 ได้ขอความร่วมมือจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจารณาให้มีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพิ่มเติม เป็นร้อยละ 20 กรมป่าไม้จึงได้ดำเนินการให้การสนับสนุนการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติตามนโยบายดังกล่าว โดยมีคำสั่งกรมป่าไม้ ที่ 1473/2532 ลงวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2532 ให้เจ้าหน้าที่ไปทำการสำรวจพื้นที่เพื่อดำเนินการจัดตั้งพื้นที่บริเวณดังกล่าวเป็นอุทยานแห่งชาติต่อไป จากการสำรวจของเจ้าหน้าที่และมติของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ เห็นควรจัดตั้งอุทยานแห่งชาติได้ และได้มีพระราชกฤษฎีกาประกาศกำหนดพื้นที่บริเวณดังกล่าวเป็นอุทยานแห่งชาติ เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2534 โดยกรมป่าไม้ตั้งชื่ออุทยานแห่งชาติแห่งนี้ว่า “อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน”

ภาพที่ 2 พื้นที่รับผิดชอบอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

ที่ตั้งและอาณาเขต

อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ $16^{\circ}38'48''$ ถึง $16^{\circ}50'56''$ เหนือ และอยู่ระหว่างเส้นแวงที่ $101^{\circ}42'14''$ ถึง $102^{\circ}1'20''$ ตะวันออก ตั้งอยู่บริเวณที่ดินบางส่วนของ ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงลาน ท้องที่ตำบลนาหนองพุ่ม อำเภอชุมแพ ตำบลห้วยม่วง ตำบลวังสวาบ ตำบลนาฝาย ตำบลภูผาม่าน อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น และบางส่วนของป่าสงวนแห่งชาติ ป่าภูเป้อย ท้องที่ตำบลภูกระดึง ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย

สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศบริเวณอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน พื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบด้วยภูเขาหินปูน สลับซับซ้อน มีความสูงตั้งแต่ 300-900 เมตร จากระดับน้ำทะเล บริเวณท้องที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าภูเป้อย ท้องที่อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย มีสภาพพื้นที่เป็นภูเขาสูงชัน และติดต่อกันเป็นเทือกยาว ด้านทิศใต้ของป่าภูเป้อย มีภูเขาที่สำคัญ ได้แก่ ภูโคก ภูหินกอง และถ้ำหินปูนหลายแห่ง มีลำห้วยหลายสายที่สำคัญ เช่น ห้วยชมพู ห้วยคะเอ๋ย ห้วยจอก ห้วยลาดม่วง ฯลฯ ซึ่งลำห้วยดังกล่าวจะไหลลงสู่ลำน้ำพอง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สูงและมีที่ราบบนสันเขา บางแห่งเป็นที่ราบกว้างและมีน้ำซับตลอดปี

สภาพภูมิอากาศ

จากการตรวจวัดสภาพอากาศในคาบ 30 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2532 – 2561 อุณหภูมิสูงสุดและต่ำสุดเฉลี่ยตลอดปี 41.36°C และ 15.78°C อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 27.03°C ในเดือนธันวาคมมีอุณหภูมิต่ำสุด 6.4°C ในช่วงฤดูฝนระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงตุลาคม มีปริมาณน้ำฝนอยู่ในช่วง 800 – 1,250 มิลลิเมตรต่อปี มีความชื้นสัมพัทธ์สูงสุดเท่ากับ 51.9 – 71.59 เปอร์เซ็นต์

สภาพทางธรณีวิทยา

ลักษณะพื้นที่บริเวณอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน หินชั้นล่างส่วนมากเป็นหินพวก Sedimentary rocks และ Metamorphic rocks อยู่ใน Korat group ซึ่งเป็นหินประเภท Phu Kradung Formation, Nam Pong Formation และ Huay Hin Lat Formation ในยุค Jurassic และ Triassic

หินประเภท Phu Phan Formation และ Pra Wihan Formation ซึ่งอยู่ใน Korat group เช่นกัน แต่เป็นยุค Mesozoic และ Jurassic และหินประเภท Ratburi group ในยุค Paleozoic และ Mesozoic ตามบริเวณที่เป็นแนวแคบๆ ตามเทือกเขาด้านทิศตะวันตกและพื้นที่บริเวณขอบเขตเล็กๆ บางแห่งอาจพบหินพวก ligneous rocks ในยุค Tertiary

ดินในบริเวณอุทยานแห่งชาติภูผาม่านส่วนใหญ่ เกิดจากการสลายตัวของหินชั้นล่าง ดินที่เกิดอยู่ภูเขาสูง หรือเชิงเขาด้านทิศตะวันตกเป็นดินประเภท Latosols และ Lithosols ส่วนตามภูเขาที่เป็นแบบลูกคลื่น (rolling hills) และบนที่ราบสูงเป็นดินประเภท Low Humic Gray Soils และ Gray Podzolic Soils หรือ Red Yellow Podzolic Soils ส่วนใหญ่เป็นดินที่ได้จากการผุสลายของหิน granite, gneiss, sand-stone และ quartzite-phyllrite ซึ่งดินที่เกิดจากสลายตัวของหิน sand-stone และ quartzite-phyllrite มักจะเป็นดินที่ตื้น และมีก้อนกรวดปะปนรวมอยู่ด้วย ส่วนใหญ่ดินที่เกิดจากการสลายตัวของหิน granite และ gneiss นั้นจะเป็นดินค่อนข้างลึก ไม่มีก้อนกรวดปะปน ดินส่วน Red Yellow Podzolic Soils สลายตัวจากหิน Shale จะเป็นดินที่ลึก ซึ่งพบตามบริเวณป่าดิบแล้ง (Dry Evergreen Forest) และป่าเบญจพรรณ (Mixed deciduous Forest) นอกจากนี้ยังพบดินประเภท Gumusols, Rendzinas และ Red Brown Earth ในบางแห่งเป็นบริเวณเล็กแคบ ๆ (อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน , 2562)

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ในทางวิทยาศาสตร์นั้น ปัจจุบันยังไม่มีการศึกษาอย่างแพร่หลายส่วนมากเป็นศึกษาในทางนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระเบียบกฎหมายวิวัฒนาการของกฎหมายป่าไม้จากอดีตถึงปัจจุบัน ดังนี้

ศยามล (2538) ได้ศึกษาปัญหาทางกฎหมายและนโยบายของการใช้อำนาจรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการที่ดินในเขตป่า โดยพบว่า การใช้อำนาจรัฐในการจัดการที่ดินในเขตป่าด้วยการมีมาตรฐานทางกฎหมายและนโยบายในการป้องกันทำลายป่า การจำแนกการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่ดินป่าไม้ การจัดการที่ดินป่าไม้ต่างกันจึงไม่อาจแก้ปัญหาได้ เนื่องจากกฎหมายและนโยบายเปิดช่องส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้อย่างไม่จำกัดให้แก่หน่วยงานของรัฐและเอกชน การบริหารงานในการจัดการที่ดินในเขตป่าของกรมป่าไม้ มีการขยายส่วนราชการแต่ไม่มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจไปสู่เจ้าหน้าที่ของรัฐในภูมิภาค โดยที่อำนาจการตัดสินใจอยู่ที่ส่วนกลาง ความร่วมมือระหว่างรัฐ ชุมชน และเอกชนจึงมีความจำเป็น ซึ่งรัฐต้องส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ขณะเดียวกันต้องมีมาตรการส่งเสริมการทำประโยชน์ในเนื้อที่จำกัด และมีนโยบายที่ชัดเจนในการจัดการที่ดินในเขตป่า ซึ่งต้องมีการปฏิรูปกฎหมายและนโยบายที่อยู่บนพื้นฐานการใช้ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันระหว่างชุมชน เอกชนและรัฐอย่างยั่งยืน

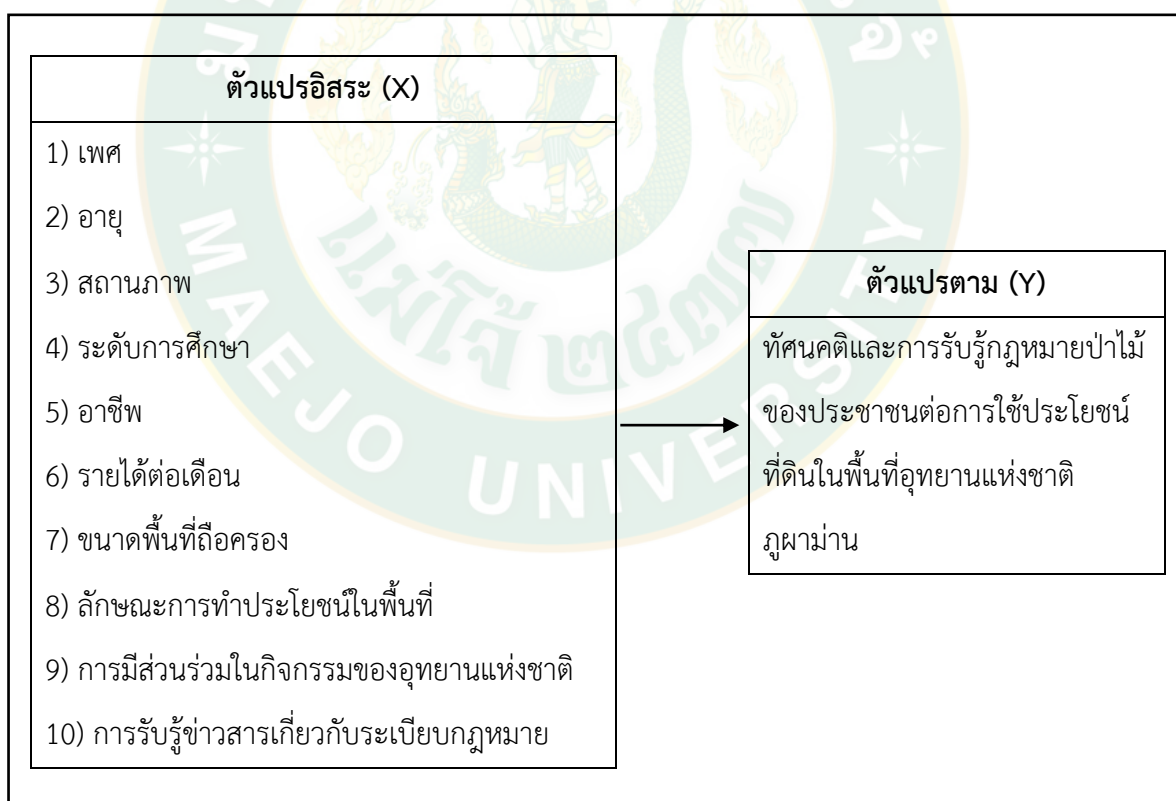
รัฐชัย (2559) ได้ศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการครอบครองที่ดินเพื่อใช้ทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยพบว่า ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์มีลักษณะการจำกัดสิทธิในที่ดินและสิทธิในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่า เนื่องจากเมื่อมีการกำหนดเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์แล้ว การเข้าไปบุกรุก ครอบครองหรืออยู่อาศัยต่อไปย่อมมีความผิดทางกฎหมาย รวมถึงมาตรการของรัฐบาล ตามมติ ครม. 30 มิ.ย.41 ตลอดจนคำสั่ง คสช. ที่ 64/2557 หรือ ที่ 66/2557 พบว่ามีลักษณะเป็นการผ่อนปรนบทบัญญัติของกฎหมาย แต่ก็ยังคงไม่สามารถยับยั้งปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า หรือการขยายการครอบครองพื้นที่ของกลุ่มคนเพื่อทำธุรกิจโรงแรม รีสอร์ท และการทำการเกษตรแปลงใหญ่ และยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาป่าบุกรุกคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดปัญหาสำคัญที่ไม่สามารถใช้มาตรการทางกฎหมายบังคับได้อย่างเฉียบขาด

ปัญจพร (2559) ได้ศึกษาเชิงอภิมานงานวิจัยเกี่ยวกับการบริการจัดการทรัพยากรป่าชุมชนในประเทศไทย โดยพบว่า การบริหารจัดการทรัพยากรป่าชุมชนจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในพื้นที่ โดยการอาศัยกระบวนการในการบริหารจัดการ 3 ขั้นตอน คือ การวางแผนการดำเนินการ การดำเนินการ และการติดตามประเมินผล และมีข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนจากการสนทนากลุ่ม จำนวน 6 ข้อ ดังนี้ 1. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าชุมชน 2. เสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนและการพัฒนาเครือข่าย 3. สร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากร พื้นฟู

อนุรักษ์ 4. พัฒนาคณะเพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์และวางแผนทรัพยากรที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน
 5. บริหารจัดการทรัพยากรอย่างเป็นระบบโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน 6. ถ่ายทอดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการและความเข้าใจกฎระเบียบและมีแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรป่าชุมชนให้ประสบผลสำเร็จและเกิดความยั่งยืน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ข้อมูลสภาพเศรษฐกิจและสังคมของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ขนาดพื้นที่ถือครอง ลักษณะการทำประโยชน์ในพื้นที่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของอุทยานแห่งชาติ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับระเบียบกฎหมาย และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ทศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

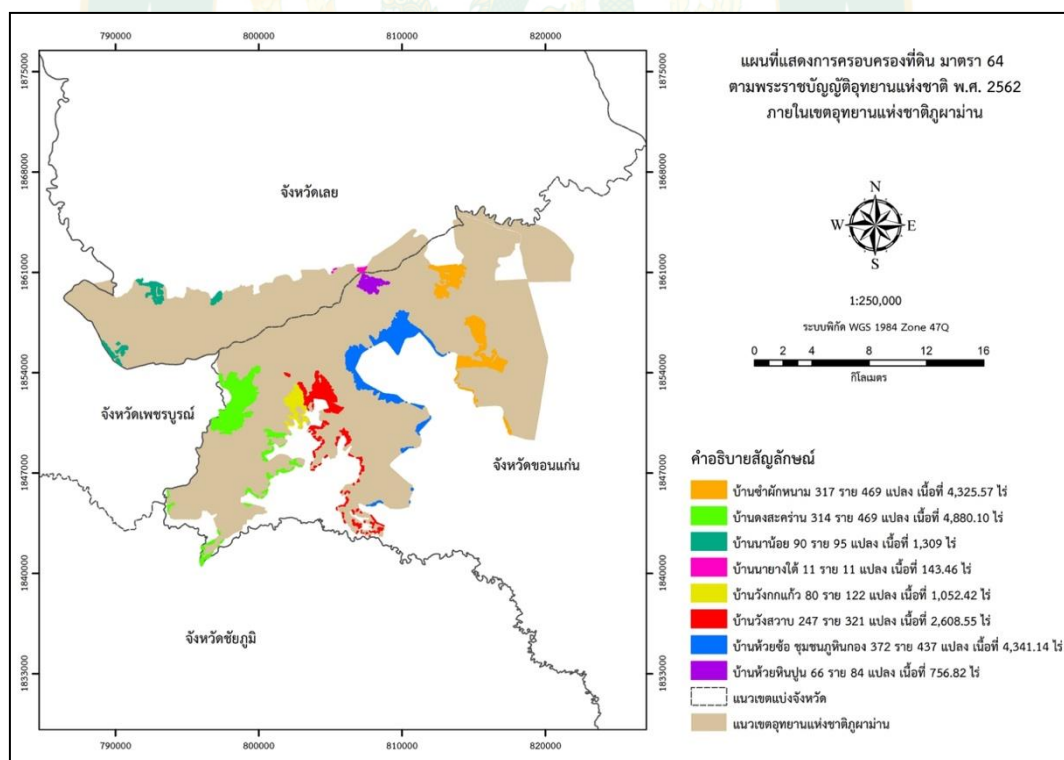
บทที่ 3

อุปกรณ์และวิธีการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview Schedule) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแสดงผลเป็นตัวเลขหรือค่าสถิติ การศึกษาได้ดำเนินการตามหัวข้อต่าง ๆ ประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย เกณฑ์ในการวัด การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ประชาชนที่ถือครองที่ดินทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 จำนวน 8 หมู่บ้าน ประกอบด้วย บ้านนาน้อย บ้านนาช่างใต้ บ้านชำผักหนาม บ้านห้วยหินปูน บ้านวังกกแก้ว บ้านวังสาว บ้านห้วยซ้อ บ้านตาดฟ้า – ดงسكرาน จำนวนทั้งสิ้น 1,488 ราย

ภาพที่ 4 ข้อมูลการสำรวจการครอบครองที่ดินตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ภายในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

2. ผู้วิจัยได้กำหนดจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน จำนวน 8 หมู่บ้าน โดยการแจกแบบสอบถามโดยใช้วิธีการสุ่มแบบสัดส่วน (Quota Sampling) โดยมีประชากรกลุ่มตัวอย่าง 315 ราย ซึ่งคำนวณกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1 กลุ่มตัวอย่าง เป็นประชาชนที่อาศัยและมีพื้นที่ทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณอิงตามหลัก Yamane (1973) โดยใช้ความคลาดเคลื่อนการกำหนดตัวอย่างระดับร้อยละ 5 ค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ซึ่งมีประชาชนที่อาศัยและมีพื้นที่ทำกินอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน จำนวนทั้งสิ้น 1,488 คน (ข้อมูลการสำรวจการถือครองที่ดิน ตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562) มีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด มีค่าเท่ากับ 1,488

e = ระดับความเชื่อมั่น มีค่าเท่ากับ 0.05

$$n = \frac{1,488}{1 + (1,488)(0.05)^2}$$

$$= 315$$

จึงได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มแบบสัดส่วน (Quota Sampling) อยู่ที่ 315 ตัวอย่าง เห็นควรเก็บแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 315 ชุด

2.2 การกระจายสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง โดยสูตรการกระจายตามสัดส่วน , สุงบกข (2526)

$$n_i = n \frac{N_i}{N}$$

n_i = จำนวนครัวเรือนตัวอย่างของหมู่ที่ i

n = จำนวนครัวเรือนตัวอย่างทั้งหมด (315 ราย)

N_i = จำนวนครัวเรือนทั้งหมดของหมู่ที่ i

N = จำนวนครัวเรือนประชากรทั้งหมด (1,488)

i = หมู่ที่ i ($i = 1, 2, \dots, 26$)

ตารางที่ 1 จำนวนสัดส่วนประชาชนที่ถือครองที่ดินและกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษ่า จำแนกเป็นรายหมู่บ้านประชากร (ราย) จำนวนตัวอย่าง (ราย)

ลำดับ	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร (ราย)	จำนวนตัวอย่าง (ราย)
1	บ้านน่าน้อย	82	17
2	บ้านนายางใต้	11	2
3	บ้านชำผักหนาม	317	67
4	บ้านห้วยหินปูน	65	14
5	บ้านวังกกแก้ว	80	17
6	บ้านวังสวาบ	247	52
7	บ้านห้วยซ้อ	372	79
8	บ้านตาดฟ้า-ดงสะคร่าน	314	66
รวม		1,488	315

3.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำการสำรวจบทความและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ ผลงานวิจัยและเอกสารต่างๆ เพื่อนำเข้าข้อมูลมาสร้างเป็นแบบสอบถามที่มีเนื้อหาครอบคลุมทุกประเด็นที่ต้องการและน่าสนใจในการทดสอบโดยตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้งหมด

2. สร้างแบบสอบถามตามรูปแบบและเนื้อหาที่ได้กำหนดการศึกษาไว้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ตรวจสอบความถูกต้องด้านภาษา และครอบคลุมเนื้อหาโดยผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถาม (Try out) จำนวน 30 ชุด และคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นตามแบบของ Kuder Richardson (KR20)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบวัดที่สร้างขึ้นจากการประยุกต์ใช้ตามแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.3 เครื่องมือในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณได้ใช้แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด ทั้งนี้แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่านนั้น เป็นแบบสัมภาษณ์ที่นักวิจัยสร้างขึ้น

แบบสัมภาษณ์ทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ประกอบไปด้วยส่วนสำคัญ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ขนาดพื้นที่ถือครอง ลักษณะการทำประโยชน์ในพื้นที่ และการเข้าร่วมกิจกรรมของอุทยานแห่งชาติ

ตอนที่ 2 ช่องทางการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ของประชาชน

ตอนที่ 3 ทัศนคติของประชาชนต่อกฎหมายป่าไม้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

ตอนที่ 4 การรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

3.4 เกณฑ์ในการวัด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสภาพเศรษฐกิจและสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ขนาดพื้นที่ถือครอง ลักษณะการทำประโยชน์ในพื้นที่ และการมีเข้าร่วมกิจกรรมของอุทยานแห่งชาติ โดยใช้สถิติจำนวนและร้อยละ

ส่วนที่ 2 ช่องทางการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้

สำหรับข้อมูลส่วนที่ 2 ใช้เกณฑ์วัดแบบมาตราส่วนประมาณ 3 ระดับ ใช้วิธีการคำนวณความกว้างของชั้น เกณฑ์ในการจัดของแบบวัดส่วนที่ 3 จะใช้วิธีการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยมีระดับมาตราส่วน 3 ระดับ ได้แก่ เป็นประจำ บางครั้ง และไม่เคย โดยมีการให้ระดับคะแนนดังนี้

เป็นประจำ	2	คะแนน
บางครั้ง	1	คะแนน
ไม่เคย	0	คะแนน

การแปลค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้ข่าวสารของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน โดยถือตามเกณฑ์ของคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

$$\frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{(2 - 0)}{3} = 0.67$$

1.35 – 2.00	หมายถึง	ช่องทางการรับรู้ข่าวสารระดับมาก
0.68 – 1.34	หมายถึง	ช่องทางการรับรู้ข่าวสารระดับปานกลาง
0.00 – 0.67	หมายถึง	ช่องทางการรับรู้ข่าวสารระดับน้อย

ส่วนที่ 3 ทศนคติของประชาชนต่อกฎหมายป่าไม้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

สำหรับข้อมูลส่วนที่ 3 ใช้เกณฑ์วัดแบบมาตราส่วนประมาณ 5 ระดับ ใช้วิธีการคำนวณความกว้างของชั้น เกณฑ์ในการจัดของแบบวัดส่วนที่ 3 จะใช้วิธีการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยมีระดับมาตราส่วน 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยมีการให้ระดับคะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	คะแนนเท่ากับ	5 คะแนน
เห็นด้วย	คะแนนเท่ากับ	4 คะแนน
ไม่แน่ใจ	คะแนนเท่ากับ	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	คะแนนเท่ากับ	2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	คะแนนเท่ากับ	1 คะแนน

การแปลค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชนเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน โดยถือตามเกณฑ์ของคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{(5 - 1)}{5} = 0.80$$

4.21 – 5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
3.41 – 4.20	หมายถึง	ระดับมาก
2.61 – 3.40	หมายถึง	ระดับปานกลาง
1.81 – 2.60	หมายถึง	ระดับน้อย
1.00 – 1.80	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 การรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

สำหรับข้อมูลส่วนที่ 4 มีเกณฑ์การให้คะแนนการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ดังนี้

คำตอบถูก	1	คะแนน
คำตอบผิด	0	คะแนน
คำตอบไม่แน่ใจ	0	คะแนน

ระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน จำนวน 22 ข้อ เป็นแบบเลือกคำตอบ 3 ตัวเลือก คือ (ใช่ ไม่ใช่ และ ไม่แน่ใจ) โดยใช้เกณฑ์วัดแบบมาตราส่วน โดยมีระดับมาตราส่วน 3 ระดับ คือระดับเข้าใจมาก ระดับเข้าใจปานกลาง และระดับเข้าใจน้อย ใช้วิธีการคำนวณความกว้างของชั้น ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{(22 - 0)}{3} = 7.33$$

14.67 – 22.00	หมายถึง	การรับรู้ระดับมาก
7.34 – 14.66	หมายถึง	การรับรู้ระดับปานกลาง
0.00 – 7.33	หมายถึง	การรับรู้ระดับน้อย

3.5 การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการทดสอบ Content Validity จากผู้เชี่ยวชาญด้วยวิธี Face validity โดยผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตามแนวคิด ทฤษฎีและวัตถุประสงค์การวิจัย เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อทำการตรวจสอบเนื้อหาให้ตรงตามนิยามศัพท์ และวัตถุประสงค์ของการวิจัยและได้ทำการปรับปรุงข้อความตามคำแนะนำ เพื่อให้ได้แบบสัมภาษณ์ที่มีความถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2. การทดสอบความเชื่อมั่น ตามแบบของ Kuder Richardson (KR20) โดยการหาค่า Reliability ในลักษณะของภาพรวมและรายข้อในแบบ Internal Consistency โดยคณะผู้วิจัยนำข้อคำถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับประชาชนที่อยู่รอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน จำนวน 30 ราย และนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาความเชื่อมั่น โดยมีผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.71 (ตารางภาคผนวก ค) ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับ (เกียรติสุตา , 2552)

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Method) เพื่อศึกษาทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่ 8 หมู่บ้านรอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่ายโดยแจกแบบสอบถาม จำนวน 315 ชุด

2. ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนและถูกต้องของข้อมูลในแบบสัมภาษณ์

3. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์มาแปลงข้อมูลที่ได้เป็นรหัสพร้อมบันทึกข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลระหว่างเดือน กันยายน – พฤศจิกายน 2565

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายจากแบบสัมภาษณ์ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีการดำเนินการ ดังนี้

1. ตรวจสอบความครบถ้วนของแบบสัมภาษณ์ที่เก็บรวบรวมมาได้
2. ลงรหัสข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ทุกข้อ และตรวจสอบการลงรหัส
3. นำข้อมูลที่ตรวจสอบลงรหัสแล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ความถี่ (Frequency) เพื่อสรุปข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและศึกษาทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

2. ใช้สถิติอนุมาน (Inductive Statistics) หรือสถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) เพื่อทำการเปรียบเทียบและทดสอบข้อมูล ได้แก่ Independent-Sample T-test (T-test) , One-Way ANOVA (F-test) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) ในการศึกษาทดสอบสมมติฐาน โดยการกำหนดค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีเกณฑ์ ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.71 – 1.00	เท่ากับ มีระดับความสัมพันธ์สูง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.31 – 0.70	เท่ากับ มีระดับความสัมพันธ์ปานกลาง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.00 – 0.30	เท่ากับ มีระดับความสัมพันธ์ต่ำ

สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้กำหนดใช้ที่ระดับ 0.05

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล

การวิจัยเรื่อง ทักษะคิดและการรับรู้กฎหมายของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่ถือครองที่ดินทำกินตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ผลการวิเคราะห์แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนที่ถือครองที่ดินทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

ตอนที่ 2 ข้อมูลการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ของประชาชน

ตอนที่ 3 ข้อมูลทัศนคติของประชาชนต่อกฎหมายป่าไม้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

ตอนที่ 4 ข้อมูลการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนที่ทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

ข้อมูลทั่วไปของประชาชนที่ถือครองที่ดินทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน จำนวน 315 ราย ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของประชาชนที่ทำการศึกษ สามารถแสดงกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษาสูงสุด ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน การประกอบอาชีพ รายได้ต่อเดือน ขนาดพื้นที่ถือครอง ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการเข้าร่วมกิจกรรมของอุทยานแห่งชาติ รายละเอียดตามตารางที่ 2 - 12

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

ข้อมูลเพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	158	50.16
หญิง	157	49.84
รวม	315	100.00

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก เป็นเพศชาย (ร้อยละ 50.16) และเพศหญิง (ร้อยละ 49.84)

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามช่วงอายุ (ปี)

ข้อมูลช่วงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
21 – 30 ปี	19	6.03
31 - 40 ปี	54	17.14
41 – 50 ปี	99	31.43
51 - 60 ปี	68	21.59
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	75	23.81
รวม	315	100.00

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีช่วงอายุ 41 – 50 ปี (ร้อยละ 31.43) รองลงมาคือประชาชนที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 23.81) ช่วงอายุ 51 – 60 ปี (ร้อยละ 21.59) ช่วงอายุ 31 – 40 ปี (ร้อยละ 17.14) และช่วงอายุ 21 – 30 ปี (ร้อยละ 6.03) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพ

ข้อมูลสถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	62	19.68
สมรส	217	68.89
หม้าย/หย่า/แยก	36	11.43
รวม	315	100.00

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 68.89) รองลงมาคือสถานภาพโสด (ร้อยละ 19.68) และสถานภาพหม้าย/หย่า/แยก (ร้อยละ 11.43) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ข้อมูลสมาชิกในครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
1 - 2 คน	32	10.16
3 - 4 คน	153	48.57
5 - 6 คน	87	27.62
มากกว่า 6 คน	43	13.65
รวม	315	100.00

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3 - 4 คน (ร้อยละ 48.57) รองลงมาคือ สมาชิกในครัวเรือน 5 - 6 คน (ร้อยละ 27.62) สมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 6 คน (ร้อยละ 13.65) และสมาชิกในครัวเรือน 1 - 2 คน (ร้อยละ 10.16) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด

ข้อมูลระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้รับการศึกษา	23	7.30
ประถมศึกษา	135	42.86
มัธยมศึกษาตอนต้น	34	10.79
มัธยมศึกษาตอนปลาย	68	21.59
ปวช.	8	2.54
อนุปริญญา/ปวส.	14	4.44
ปริญญาตรี	29	9.21
สูงกว่าปริญญาตรี	4	1.27
รวม	315	100.00

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก มีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 42.86) รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ร้อยละ 21.59) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 10.79) ระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 9.21) ไม่ได้รับการศึกษา (ร้อยละ 7.30) ระดับอนุปริญญา/ปวส. (ร้อยละ 4.44) ระดับ ปวช. (ร้อยละ 2.54) และระดับสูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 1.27) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน

ข้อมูลระยะเวลาที่อยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5 ปี	21	6.67
5 – 10 ปี	21	6.67
11 – 15 ปี	19	6.03
16 – 20 ปี	30	9.52
20 ปีขึ้นไป	224	71.11
รวม	315	100.00

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 20 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 71.11) รองลงมาคือ อาศัยอยู่ในชุมชน 16 – 20 ปี (ร้อยละ 9.52) อาศัยอยู่ในชุมชน 5 – 10 ปีและต่ำกว่า 5 ปี (ร้อยละ 6.67) และอาศัยอยู่ในชุมชน 11 – 15 ปี (ร้อยละ 6.03) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการประกอบอาชีพ

ข้อมูลการประกอบอาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
พนักงานบริษัท	5	1.59
รับจ้างทั่วไป	52	16.51
ค้าขาย/อาชีพอิสระ	39	12.38
ทำนา	63	20.00
ทำไร่/ทำสวน	130	41.27
รับราชการ	26	8.25
รวม	315	100.00

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก ประกอบอาชีพทำไร่/ทำสวน (ร้อยละ 41.27) รองลงมาคือ ประกอบอาชีพทำนา (ร้อยละ 20.00) ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 16.51) ประกอบอาชีพค้าขาย/อาชีพอิสระ (ร้อยละ 12.38) ประกอบอาชีพรับราชการ (ร้อยละ 8.25) และประกอบอาชีพพนักงานบริษัท (ร้อยละ 1.59) ตามลำดับ

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของทั้งครัวเรือน

ข้อมูลรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10,000 บาท	125	39.68
10,000 – 20,000 บาท	120	38.10
20,000 – 30,000 บาท	40	12.70
30,000 บาทขึ้นไป	30	9.52
รวม	315	100.00

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท (ร้อยละ 39.68) รองลงมาคือ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 – 20,000 บาท (ร้อยละ 38.10) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,000 – 30,000 บาท (ร้อยละ 12.70) และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 9.52) ตามลำดับ

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดพื้นที่ถือครองในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

ข้อมูลขนาดพื้นที่ถือครอง	จำนวน	ร้อยละ
1 – 5 ไร่	72	22.86
5.1 – 10 ไร่	99	31.43
10.1 – 15 ไร่	72	22.86
15.1 – 20 ไร่	45	14.29
มากกว่า 20 ไร่	27	8.57
รวม	315	100.00

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก มีขนาดพื้นที่ถือครองในเขตอุทยานฯ เนื้อที่ 5.1 – 10 ไร่ (ร้อยละ 31.43) รองลงมาคือพื้นที่ถือครองในเขตอุทยานฯ เนื้อที่ 1 – 5 ไร่ และพื้นที่ถือครองในเขตอุทยานฯ เนื้อที่ 10.1 – 15 ไร่ (ร้อยละ 22.86) พื้นที่ถือครองในเขตอุทยานฯ เนื้อที่ 15.1 – 20 ไร่ (ร้อยละ 14.29) และพื้นที่ถือครองในเขตอุทยานฯ เนื้อที่มากกว่า 20 ไร่ (ร้อยละ 8.57) ตามลำดับ

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะการทำประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

ข้อมูลลักษณะการทำประโยชน์ที่ดิน	จำนวน	ร้อยละ
ที่อยู่อาศัย	8	2.54
ทำนาข้าว	73	23.17
ไร่อ้อย/มันสำปะหลัง	135	42.86
ไร่ยางพารา	41	13.02
ไร่ ผสมที่อยู่อาศัย	50	15.87
ทำประโยชน์อย่างอื่น	8	2.54
รวม	315	100.00

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก มีลักษณะการทำประโยชน์ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน โดยการทำไร่อ้อย/มันสำปะหลัง (ร้อยละ 42.86) รองลงมาคือ การทำนาข้าว (ร้อยละ 23.17) การทำไร่ผสมที่อยู่อาศัย (ร้อยละ 15.87) การทำไร่ยางพารา (ร้อยละ 13.02) และเป็นที่อยู่อาศัยหรือการทำประโยชน์อื่นๆ ในพื้นที่ (ร้อยละ 2.54) ตามลำดับ

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเข้าร่วมกิจกรรมของอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

ข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมของอุทยานฯ	จำนวน	ร้อยละ
เคย	101	32.06
ไม่เคย	214	67.94
รวม	315	100.00

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน เช่น กิจกรรมอาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (อส.อส.) กิจกรรมพัฒนาอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน หรือเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน (ร้อยละ 67.94) และเคยเข้าร่วมกิจกรรมของอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน (ร้อยละ 32.06)

จะเห็นได้ว่าข้อมูลด้านสภาพเศรษฐกิจและสังคม ของกลุ่มตัวอย่างพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย โดยมีสัดส่วนประชากรเพศชายและเพศหญิงเป็นจำนวนใกล้เคียงกัน ส่วนมากอยู่ในกลุ่ม อายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาคือกลุ่มอายุมากกว่า 60 ปี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสังคมในพื้นที่อำเภอชุมแพ และอำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น มีลักษณะสังคมที่กำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

ประชาชนส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา เนื่องจากไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือเพราะ มีฐานะยากจน ประชาชนกว่าร้อยละ 70 อาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 20 ปี และประกอบอาชีพหลักคือทำ ไร่และทำสวน และไม่มีที่ดินทำกินแปลงอื่น มีเพียงที่ทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่านเท่านั้น ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 5.1-10 ไร่ต่อครัวเรือน ส่งผลให้มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ในประเทศไทย ปี 2564 พบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปัญหาความยากจน ร้อยละ 10.20 ซึ่งสูงเป็น อันดับ 2 ของประเทศ การกระจายตัวของคนจนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสูงถึงร้อยละ 42.5 และเป็นภาคที่มีรายได้ต่อหัวต่ำสุดในประเทศไทยมาโดยตลอด ส่วนหนึ่งมาจากแรงงานในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือส่วนมากทำงานในภาคเกษตรกรรมซึ่งมีผลิตภาพแรงงานต่ำ ซึ่งรายได้ที่เป็นตัวเงิน มีมูลค่าเท่ากับ 8,293 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลกระทบจากการแพร่ระบาดของของ โควิด-19 ทำให้รายได้จากค่าจ้างและเงินเดือนลดลงร้อยละ 6.57 จากปี 2562 ปัจจุบันสัดส่วนแรงงาน ยากจนในภาคเกษตรสูงถึงร้อยละ 65.76 อย่างไรก็ดี สัดส่วนดังกล่าวลดลงจากปี 2563 ที่มีสัดส่วนอยู่ที่ ร้อยละ 67.47 เนื่องจากแรงงานในภาคเกษตรกรรมบางส่วนอาจกลับไปทำงานในสาขาเดิมที่เคยทำ ในช่วงก่อนที่มีการแพร่ระบาดของโควิด-19 เมื่อพิจารณาการศึกษาของคนจน พบว่า ภาพรวมคนจน มีการศึกษาระดับต่ำ ร้อยละ 73.75 เป็นกลุ่มที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า รองลงมา เป็นผู้ที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ร้อยละ 15.01 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ , 2564) และประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมกับอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ไม่ว่าจะ เป็นโครงการอาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (อส.อส.) คณะกรรมการ ที่ปรึกษาอุทยานแห่งชาติ หรือกิจกรรมพัฒนาอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน เนื่องจาก คณะกรรมการ ที่ปรึกษาอุทยานแห่งชาติ มีเพียง 25 คน ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานราชการในพื้นที่ และตัวแทนภาค ประชาชนที่จะมีเพียง 2-3 คนเท่านั้น และโครงการอาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และ พันธุ์พืช (อส.อส.) ส่วนมากจะมีเพียงประชาชนที่อยู่ใกล้บริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน จึงทำ ให้การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในกิจกรรมของอุทยานแห่งชาติน้อย

ตอนที่ 2 ข้อมูลการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ของประชาชน

จากการศึกษา ได้กำหนดเกณฑ์ให้คะแนนการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ เป็น 3 ระดับ (เป็นประจำ (2) / บางครั้ง (1) / ไม่เคย (0)) และคำนวณความกว้างของอันตรภาคชั้น เท่ากับ 0.67 และพบว่าประชาชนมีการรับรู้ข่าวสารระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 0.84) หากพิจารณารายข้อจะพบว่ามี การรับรู้ข่าวสารในช่องทางกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.16) รองลงมาคือช่องทางเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน (ค่าเฉลี่ย 1.08) หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย (ค่าเฉลี่ย 1.02) การประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 0.96) โทรทัศน์/วิทยุ (ค่าเฉลี่ย 0.89) คนในครอบครัว (ค่าเฉลี่ย 0.80) เพื่อน/เพื่อนบ้าน (ค่าเฉลี่ย 0.77) ป้ายประชาสัมพันธ์/ป้ายประกาศ (ค่าเฉลี่ย 0.70) การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานอื่นในพื้นที่ (ไม่ใช่อุทยานฯ) (ค่าเฉลี่ย 0.64) บอร์ดประชาสัมพันธ์ในหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 0.61) และการรับรู้ข่าวสารที่น้อยที่สุดคือทางสื่อออนไลน์ (facebook/Tiktok/Line) (ค่าเฉลี่ย 0.060) ตามลำดับ รายละเอียดตามตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ของประชาชน

n = 315

ช่องทางการรับรู้ข่าวสาร	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการรับรู้
1. กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	1.16	0.57	ปานกลาง
2. เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน	1.08	0.71	ปานกลาง
3. หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย	1.02	0.59	ปานกลาง
4. การประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน	0.96	0.73	ปานกลาง
5. โทรทัศน์/วิทยุ	0.89	0.63	ปานกลาง
6. คนในครอบครัว	0.80	0.71	ปานกลาง
7. เพื่อน/เพื่อนบ้าน	0.77	0.65	ปานกลาง
8. ป้ายประชาสัมพันธ์/ป้ายประกาศ	0.70	0.67	ปานกลาง
9. การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานราชการในพื้นที่ (ไม่ใช่เจ้าหน้าที่อุทยาน)	0.64	0.64	น้อย
10. บอร์ดประชาสัมพันธ์ในหมู่บ้าน	0.61	0.64	น้อย
11. สื่อออนไลน์ (facebook/Tiktok/Line)	0.60	0.76	น้อย
ค่าเฉลี่ยรวม	0.84	0.36	ปานกลาง

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 0.84) เนื่องจากพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เริ่มบังคับใช้เมื่อช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) ส่งผลให้การประชาสัมพันธ์และการสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนยังไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร และเห็นได้ว่าการรับรู้ข่าวสารในช่องทางก้ำนัน/ผู้ใหญ่บ้านมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.16) เนื่องจากประชาชนในพื้นที่เป็นกลุ่มแรงงานเกษตรกร มักจะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในสวนในไร่ การประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ มักจะต้องประชาสัมพันธ์ผ่านในช่องทางของผู้นำชุมชน รองลงมาคือการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านทางเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน (ค่าเฉลี่ย 1.08) และหอกระจายข่าว/เสียงตามสาย (ค่าเฉลี่ย 1.02) ซึ่งเห็นได้ชัดเจนว่าผู้นำชุมชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนสำคัญในการเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ช่องทางที่สำคัญของประชาชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

ตอนที่ 3 ข้อมูลทัศนคติของประชาชนต่อกฎหมายป่าไม้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

ผลการวิเคราะห์ระดับทัศนคติของประชาชนต่อกฎหมายป่าไม้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ภาพรวมพบว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 315 ราย มีระดับทัศนคติอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.80)

หากพิจารณารายข้อจะพบว่าข้อที่ประชาชนมีระดับทัศนคติของประชาชนต่อกฎหมายป่าไม้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อันดับที่ 1 ท่านคิดว่ากฎหมายกำหนดให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้ (ค่าเฉลี่ย 4.26) อันดับที่ 2 ท่านคิดว่ากฎหมายควรกำหนดให้ประชาชนสามารถเสนอแนวทางการทำงานในการสำรวจการครอบครองที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติได้ (ค่าเฉลี่ย 4.17) และอันดับที่ 3 ท่านคิดว่ากฎหมายควรกำหนดให้ประชาชนได้รับอิสระในการเลือกทำการเกษตรในพื้นที่ เช่น การเลือกปลูกไม้ดอกไม้ประดับหรือพืชเศรษฐกิจอื่นๆ มากกว่าการทำวนเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.13)

ประชาชนมีระดับทัศนคติของประชาชนต่อกฎหมายป่าไม้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน น้อยที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ อันดับที่ 1 ท่านคิดว่าประชาชนสามารถโอนสิทธิทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ แก่บุคคลภายนอกที่มีเชื้อสายชาติได้ (ค่าเฉลี่ย 2.70) อันดับที่ 2 ท่านคิดว่ากำหนดระยะเวลาในการอนุญาตให้ครอบครองที่ทำกินระยะเวลา 20 ปี มีความเหมาะสมแล้ว (ค่าเฉลี่ย 3.24) และอันดับที่ 3 ท่านคิดว่ากฎหมายควรให้ประชาชนที่เคยเป็นผู้กระทำความผิดฐานบุกรุกที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติมีสิทธิได้รับการสำรวจที่ดินทำกิน (ค่าเฉลี่ย 3.28)

ตารางที่ 14 ทศนคติของประชาชนต่อกฎหมายป่าไม้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

ทศนคติต่อกฎหมายป่าไม้	Mean	S.D.	ระดับทศนคติ
1. ท่านคิดว่ากฎหมายกำหนดให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้	4.26	0.77	มากที่สุด
2. ท่านคิดว่ากฎหมายควรแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับการอยู่อาศัยของประชาชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนที่อาศัยในพื้นที่	4.03	0.83	มาก
3. ท่านคิดว่ากฎหมายควรให้ประชาชนที่เคยเป็นผู้กระทำความผิดฐานบุกรุกที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติ มีสิทธิได้รับการสำรวจที่ดินทำกิน	3.28	1.19	ปานกลาง
4. ท่านคิดว่ากฎหมายไม่ควรอนุญาตให้มีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเขตอุทยานแห่งชาติ	3.61	1.23	มาก
5. ท่านคิดว่ากฎหมายควรให้สิทธิประชาชนที่ยากจน ไม่มีที่ทำกิน และไม่ได้ถือครองที่ดินมาก่อน สามารถทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติได้	3.66	1.12	มาก
6. ท่านคิดว่ากฎหมายควรกำหนดพื้นที่ทำกินให้ไม่เกิน 20 ไร่ต่อบุคคล	3.60	1.15	มาก
7. ท่านคิดว่าการกำหนดระยะเวลาในการอนุญาตให้ครอบครองที่ทำกิน ระยะเวลา 20 ปี มีความเหมาะสมแล้ว	3.24	1.18	ปานกลาง
8. ท่านคิดว่าการสำรวจที่ทำกินตามมาตรา 64 เป็นการแก้ไขปัญหาที่ดินให้แก่ประชาชนที่ทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ	4.04	0.74	มาก
9. ท่านคิดว่ากฎหมายควรมีระเบียบและหลักเกณฑ์กำหนดให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ได้รับสิทธิครอบครองที่ทำกินได้ทุกราย	3.95	0.99	มาก

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ฯ	Mean	S.D.	ระดับทัศนคติ
10. ท่านคิดว่าประชาชนที่เข้าร่วมโครงการสำรวจที่ทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ตามมาตรา 64 มีสิทธิได้ที่ดินทำกินทุกราย	3.98	0.89	มาก
11. ท่านคิดว่ากฎหมายควรกำหนดให้ประชาชนได้รับอิสระในการเลือกทำการเกษตรในพื้นที่ เช่น การเลือกปลูกไม้ดอกไม้ประดับ หรือพืชเศรษฐกิจอื่นๆ มากกว่าการทำวนเกษตร	4.13	0.87	มาก
12. ท่านคิดว่ากฎหมายควรมีระเบียบและหลักเกณฑ์ ให้ประชาชนที่มีที่ทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ มีสิทธิที่จะได้รับเอกสารสิทธิในพื้นที่ทำกิน	4.02	1.06	มาก
13. ท่านคิดว่าประชาชนสามารถโอนสิทธิทำกิน ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ แก่บุคคลภายนอกที่มีเชื้อสายชาติได้	2.70	1.39	ปานกลาง
14. ท่านคิดว่าการสำรวจการครอบครองที่ดินตามกฎหมาย เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ	4.03	0.72	มาก
15. ท่านคิดว่ากฎหมายควรกำหนดให้ประชาชนสามารถเสนอแนวทางการทำงานในการสำรวจการครอบครองที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติได้	4.17	0.72	มาก
16. ท่านคิดว่ากฎหมายควรกำหนดให้ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการสำรวจการครอบครองที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ	4.10	0.77	มาก
17. ท่านคิดว่าไม้สักหรือไม้มีค่าที่อยู่ในที่ทำกิน ประชาชนควรมีสิทธิที่จะใช้ประโยชน์ไม้ชนิดนั้น โดยไม่ต้องขออนุญาตจากอุทยานแห่งชาติ	3.73	1.18	มาก
18. ท่านคิดว่ากฎหมายป่าไม้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินฉบับปัจจุบันมีความเหมาะสมแล้ว	3.83	0.79	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.80	0.46	มาก

จากผลการวิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ประชาชนที่ถือครองที่ทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่านส่วนมาก อาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 20 ปี และได้เข้าร่วมการสำรวจที่ดินทำกินกับอุทยานแห่งชาติภูผาม่านในหลายครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการสำรวจที่ดินทำกิน ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ.2541 หรือคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 66/2557 และตามมาตรา 64 ส่งผลให้มีทัศนคติต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติในระดับมาก ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของการครอบครองที่ดินทำกิน ตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เช่น ในข้อที่ 1 ท่านคิดว่ากฎหมายกำหนดให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้ และในข้อที่ 8 ท่านคิดว่า การสำรวจที่ทำกิน ตามมาตรา 64 เป็นการแก้ไขปัญหาที่ดินให้แก่ประชาชนที่ทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนให้ความร่วมมือในการสำรวจการครอบครองที่ดินทำกิน และมีความเชื่อในการพยายามแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดินทำกินในเขตป่าอนุรักษ์ของประชาชนอย่างแท้จริง และมีทัศนคติที่ดีในการร่วมสำรวจการครอบครองที่ดินตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562

ตอน 4 ข้อมูลการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

จากผลการวิจัยพบว่า ระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ที่มีระดับการรับรู้มาก เช่น คำถามข้อที่ 7 การสำรวจที่ทำกินในพื้นที่อุทยาน เป็นการให้สิทธิทำกินไม่ใช่การให้เอกสารสิทธิ์ใช่หรือไม่ มีประชาชนตอบถูก 243 คน จาก 315 คน (ร้อยละ 77.14) และคำถามข้อที่ 18 บุคคลสามารถบุกรุก แคว้งถาง ขยายพื้นที่เพิ่มเติมได้โดยไม่ผิดใช่หรือไม่ มีประชาชนตอบถูก 246 คน จาก 315 คน (ร้อยละ 78.10) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนทราบถึงข้อจำกัดถึงสิทธิในการใช้ประโยชน์ในที่ดินที่ครอบครองเป็นอย่างดี เนื่องจากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย ไม่สามารถให้สิทธิในการครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินได้ และการบุกรุก แคว้งถางพื้นที่เพิ่มเติม เป็นการกระทำที่ผิดต่อพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ในมาตรา 19 (1) ซึ่งต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 4 ปี ถึง 20 ปี หรือปรับตั้งแต่ 400,000 บาท ถึง 2,000,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และจะส่งผลให้เสียสิทธิในการครอบครองที่ดินทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแปลงดังกล่าวอีกด้วย

ระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ที่มีระดับการรับรู้ต่ำ เช่น คำถามข้อที่ 15 บุคคลที่เคยต้องคำพิพากษาให้ออกจากที่ดินที่ครอบครอง สามารถเข้ามาครอบครองที่ดินทำกินใหม่ได้ ใช่หรือไม่ มีประชาชนตอบถูก 110 คน จาก 315 คน (ร้อยละ 34.92) คำถามข้อที่ 16 บุคคลสามารถละทิ้งการทำประโยชน์ที่ดินที่ได้รับการ

สำรวจการครอบครอง เกิน 1 ปี โดยไม่มีเหตุอันควรก็ได้ ใช่หรือไม่ มีประชาชนตอบถูก 82 คน จาก 315 คน (ร้อยละ 26.03) และคำถามข้อที่ 8 บุคคลสามารถตัดไม้สักที่เกิดตามธรรมชาติในที่ทำกิน ตามมาตรา 64 เพื่อนำมาปลูกสร้างที่อยู่อาศัยได้ ใช่หรือไม่ มีประชาชนตอบถูก 96 คน จาก 315 คน (ร้อยละ 30.48) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนยังไม่เข้าใจหรืออาจจะไม่ทราบถึงเงื่อนไขและ ข้อบังคับบางประการของหลักเกณฑ์การอยู่อาศัยหรือทำกินในโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษา ทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ

ตารางที่ 15 ระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยาน แห่งชาติภูผาม่าน

การรับรู้กฎหมายป่าไม้ฯ	ตอบถูก		ตอบผิด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ฉบับเดิมคือ ฉบับ พ.ศ. 2535 ใช่หรือไม่	63	20.00	252	80.00
2. พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ฉบับใหม่คือ ฉบับ พ.ศ. 2562 ใช่หรือไม่	179	56.83	136	43.17
3. พื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย ใช่หรือไม่	257	81.59	58	18.41
4. การอนุญาตให้ทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เป็นการอนุญาตตามมาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ใช่หรือไม่	83	26.35	232	73.65
5. การอนุญาตให้ทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ มีระยะเวลาคราวละ 20 ปี ใช่หรือไม่	158	50.16	157	49.84
6. บุคคลภายนอกพื้นที่ สามารถเข้ามาทำกินในพื้นที่ตามที่สามารถได้ ใช่หรือไม่	164	52.06	151	47.94
7. การสำรวจที่ทำกินในพื้นที่อุทยาน เป็นการให้สิทธิทำกิน ไม่ใช่การให้เอกสารสิทธิ์ ใช่หรือไม่	243	77.14	72	22.86
8. บุคคลสามารถตัดไม้สักที่เกิดตามธรรมชาติในที่ทำกิน ตามมาตรา 64 เพื่อนำมาปลูกสร้างที่อยู่อาศัยได้ ใช่หรือไม่	96	30.48	219	69.52
9. บุคคลที่ครอบครองที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติ สามารถสร้างรีสอร์ทเพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยวได้ ใช่หรือไม่	181	57.46	134	42.54

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ฯ	ตอบถูก		ตอบผิด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
10. พื้นที่ที่ทำการสำรวจตามมาตรา 64 ต้องตราเป็นพระราชกฤษฎีกา จึงจะสามารถทำกินในพื้นที่ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ใช่หรือไม่	179	56.83	136	43.17
11. บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในเขตป่าอนุรักษ์ ต้องปรากฏร่องรอยการทำประโยชน์ในภาพถ่ายทางอากาศ ปี พ.ศ. 2545 หรือ 2546 ใช่หรือไม่	165	52.38	150	47.62
12. บุคคลผู้มีคุณสมบัติผู้ยากไร้ มีรายได้น้อย และไรที่ดินทำกิน ตามคำสั่ง คสช. ที่ 66/2557 สามารถครอบครองที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติได้ ใช่หรือไม่	145	46.03	170	53.97
13. ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ สามารถออกโฉนดที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินได้ ใช่หรือไม่	137	43.49	178	56.51
14. บุคคลสามารถโอนการครอบครองที่ดินที่ได้รับสำรวจการครอบครอง ให้แก่บุคคลอื่นที่มีใช้ครอบครองหรือทายาทได้ ใช่หรือไม่	178	56.51	137	43.49
15. บุคคลที่เคยต้องคำพิพากษาให้ออกจากที่ดินที่ครอบครอง สามารถเข้ามาครอบครองที่ดินทำกินใหม่ได้ ใช่หรือไม่	110	34.92	205	65.08
16. บุคคลสามารถละทิ้งการทำประโยชน์ที่ดินที่ได้รับการสำรวจการครอบครอง เกิน 1 ปี โดยไม่มีเหตุอันควรก็ได้ ใช่หรือไม่	82	26.03	233	73.97
17. บุคคลสามารถเคลื่อนย้ายหลักเขตอุทยานแห่งชาติ ที่ปักอยู่ในพื้นที่ทำกินของตนเองได้ โดยไม่ต้องแจ้งอุทยานแห่งชาติ ใช่หรือไม่	220	69.84	95	30.16
18. บุคคลสามารถบุกรุก แผ้วถาง ขยายพื้นที่เพิ่มเติมได้ โดยไม่ผิด ใช่หรือไม่	246	78.10	69	21.90
19. หากบุคคลถึงแก่ความตาย ทายาทของบุคคลดังกล่าวที่ประสงค์จะอยู่อาศัยหรือทำกินในที่ดินนั้นต่อไป สามารถทำได้เท่าระยะเวลาที่เหลืออยู่ ใช่หรือไม่	169	53.65	146	46.35

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ฯ	ตอบถูก		ตอบผิด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
20. บุคคลสามารถนำสัตว์เลี้ยงมาเลี้ยงในพื้นที่ครอบครองได้ แต่ต้องเป็นไปตามระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การนำสัตว์หรือปล่อยสัตว์ เข้าไปในเขตอุทยานแห่งชาติ ไร่หรือไม้	230	73.02	85	26.98
21. บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ มีหน้าที่ต้องอนุรักษ์ พันธุ์ คุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติ ระบบ นิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพควบคู่ไปด้วย ไร่หรือไม้	262	83.17	53	16.83
22. บุคคลสามารถขุดสระน้ำภายในพื้นที่ ทำกินเพื่อ ประกอบธุรกิจกีฬาทางน้ำได้ ไร่หรือไม้	187	59.37	128	40.63

ผลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในที่ดิน ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน สามารถอธิบายได้ว่าประชาชนส่วนมาก ไม่ทราบถึงเงื่อนไขและ หลักเกณฑ์ของการอยู่อาศัยหรือทำกิน ตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ในบางประการ ตามแนวทางที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้วางไว้ เช่น 1) การใช้ประโยชน์ที่ดินโดยการทำการเกษตรในลักษณะเกษตรแบบผสมผสาน โดยมีการปลูกไม้ยืนต้น ประจำถิ่นเพื่อฟื้นฟูป่าระบบนิเวศในพื้นที่อยู่อาศัยหรือทำกินในรูปแบบวนเกษตร 2) ในกรณีที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการฯ ถึงแก่ความตาย หากทายาทของบุคคลดังกล่าวประสงค์จะ อยู่อาศัยหรือทำกินในที่ดินนั้นต่อไป ให้อยู่อาศัยหรือทำกินได้เพียงเท่าระยะเวลาที่เหลืออยู่ของ โครงการ 3) ห้ามซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน ให้เช่า ให้เช่าซื้อ ให้ยืม โอนสิทธิการครอบครองให้บุคคลอื่นวัน แต่เป็นการครอบครองโดยการตกทอดแก่ทายาททางมรดกตามกฎหมาย 4) บุคคลที่ได้อยู่อาศัยหรือ ทำกินภายใต้โครงการต้องเป็นบุคคลธรรมดาซึ่งต้องเป็นผู้ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ออกจาก ที่ดินที่ครอบครองนั้นมาก่อน (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช , 2562)

และเมื่อนำผลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนเกี่ยวกับการใช้ ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ภาพรวมพบว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 315 ราย มีระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 11.85 คะแนน จาก คะแนนเต็ม 22 คะแนน (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 การวิเคราะห์ระดับการรับรู้

การรับรู้	Mean	S.D.	ระดับ
ระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชน เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน	11.85	4.48	ปานกลาง

ระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน พบว่ามีการรับรู้กฎหมายป่าไม้ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ยของระดับการรับรู้กฎหมายเท่ากับ 11.85 คะแนน จากคะแนนเต็ม 22 คะแนน แสดงให้เห็นว่าประชาชนยังขาดความเข้าใจในบางประเด็นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ส่วนหนึ่งเกิดจากการดำเนินการตามมาตรา 64 ประกอบด้วยหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขการอยู่อาศัยหรือทำกิน ที่อาจจะสร้างความสับสนให้กับประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติได้ และยังขาดกฎหมายลำดับรอง ที่จะเป็นหลักในการกำหนดเงื่อนไขการอยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ดังนั้น เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจในระดับที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชได้วางไว้ เห็นควรมีการจัดอบรมให้ความรู้และตอบข้อสงสัยสำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และป้องกันการเกิดปัญหาข้อพิพาทในอนาคตระหว่างหน่วยงานรัฐกับประชาชน ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนเกิดความรู้และตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับป่า และลดปัญหาการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติได้

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

5.1 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ กับทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

ตารางที่ 17 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ กับทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้

	เพศ	จำนวน(คน)	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig
ทัศนคติ	ชาย	158	3.77	0.46	-0.988	0.324
	หญิง	157	3.82	0.46		
การรับรู้	ชาย	158	0.53	0.20	-0.802	0.423
	หญิง	157	0.55	0.20		

จากตารางที่ 17 ผลการศึกษาพบว่าประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่านที่เพศแตกต่างกัน มีระดับทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้และระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ไม่แตกต่างกัน

5.2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ กับทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

ตารางที่ 18 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ จำแนกตามอายุ

	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ทัศนคติ	ระหว่างกลุ่ม	1.373	4	0.343	1.653	0.161
	ภายในกลุ่ม	64.343	310	0.208		
	รวม	65.715	314			
การรับรู้	ระหว่างกลุ่ม	1.1642	4	0.411	11.163	0.000**
	ภายในกลุ่ม	11.402	310	0.037		
	รวม	13.044	314			

จากตารางที่ 18 ผลการศึกษาพบว่าประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่านที่อายุแตกต่างกัน มีระดับทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ไม่แตกต่างกัน แต่มีระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ที่แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

5.3 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพ กับทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

ตารางที่ 19 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ จำแนกตามสถานภาพ

	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ทัศนคติ	ระหว่างกลุ่ม	0.987	3	0.329	1.581	0.194
	ภายในกลุ่ม	64.728	311	0.208		
	รวม	65.715	314			
การรับรู้	ระหว่างกลุ่ม	0.215	3	0.072	1.739	0.159
	ภายในกลุ่ม	12.829	311	0.041		
	รวม	13.044	314			

จากตารางที่ 19 ผลการศึกษาพบว่าประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่านที่สถานภาพแตกต่างกัน มีระดับทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้และระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ไม่แตกต่างกัน

5.4 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา กับทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

ตารางที่ 20 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ จำแนกตามระดับการศึกษา

	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ทัศนคติ	ระหว่างกลุ่ม	2.861	7	0.409	1.996	0.055
	ภายในกลุ่ม	62.855	307	0.205		
	รวม	65.715	314			
การรับรู้	ระหว่างกลุ่ม	1.865	7	0.266	7.316	0.000**
	ภายในกลุ่ม	11.179	307	0.036		
	รวม	13.044	314			

จากตารางที่ 20 ผลการศึกษาพบว่าประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่านที่ระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีระดับทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ไม่แตกต่างกัน แต่มีระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ที่แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

5.5 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลด้านอาชีพ กับทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

ตารางที่ 21 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ จำแนกตามอาชีพ

	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ทัศนคติ	ระหว่างกลุ่ม	1.599	5	0.320	1.542	0.177
	ภายในกลุ่ม	64.116	309	0.207		
	รวม	65.715	314			
การรับรู้	ระหว่างกลุ่ม	2.186	5	0.437	12.443	0.000**
	ภายในกลุ่ม	10.858	309	0.035		
	รวม	13.044	314			

จากตารางที่ 21 ผลการศึกษาพบว่าประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่านที่อาชีพแตกต่างกัน มีระดับทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ไม่แตกต่างกัน แต่มีระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ที่แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

5.6 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้ต่อเดือน กับทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

ตารางที่ 22 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ทัศนคติ	ระหว่างกลุ่ม	0.457	3	0.152	0.726	0.537
	ภายในกลุ่ม	65.259	311	0.210		
	รวม	65.715	314			
การรับรู้	ระหว่างกลุ่ม	0.846	3	0.282	7.193	0.000**
	ภายในกลุ่ม	12.198	311	0.039		
	รวม	13.044	314			

จากตารางที่ 22 ผลการศึกษาพบว่าประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่านที่รายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีระดับทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ไม่แตกต่างกัน แต่มีระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ที่แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

5.7 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลด้านขนาดพื้นที่ถือครอง กับทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

ตารางที่ 23 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ จำแนกตามขนาดพื้นที่ถือครอง

	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ทัศนคติ	ระหว่างกลุ่ม	1.764	4	0.441	2.138	0.076
	ภายในกลุ่ม	63.951	310	0.206		
	รวม	65.715	314			
การรับรู้	ระหว่างกลุ่ม	0.501	4	0.125	3.097	0.016*
	ภายในกลุ่ม	12.543	310	0.040		
	รวม	13.044	314			

จากตารางที่ 23 ผลการศึกษาพบว่าประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่านที่ขนาดพื้นที่ถือครองแตกต่างกัน มีระดับทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ไม่แตกต่างกัน แต่มีระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ที่แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

5.8 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลด้านลักษณะการทำประโยชน์ในพื้นที่ กับทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

ตารางที่ 24 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ จำแนกตามลักษณะการทำประโยชน์ในพื้นที่

แหล่งความแปรปรวน		SS	df	MS	F	Sig
ทัศนคติ	ระหว่างกลุ่ม	2.191	5	0.438	2.132	0.062
	ภายในกลุ่ม	63.524	309	0.206		
	รวม	65.715	314			
การรับรู้	ระหว่างกลุ่ม	0.765	5	0.153	3.849	0.002*
	ภายในกลุ่ม	12.279	309	0.040		
	รวม	13.044	314			

จากตารางที่ 24 ผลการศึกษาพบว่าประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่านที่ลักษณะการทำประโยชน์ในพื้นที่แตกต่างกัน มีระดับทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ไม่แตกต่างกัน แต่มีระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ที่แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

5.9 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลด้านการเข้าร่วมในกิจกรรมของอุทยานแห่งชาติกับทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

ตารางที่ 25 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลด้านการเข้าร่วมในกิจกรรมของอุทยานแห่งชาติกับทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้

การเข้าร่วมกิจกรรม		จำนวน(คน)	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig
ทัศนคติ	เคย	101	3.828	0.402	0.831	0.407
	ไม่เคย	214	3.785	0.482		
การรับรู้	เคย	101	0.556	0.162	1.162	0.246
	ไม่เคย	214	0.531	0.221		

จากตารางที่ 25 ผลการศึกษาพบว่าประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่านที่เข้าร่วมกิจกรรมของอุทยานแห่งชาติที่แตกต่างกัน มีระดับทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ และระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ไม่แตกต่างกัน

5.10 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับระเบียบกฎหมาย กับทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

ตารางที่ 26 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับระเบียบกฎหมาย กับทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้

วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับระเบียบกฎหมาย			
	Pearson Correlation	Sig (2-tailed)	ทิศทาง	ระดับความสัมพันธ์
ทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน	0.048	0.392	-	ไม่มี
การรับรู้กฎหมายป่าไม้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน	0.139*	0.013	+	ต่ำ

จากตารางที่ 26 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับระเบียบกฎหมาย กับทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน โดยใช้การวิเคราะห์สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product Moment Correlation Coefficient) พบว่า การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับระเบียบกฎหมาย กับการรับรู้กฎหมายป่าไม้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน โดยใช้การวิเคราะห์สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product Moment Correlation Coefficient) พบว่า การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สรุปปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อระดับทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชน พบว่า ปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ขนาดพื้นที่ถือครอง ลักษณะการทำประโยชน์ในพื้นที่ และการเข้าร่วมกิจกรรมของอุทยานแห่งชาติที่แตกต่างกัน มีระดับทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ไม่แตกต่างกัน และพบว่าการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายไม่มีความสัมพันธ์กับระดับทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชน รายละเอียดตามตารางที่ 27

ตารางที่ 27 การวิเคราะห์ตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลกับตัวแปรทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้

ปัจจัยทางสังคมและสภาพเศรษฐกิจ	ทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้			
	t-test	F-test	R	P
1. เพศ	-.988	-	-	.324
2. อายุ	-	1.653	-	.161
3. สถานภาพ	-	1.581	-	.194
4. ระดับการศึกษา	-	1.996	-	.055
5. อาชีพ	-	1.542	-	.177
6. รายได้ต่อเดือน	-	.726	-	.537
7. ขนาดพื้นที่ถือครอง	-	2.138	-	.076
8. ลักษณะการทำประโยชน์ในพื้นที่	-	2.132	-	.062
9. การเข้าร่วมกิจกรรมของอุทยานแห่งชาติ	.831	-	-	.407
10. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับระเบียบกฎหมาย	-	-	.048	.392

หมายเหตุ : *ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.05$, **ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.01$

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชน พบว่า ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ขนาดพื้นที่ถือครอง ลักษณะการทำประโยชน์ในพื้นที่ที่แตกต่างกันส่งผลให้มีระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ที่แตกต่างกัน ในส่วนของปัจจัยด้านเพศ สถานภาพ และการเข้าร่วมกิจกรรมของอุทยานแห่งชาติที่แตกต่างกัน มีระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ไม่แตกต่างกัน และพบว่าการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายมีความสัมพันธ์ระดับต่ำกับระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชน ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 รายละเอียดตามตารางที่ 28

ตารางที่ 28 การวิเคราะห์ตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลกับตัวแปรการรับรู้กฎหมายป่าไม้

ปัจจัยทางสังคมและสภาพเศรษฐกิจ	การรับรู้กฎหมายป่าไม้			
	t-test	F-test	R	P
1. เพศ	-.802	-	-	.423
2. อายุ	-	11.163	-	.000**
3. สถานภาพ	-	1.739	-	.159
4. ระดับการศึกษา	-	7.316	-	.000**
5. อาชีพ	-	12.443	-	.000**
6. รายได้ต่อเดือน	-	7.193	-	.000**
7. ขนาดพื้นที่ถือครอง	-	3.097	-	.016*
8. ลักษณะการทำประโยชน์ในพื้นที่	-	3.849	-	.002**
9. การเข้าร่วมกิจกรรมของอุทยานแห่งชาติ	1.162	-	-	.246
10. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับระเบียบกฎหมาย	-	-	.139	.013*

หมายเหตุ : *ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.05$, **ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.01$

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

ปัจจัยที่มีผลต่อระดับทัศนคติของประชาชนต่อกฎหมายป่าไม้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน พบว่า ปัจจัยด้าน อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อครัวเรือน ลักษณะการทำประโยชน์ในพื้นที่ ไม่มีผลต่อระดับทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญบุญ (2547) ได้ศึกษาความคิดเห็นของราษฎรที่มีต่อรูปแบบการจัดการทรัพยากรป่าไม้สำหรับหมู่บ้านแม่วคลองลาน อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ผลการศึกษาพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อครัวเรือนที่แตกต่างกันส่งผลให้มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการทรัพยากรป่าไม้ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนันต์ศักดิ์ (2546) ได้ศึกษาทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรที่อยู่อาศัยในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่ยม ตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ผลการศึกษาพบว่า อายุ อาชีพ รายได้ต่อครัวเรือน ที่แตกต่างกันส่งผลให้ทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรไม่แตกต่างกัน

ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน พบว่า ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้ต่อครัวเรือน มีผลต่อระดับการรับรู้กฎหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ช่อผกา (2554) ได้ศึกษาการรับรู้

ข้อมูลด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อมจากเครือข่ายวิทยุชุมชนบ้านเราชาวอุ้มทอง FM 104.75 MHz ผลการศึกษาพบว่า อายุ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้ต่อครัวเรือนที่แตกต่างกันส่งผลให้ประชาชนมีการรับรู้ข้อมูลด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา (2555) ได้ศึกษาการกำหนดแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษา สวนรุกขชาติคูเมือง จังหวัดสิงห์บุรี ผลการศึกษาพบว่า อายุ ระดับการศึกษา ขนาดพื้นที่ถือครอง ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการยอมรับแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรที่แตกต่างกัน และพบว่าการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำกับระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะพงษ์ (2561) ได้ศึกษาการรับรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รอบพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา จังหวัดแพร่และอุดรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า การรับข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าจากสื่อและความรู้การอนุรักษ์สัตว์ป่ามีความสัมพันธ์กับการรับรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่า

บทที่ 5

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ทักษะคิดและการรับรู้กฎหมายของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ผู้วิจัยได้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview Schedule) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่นักวิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสำรวจข้อมูลภาคสนาม โดยใช้แบบสอบถามทั้งหมด 315 ชุด สอบถามประชากรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ 8 ชุมชน ซึ่งเป็นประชาชนที่ถือครองที่ดินทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562

5.1 สรุปผล

ข้อมูลทางประชากร สภาพเศรษฐกิจและสังคม ของประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ถือครองที่ดินทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 พบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย แต่สัดส่วนของประชากรระหว่างเพศชายและเพศหญิงมีความใกล้เคียงกัน ส่วนมากอยู่ในกลุ่มอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาคือกลุ่มอายุมากกว่า 60 ปี มีระดับการศึกษาเพียงประถมศึกษา เนื่องจากไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือเพราะมีฐานะยากจน ประชาชนกว่าร้อยละ 70 อาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 20 ปี ประกอบอาชีพหลักคือทำไร่และทำสวนและไม่มีที่ดินทำกินแปลงอื่น มีเพียงที่ทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่านเท่านั้น ซึ่งครอบครองพื้นที่ประมาณ 5.1-10 ไร่ต่อครัวเรือน ส่งผลให้มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนไม่สูงมาก

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 0.84) มีการรับรู้ข่าวสารในช่องทางก้านัน/ผู้ใหญ่บ้านมากที่สุด รองลงมาคือช่องทางเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน และหอกระจายข่าว/เสียงตามสาย และช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารน้อยที่สุดคือช่องทางสื่อออนไลน์ (facebook/Tiktok/Line)

ระดับทัศนคติของประชาชนต่อกฎหมายป่าไม้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.80) และปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของประชาชนต่อกฎหมายป่าไม้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน พบว่า ประชาชนที่มีปัจจัยด้าน เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ขนาดพื้นที่ถือครอง ลักษณะการทำประโยชน์ในพื้นที่ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของอุทยานแห่งชาติที่แตกต่างกัน มีทัศนคติ

ไม่แตกต่างกัน และพบว่าการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ประชาชนมีทัศนคติไม่แตกต่างกัน

ระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน อยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 11.85 คะแนน จากคะแนนเต็ม 22 คะแนน) และปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน พบว่าประชาชนที่มีปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ขนาดพื้นที่ถือครอง ลักษณะการทำประโยชน์ในพื้นที่ ที่แตกต่างกันส่งผลให้มีระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ที่แตกต่างกัน ในส่วนของปัจจัยด้านเพศ สถานภาพ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของอุทยานแห่งชาติที่ต่างกัน มีระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ไม่แตกต่างกัน และพบว่าการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับระเบียบกฎหมาย ที่แตกต่างกันส่งผลให้มีระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ที่แตกต่างกัน

5.2 ปัญหาที่พบจากการศึกษา

1. พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ได้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2562 ซึ่งตรงกับช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) ส่งผลให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ใช้ช่องทางสื่อออนไลน์ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร แต่เป็นช่องทางที่ยังไม่เหมาะสมสำหรับประชาชนที่ถือครองที่ดินทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

2. สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 8 (ขอนแก่น) ได้มีโครงการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่สำคัญเพื่อการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ณ อุทยานแห่งชาติภูกระดึง เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564 แต่ก็ยังไม่สามารถให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากการดำเนินการดังกล่าวฯ กระจุกตัวในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เพื่อให้ประชาชนที่ถือครองที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ทุกแห่ง ทราบถึงเจตนารมณ์ที่แท้จริงของพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562

3. ประชาชนในพื้นที่เข้าใจว่าการดำเนินการสำรวจที่ดินทำกิน ตามมาตรา 64 ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นการสำรวจข้อมูลเพื่อต้องการจะขอพื้นที่คืนจากประชาชน ซึ่งผิดไปจากข้อเท็จจริงของการสำรวจการครอบครองที่ดิน ซึ่งเป็นการนำข้อมูลการครอบครองที่ดินของราษฎรไปประกาศเป็นพระราชกฤษฎีกา เพื่อให้ประชาชนสามารถทำกินภายในพื้นที่อุทยานแห่งชาติได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

5.3 ข้อเสนอแนะ (สำหรับการวิจัย)

1. จากการศึกษาวิจัยพบว่า ประชาชนมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้จากการประชาสัมพันธ์ในช่องทางก้านัน/ผู้ใหญ่บ้าน มากที่สุด ดังนั้นอุทยานแห่งชาติภูผาม่านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจะวางแผนการปฏิบัติงานให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของระเบียบและข้อกฎหมายแก่ประชาชนที่ถือครองที่ทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน โดยขอความร่วมมือผ่านทางผู้นำชุมชน

2. อุทยานแห่งชาติภูผาม่านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเพิ่มช่องทางการสื่อสารในการให้ข้อมูลหรือความรู้ในเรื่องของระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และมีการจัดอบรมให้ความรู้และตอบข้อสงสัยสำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และป้องกันการเกิดปัญหาข้อพิพาทในอนาคตระหว่างหน่วยงานรัฐกับประชาชน ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนเกิดความรู้และตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับป่า และลดปัญหาการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติได้

5.4 ข้อเสนอแนะ (สำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป)

1. เนื่องจากการดำเนินการตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เป็นการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ซึ่งผู้บังคับใช้กฎหมายคือเจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติ ดังนั้นเพื่อให้การวิจัยในประเด็นการรับรู้กฎหมายเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ สมบูรณ์ ในคราวต่อไปควรจัดทำแบบสัมภาษณ์สำหรับเจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติ เพื่อให้ทราบถึงระดับการรับรู้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย

2. เนื่องจากการดำเนินการตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ยังขาดกฎหมายลำดับรอง ซึ่งส่งผลให้การบังคับใช้ในบางเงื่อนไขยังไม่มีความชัดเจนเท่าที่ควร ดังนั้นเพื่อให้การศึกษาเป็นไปอย่างสมบูรณ์ ในคราวต่อไปควรมีการศึกษาในประเด็นดังกล่าวอีกครั้งเมื่อมีการตรากฎหมายลำดับรอง

3. เนื่องจากพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน มีกลุ่มการเคลื่อนไหวทางสังคม (ขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (P-move)) ดังนั้นเพื่อให้การวิจัยเป็นไปอย่างสมบูรณ์ ในคราวต่อไปควรจัดทำแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ประสานงานขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (P-move) เพื่อให้ทราบถึงทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของกลุ่มการเคลื่อนไหวทางสังคม

บรรณานุกรม

- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. 2562. **แนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินของราษฎรในเขตป่าอนุรักษ์**. กรุงเทพมหานคร.
- เกษม จันท์แก้ว และสามัคคี บุญยะวัฒน์. 2538. **เอกสารประกอบการเรียนการสอนการจัดการทรัพยากรป่าไม้**. คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เกียรติสุดา ศรีสุข. 2552. **ระเบียบวิจัย**. โรงพิมพ์ครองช่าง. เชียงใหม่.
- คณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ. 2563. **นโยบายป่าไม้แห่งชาติ**. ส่วนคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ สำนักแผนงานและสารสนเทศ กรมป่าไม้.
- คณะวนศาสตร์. 2563. **โครงการจัดทำร่างนโยบายการจัดการอุทยานแห่งชาติและหลักเกณฑ์การจัดทำแผนบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ช่อผกา สังข์พันธุ์. 2554. **การรับรู้ข้อมูลด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อมจากเครือข่ายวิทยุชุมชนบ้านเราชาวอุ้มทอง FM 104.75 MHz**. การศึกษาค้นคว้าอิสระระดับปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม. 2544. **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. ภาควิชาปริยัติธรรมและจริยธรรม คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. 2551. **พฤติกรรมองค์กร**. ซีเอ็ดยูเคชั่น. กรุงเทพมหานคร.
- ณัฐวุฒิ พิมพ์ลัดดา. 2551. **ความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้งของทรัพยากรป่าไม้โดยการจัดการร่วม : กรณีศึกษาบ้านห้วยขนุน ตำบลดอยแก้ว อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดาริน เจริญศิลป์. 2552. **การรับรู้กฎหมายและบทบาทของกฎหมายในการดำรงชีวิตของคนพิการ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เทียม คมกฤต. 2514. **การป่าไม้ในประเทศไทย**. ภาควิชาวนวัฒนวิทยา คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิภาวัลย์ สวัสดิ์พาณิชย์. 2545. **การเปรียบเทียบความพึงพอใจในการทำงาน ทัศนคติและการเห็นคุณค่าในตนเองของเจ้าหน้าที่คนไทยที่ทำงานกับองค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศเพื่อผู้หนีภัยจากการสู้รบของชาวพม่าในลักษณะงานด้านการศึกษาการสงเคราะห์และด้านการศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- นิวัตติ เรื่องพาดินช. 2537. **ป่าและการป่าไม้ในประเทศไทย**. คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปัญญาพร คำโย. 2559. **การศึกษาเชิงปริมาณงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรป่าชุมชนในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ปิยะพงษ์ วรรณ. 2561. **การรับรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รอบพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา จังหวัดแพร่และอุตรดิตถ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 78 ตอนที่ 80. ลงวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2504
- พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 71ก. ลงวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2562
- พีร์ พวงมะลิและคณะ. 2560. **ทัศนคติและการรับรู้ของประชาชนต่อกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยโคมลอย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- เพ็ญบุญ จุฑาเดมิย์. 2547. **ความคิดเห็นของราษฎรที่มีต่อรูปแบบการจัดการทรัพยากรป่าไม้สำหรับหมู่บ้านแม่วคลองลาน อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มงคล เจริญจิตต์. 2551. **การรับรู้กฎหมายของผู้ใช้แรงงานในกิจการขนาดย่อม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รัจรี นพเกตุ. 2533. **การรับรู้**. สารานุกรมศึกษาศาสตร์ (Encyclopedia of Education). ฉบับที่ 10 : สารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัฐชัย สาทรกิจ. 2560. **ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการครอบครองที่ดินเพื่อใช้ทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. 2560. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40ก. ลงวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2560
- เริงชัย เผ่าสัจจะ. 2535. **ป่าเศรษฐกิจ**. การพัฒนาทรัพยากรป่าไม้. ศูนย์วิจัยป่าไม้ววนศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ศยามล ไกยูรวงศ์. 2538. **ปัญหาทางกฎหมายและนโยบายของการใช้อำนาจรัฐที่เกี่ยวกับการจัดการที่ดินในเขตป่า**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริโสภาคย์ บุรพาเดชะ. 2528. **จิตวิทยาทั่วไป**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สามัคคี บุญยะวัฒน์. 2535. **ป่าต้นน้ำลำธารและการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ**. การพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ ศูนย์วิจัยป่าไม้ววนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- สำนักงานศาลปกครอง. 2556. รายงานผลโครงการพัฒนาตุลาการศาลปกครองด้านสิ่งแวดล้อม (Green Judge) ปี 2555 : การบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ ดิน และน้ำ อย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2564. รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยปี 2564. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=13081 (20 ตุลาคม 2565)
- สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า. 2564. รายงานสรุปสถิติคดีเกี่ยวกับการป่าไม้. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://portal.dnp.go.th/Content/ProtectandFirecontrol?contentId=15323>. (4 เมษายน 2565)
- สำนักอุทยานแห่งชาติ. 2562. นโยบายการจัดการอุทยานแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.
- สุจิตรา ศรีจันทร์. 2555. การกำหนดแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษาสวนรุกขชาติคูเมือง จังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาวิทาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุบงกช จามิกร. 2526. สถิติวิเคราะห์สำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์. ภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อนันตศักดิ์ รุณทอง. 2546. ทศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรที่อยู่อาศัยในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่ยม ตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อภิชาติ ภัทรธรรม. 2535. การป่าไม้และการพัฒนาเศรษฐกิจ. ภาควิชาการจัดการป่าไม้ คณะวนศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. 2544. มิติชุมชน วิถีคิดท้องถิ่นว่าด้วย สิทธิ อำนาจ และการจัดการทรัพยากร. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. กรุงเทพมหานคร.
- อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน. 2563. แบบรายงานผลการปฏิบัติงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. ส่วนอุทยานแห่งชาติ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 8 (ขอนแก่น).
- Cotterrell , Roger. 1992. *The Sociology of Law : An Introduction*. Oxford University, Oxford.
- Donovan, Deanna G. 2002. *Forest Industry Southeast Asia*. *Encyclopedia of Modern Asia*. edited by Karen Christensen and David Levinson, vol. 2, Charles Scribner's Sons, 2002, pp. 398-401. *Gale eBooks*, link.gale.com/apps/doc/CX3403700982/GVRL?u=thmj&sid=bookmark-GVRL&xid=33b80364. Accessed 21 Oct.

2021

- Engel, David M. 2005. **Globalization and the Decline of Legal Consciousness : Torts, Ghosts and Karman in Thailand.** Law and Social Inquiry.
- International Union for Conservation of Nature and Natural Resources. 1994. **Guidelines for Protected Area Management Categories.** CNPPA with the assistance of WCMC. IUCN Gland, Switzerland and Cambridge. UK.
- Kennedy, Duncan. 1980. **Toward an Historical Understanding of Legal Consciousness : the Case of Classical Legal Thought in America.** Research in Law and Sociology.
- Kotler, p. 1997. **Marketing management: analysis, planning, implementation, and control.** New Jersey: Prentice Hall.
- Pearson, K. 1920. **Notes of history of correlation.** Biometrika. 13(1). 24-45.
- Stanton, W.J. and Futrell. 1987. **Fundamental of Marketing.** 8th ed. New York : McGraw – Hill, Inc.
- United Nations. 2000. **Sustainable Development Goals.** Goals 15 Protect, restore and promote sustainable use of terrestrial ecosystems, sustainably manage forests, combat desertification, and halt and reverse land degradation and halt biodiversity loss. Link. <https://sdgs.un.org/goals/goal15>. Accessed 21 Oct. 2021.
- Vandergreest, Peter. 2003. **Racialization and Citizenship in Thai Forest Politics.** Society & Natural Resources: An International Journal. 16.
- Yamane, T. 1973. **Statistics: An Introductory Analysis.** Third edition. New York: Harper and Row Publication.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ทศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ซึ่งแบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพเศรษฐกิจและสังคม

ตอนที่ 2 ช่องทางการรับข่าวสารเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้

ตอนที่ 3 ทศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชนเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ตอนที่ 4 การรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม

1. เพศ

☐ 1) ชาย	☐ 2) หญิง
---------------------------------	----------------------------------
2. อายุ

☐ 1) ต่ำกว่า 20 ปี	☐ 2) 21 – 30 ปี
☐ 3) 31 - 40 ปี	☐ 4) 41 – 50 ปี
☐ 5) 51 - 60 ปี	☐ 6) มากกว่า 60 ปีขึ้นไป
3. สถานภาพ

☐ 1) โสด	☐ 2) สมรส
☐ 3) หม้าย/หย่า/แยก	
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

☐ 1) 1 - 2 คน	☐ 2) 3 – 4 คน
☐ 3) 5 - 6 คน	☐ 4) มากกว่า 6 คน
5. ระดับการศึกษาสูงสุด

☐ 1) ไม่ได้รับการศึกษา	☐ 2) ประถมศึกษา
☐ 3) มัธยมศึกษาตอนต้น	☐ 4) มัธยมศึกษาตอนปลาย
☐ 5) ปวช.	☐ 6) อนุปริญญา/ปวส.
☐ 7) ปริญญาตรี	☐ 8) สูงกว่าปริญญาตรี
☐ 9) อื่นๆ (ระบุ).....	

6. ระยะเวลาที่ท่านอยู่ในชุมชน (ปี)

- 1) ต่ำกว่า 5 ปี   2) 5 – 10 ปี
 3) 11 – 15 ปี   4) 16 – 20 ปี
 5) 20 ปีขึ้นไป

7. อาชีพของท่าน คือ

- 1) พนักงานบริษัท   2) รับจ้างทั่วไป
 3) ค้าขาย/อาชีพอิสระ   4) ทำนา
 5) ทำไร่/ทำสวน.   6) รับราชการ (ระบุ).....
 7) อื่นๆ (ระบุ).....

8. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (ทั้งครัวเรือน)

- 1) ต่ำกว่า 10,000 บาท   2) 10,000 – 20,000 บาท
 3) 20,001 – 30,000 บาท   4) 30,001 บาทขึ้นไป

9. ท่านครอบครองที่ดินทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

- 1) 1 – 5 ไร่   2) 5.1 – 10 ไร่
 3) 10.1 – 15 ไร่   4) 15.1 – 20 ไร่
 5) มากกว่า 20 ไร่ (ระบุ).....

10. พื้นที่ที่ท่านครอบครองทำประโยชน์อย่างไร

- 1) ที่อยู่อาศัย   2) ทำนาข้าว
 3) ไร่อ้อย/มันสำปะหลัง   4) ไร่ยางพารา
 5) ไร่ ผสมที่อยู่อาศัย   6) อื่นๆ (ระบุ).....

11. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมของอุทยานแห่งชาติภูผาม่านหรือไม่ เช่น อส.อส. กิจกรรมพัฒนาอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน หรือเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

- 1) เคย   2) ไม่เคย

ตอนที่ 2 ช่องทางการรับข่าวสารเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางตามความเป็นจริง

ข้อ ที่	ช่องทางการรับรู้ข่าวสาร	การรับรู้ข่าวสาร		
		เป็น ประจำ	บางครั้ง	ไม่เคย
1.	โทรทัศน์/วิทยุ			
2.	หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย			
3.	สื่อออนไลน์ (facebook/Tiktok/Line)			
4.	กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน			
5.	ป้ายประชาสัมพันธ์/ป้ายประกาศ			
6.	บอร์ดประชาสัมพันธ์ในหมู่บ้าน			
7.	การประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน			
8.	การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานราชการในพื้นที่ (ไม่ใช่เจ้าหน้าที่อุทยาน)			
9.	เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน			
10.	เพื่อน/เพื่อนบ้าน			
11.	คนในครอบครัว			

ตอนที่ 3 ทศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชนเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางตามความเป็นจริง

ข้อ ที่	ทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชน	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
1.	ท่านคิดว่ากฎหมายกำหนดให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้					
2.	ท่านคิดว่ากฎหมายควรแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับการอยู่อาศัยของประชาชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนที่อาศัยในพื้นที่					

ข้อ ที่	ทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชน	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
3.	ท่านคิดว่ากฎหมายควรให้ประชาชนที่เคยเป็นผู้กระทำความผิดฐานบุกรุกที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติ มีสิทธิได้รับการสำรวจที่ดินทำกิน					
4.	ท่านคิดว่ากฎหมายไม่ควรอนุญาตให้มีการจำหน่ายเครื่องตัดแอลกอฮอล์ในเขตอุทยานแห่งชาติ					
5.	ท่านคิดว่ากฎหมายควรให้สิทธิประชาชนที่ยากจน ไม่มีที่ทำกิน และไม่ได้ถือครองที่ดินมาก่อน สามารถทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติได้					
6.	ท่านคิดว่ากฎหมายควรกำหนดพื้นที่ทำกินให้ไม่เกิน 20 ไร่ต่อบุคคล					
7.	ท่านคิดว่าการกำหนดระยะเวลาในการอนุญาตให้ครอบครองที่ทำกิน ระยะเวลา 20 ปี มีความเหมาะสมแล้ว					
8.	ท่านคิดว่า การสำรวจที่ทำกินตามมาตรา 64 เป็นการแก้ไขปัญหาที่ดินให้แก่ประชาชนที่ทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ					
9.	ท่านคิดว่ากฎหมายควรมีระเบียบและหลักเกณฑ์กำหนดให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ได้รับสิทธิครอบครองที่ทำกินได้ทุกราย					
10.	ท่านคิดว่าประชาชนที่เข้าร่วมโครงการสำรวจที่ทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ตามมาตรา 64 มีสิทธิได้ที่ดินทำกินทุกราย					

ข้อ ที่	ทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชน	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
11.	ท่านคิดว่ากฎหมายควรกำหนดให้ประชาชนได้รับอิสระในการเลือกทำการเกษตรในพื้นที่ เช่น การเลือกปลูกไม้ดอกไม้ประดับ หรือพืชเศรษฐกิจอื่นๆ มากกว่าการทำวนเกษตร					
12.	ท่านคิดว่ากฎหมายควรมีระเบียบและหลักเกณฑ์ ให้ประชาชนที่มีที่ทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ มีสิทธิที่จะได้รับเอกสารสิทธิในพื้นที่ทำกิน					
13.	ท่านคิดว่าประชาชนสามารถโอนสิทธิทำกิน ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ แก่บุคคลภายนอกที่มีใช้ทายาทได้					
14.	ท่านคิดว่าการสำรวจการครอบครองที่ดินตามกฎหมาย เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ					
15.	ท่านคิดว่ากฎหมายควรกำหนดให้ประชาชนสามารถเสนอแนวทางการทำงานในการสำรวจการครอบครองที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติได้					
16.	ท่านคิดว่ากฎหมายควรกำหนดให้ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการสำรวจการครอบครองที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ					
17.	ท่านคิดว่าไม้สักหรือไม้มีค่าที่อยู่ในที่ทำกินประชาชนควรมีสิทธิที่จะใช้ประโยชน์ไม้นั้น โดยไม่ต้องขออนุญาตจากอุทยานแห่งชาติ					

ข้อ ที่	ทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชน	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
18.	ท่านคิดว่ากฎหมายป่าไม้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินฉบับปัจจุบันมีความเหมาะสมแล้ว					

ตอนที่ 4 การรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางตามความเป็นจริง

ข้อ ที่	การรับรู้กฎหมายป่าไม้ เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ แน่ใจ
1.	พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ฉบับเดิมคือ ฉบับ พ.ศ. 2535 ใช่หรือไม่		✓	
2.	พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ฉบับใหม่คือ ฉบับ พ.ศ. 2562 ใช่หรือไม่	✓		
3.	พื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมายใช่หรือไม่	✓		
4.	การอนุญาตให้ทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เป็นการอนุญาตตามมาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ใช่หรือไม่		✓	
5.	การอนุญาตให้ทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ มีระยะเวลาคราวละ 20 ปี ใช่หรือไม่	✓		
6.	บุคคลภายนอกพื้นที่ สามารถเข้ามาทำกินในพื้นที่ตามที่สำรวจได้ ใช่หรือไม่		✓	
7.	การสำรวจที่ทำกินในพื้นที่อุทยาน เป็นการให้สิทธิทำกินไม่ใช่การให้เอกสารสิทธิ์ ใช่หรือไม่	✓		
8.	บุคคลสามารถตัดไม้สักที่เกิดตามธรรมชาติในที่ทำกินตามมาตรา 64 เพื่อนำมาปลูกสร้างที่อยู่อาศัยได้ ใช่หรือไม่		✓	

ข้อ ที่	การรับรู้กฎหมายป่าไม้ เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ แน่ใจ
9.	บุคคลที่ครอบครองที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติ สามารถสร้างรีสอร์ทเพื่อ บริการแก่นักท่องเที่ยวได้ ใช่หรือไม่		✓	
10.	พื้นที่ที่ทำการสำรวจตามมาตรา 64 ต้องตราเป็นพระราชกฤษฎีกา จึงจะสามารถทำกินในพื้นที่ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ใช่หรือไม่	✓		
11.	บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในเขตป่าอนุรักษ์ ต้องปรากฏร่องรอย การทำประโยชน์ในภาพถ่ายทางอากาศ ปี พ.ศ. 2545 หรือ 2546 ใช่หรือไม่	✓		
12.	บุคคลผู้มีคุณสมบัติผู้ยากไร้ มีรายได้น้อย และไร้อินทรมานทำกิน ตาม คำสั่ง คสช. ที่ 66/2557 สามารถครอบครองที่ดินในพื้นที่อุทยาน แห่งชาติได้ ใช่หรือไม่	✓		
13.	ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ สามารถออกโฉนดที่ดินตามประมวลกฎหมาย ที่ดินได้ ใช่หรือไม่		✓	
14.	บุคคลสามารถโอนการครอบครองที่ดินที่ได้รับสำรวจการ ครอบครอง ให้แก่บุคคลอื่นที่มีใช้ครอบครองหรือทายาทได้ ใช่ หรือไม่		✓	
15.	บุคคลที่เคยต้องคำพิพากษาให้ออกจากที่ดินที่ครอบครอง สามารถ เข้ามาครอบครองที่ดินทำกินใหม่ได้ ใช่หรือไม่		✓	
16.	บุคคลสามารถละทิ้งการทำประโยชน์ที่ดินที่ได้รับการสำรวจการ ครอบครอง เกิน 1 ปี โดยไม่มีเหตุอันควรก็ได้ ใช่หรือไม่		✓	
17.	บุคคลสามารถเคลื่อนย้ายหลักเขตอุทยานแห่งชาติ ที่ปักอยู่ในพื้นที่ ทำกินของตนเองได้ โดยไม่ต้องแจ้งอุทยานแห่งชาติ ใช่หรือไม่		✓	
18.	บุคคลสามารถบุกรุก แผ้วถาง ขยายพื้นที่เพิ่มเติมได้โดยไม่ผิด ใช่ หรือไม่		✓	
19.	หากบุคคลถึงแก่ความตาย ทายาทของบุคคลดังกล่าวที่ประสงค์จะ อยู่อาศัยหรือทำกินในที่ดินนั้นต่อไป สามารถทำได้เท่าระยะเวลาที่ เหลืออยู่ ใช่หรือไม่	✓		

ข้อ ที่	การรับรู้กฎหมายป่าไม้ เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ แน่ใจ
20.	บุคคลสามารถนำสัตว์เลี้ยงมาเลี้ยงในพื้นที่ครอบครองได้ แต่ต้อง เป็นไปตามระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่า ด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การนำสัตว์หรือปล่อยสัตว์ เข้า ไปในเขตอุทยานแห่งชาติ ใช่หรือไม่	✓		
21.	บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ มีหน้าที่ต้อง อนุรักษ์ ฟื้นฟู ดูแลทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความ หลากหลายทางชีวภาพควบคู่ไปด้วย ใช่หรือไม่	✓		
22.	บุคคลสามารถขุดสระน้ำภายในพื้นที่ ทำกินเพื่อประกอบธุรกิจกีฬา ทางน้ำได้ ใช่หรือไม่		✓	

--- ขอขอบพระคุณที่กรุณาให้ข้อมูล ---

ตารางภาคผนวก ข ค่าความยากของแบบสัมภาษณ์วัดการรับรู้กฎหมายป่าไม้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

ข้อ	R	N	P
1	10	30	0.33
2	22	30	0.73
3	27	30	0.90
4	11	30	0.37
5	12	30	0.40
6	14	30	0.47
7	22	30	0.73
8	13	30	0.43
9	20	30	0.67
10	17	30	0.57
11	18	30	0.60
12	11	30	0.37
13	26	30	0.87
14	17	30	0.57
15	10	30	0.33
16	8	30	0.27
17	22	30	0.73
18	27	30	0.90
19	20	30	0.67
20	18	30	0.60
21	25	30	0.83
22	11	30	0.37

$$P = \frac{R}{N}$$

P แทน ค่าความยาก   R แทน จำนวนผู้ที่ตอบถูก

N แทน จำนวนผู้ที่ตอบแบบทดสอบทั้งหมด

ภาคผนวก ค

ค่าเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์วัดการรับรู้กฎหมายป่าไม้
เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

ตารางภาคผนวก ค การหาค่าความเชื่อมั่นของ KR-20

คน	ข้อที่																						X	X ²
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22		
1	0	0	1	1	0	1	1	0	0	1	1	0	1	1	0	0	0	1	0	1	1	0	10	100
2	0	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	0	1	0	0	1	1	0	1	1	0	14	196
3	0	1	1	0	0	1	0	0	1	1	0	1	0	0	1	1	1	1	0	1	1	0	11	121
4	0	1	1	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	10	100
5	0	1	1	0	0	1	1	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	15	225
6	0	1	1	0	0	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	17	289
7	1	0	1	1	0	0	0	0	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	14	196
8	0	1	1	0	0	1	1	1	1	0	0	1	1	1	0	0	1	1	1	0	1	1	13	169
9	0	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	1	1	1	0	0	1	1	1	0	1	1	12	144
10	1	1	1	0	0	0	0	1	1	0	1	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	10	100
11	0	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	1	1	1	0	0	1	1	1	0	1	0	11	121
12	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0	5	25	
13	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	18	324
14	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	0	17	289
15	1	1	1	1	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	8	64

ตารางภาคผนวก ค (ต่อ)

คน	ข้อที่																						X	X ²
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22		
16	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0	1	1	1	0	1	0		
17	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	1	1	1		
18	0	1	1	1	1	0	1	1	0	0	0	1	0	0	1	1	1	1	0	1	0	0		
19	0	0	1	0	1	1	1	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0		
20	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	0		
21	1	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1	1		
22	0	0	0	1	1	0	1	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0		
23	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0		
24	0	1	1	1	1	0	1	1	0	1	0	1	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1		
25	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1		
26	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	1	1	1		
27	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1		
28	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	0	0	1	1	1	1	0	0		
29	0	1	1	1	0	1	1	0	1	0	1	0	1	1	0	0	1	1	1	1	1	0		
30	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0		

ตารางภาคผนวก ค (ต่อ)

คนที่	ข้อที่																						ΣX	ΣX ²
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22		
10	22	27	11	12	14	14	22	13	20	17	18	11	26	17	10	8	22	27	20	18	25	11	381	5255
P	0.33	0.73	0.90	0.37	0.40	0.47	0.73	0.43	0.67	0.57	0.60	0.37	0.87	0.57	0.33	0.27	0.73	0.90	0.67	0.60	0.83	0.37	ΣX	ΣX ²
Q	0.67	0.27	0.10	0.63	0.60	0.53	0.27	0.57	0.33	0.43	0.40	0.63	0.13	0.43	0.67	0.73	0.27	0.10	0.33	0.40	0.17	0.63		
PQ	0.22	0.20	0.09	0.23	0.24	0.25	0.20	0.25	0.22	0.25	0.24	0.23	0.12	0.25	0.22	0.20	0.20	0.09	0.22	0.24	0.14	0.23	4.51	

หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์การรับรู้การรับรู้กฎหมายป่าไม้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ โดยใช้สูตร KR-20

$$\text{ความเชื่อมั่น } (r_{KR-20}) = \left(\frac{k}{k-1} \right) \left(1 - \frac{\sum pq}{S^2} \right)$$

เมื่อ	r_{KR-20}	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	K	แทน	จำนวนข้อสอบ
	P	แทน	สัดส่วนของผู้ทำแบบทดสอบถูก ทหารด้วยจำนวนคนสอบทั้งหมด
	Q	แทน	สัดส่วนของผู้ทำแบบทดสอบผิดในข้อหนึ่ง หรือ $1 - q$
	S^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบทดสอบ

$$\begin{aligned} \text{ความเชื่อมั่น } (r_{KR-20}) &= \left(\frac{k}{k-1} \right) \left(1 - \frac{\sum pq}{S^2} \right) \\ &= \left(\frac{22}{22-1} \right) \left(1 - \frac{4.51}{13.88} \right) \\ &= 1.05 (1 - 0.32) \\ &= 0.71 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{ความแปรปรวน } (S^2) &= \frac{N\sum x^2 - (\sum x)^2}{N^2} \\ &= \frac{30(5255) - (381)^2}{30^2} \\ &= 13.88 \end{aligned}$$

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	กীরติ พันทะसार
เกิดเมื่อ	15 สิงหาคม 2535
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2559 ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.) วนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2559 ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สังคมวิทยาและ มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ประวัติการทำงาน	พ.ศ.2559 - พ.ศ.2563 ส่วนอุทยานแห่งชาติ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 8 พ.ศ.2563 ส่วนจัดการที่ดิน สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 7 พ.ศ.2563 - พ.ศ.2564 ส่วนควบคุมและปฏิบัติการไฟป่า สำนักบริหารพื้นที่ อนุรักษ์ที่ 11 พ.ศ.2564 - พ.ศ.2565 หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ส่วนอุทยานแห่งชาติ, ผู้ช่วย หัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 8 พ.ศ.2565 - ปัจจุบัน หัวหน้าโครงการพัฒนาป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 8